

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

85
7-38

MACTEPYPA
E. S. T. M. - APRIANA
1907

987707

8-93
F-38
ար

№ 8959

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԻ ՀԵՄԵՐ

Թարգմանութիւն ի Գերմաներէնէ

ԵՐՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս
Տպարան Տ. Մ. Ռօտինեանցի
1903

1002
6750
q

Ինչ որ մանկան բնութեան մէջ կը տեսնենք, այնու կարելի է զինքն ուղղել և ուսուցանել: Փորձեր ցուց կուտան թէ տղայք կը սիրեն ուսանիլ այն՝ ինչ որ բնական է իրենց. կընթեռնուն՝ ինչ որ կը համապատասխանէ իրենց սիրուն, սրտին և զգացման: Այն ուսուցիչ որ այս պահանջումէն կը հեռանայ՝ կը հեռանայ իւր իսկ նպատակէն:

Սոյն «Բարոյական պատմութիւններ» ըստ ամենայնի իրենց պարզ, դիւրահասկանալի, հետաքրքրական մանաւանդ զբօսեցուցիչ պատմութիւններով՝ դպրոցական մանկանց ընթերցանութեան սէրը կը վառեն:—Այսու հանգերձ տղայք զանոնք կարդալով իրենց սրտին մէջ կը զարթի երկիւղածութիւն, սէր, երախտագիտութիւն, հնազանդութիւն, սէր առ Աստուած, առ ընկեր, առ նմանիս:—Ասոնք են որ մանկան ապագայ կեանքը կերաշխաւորեն և զայն ընկերական շրջանին մէջ, ազնիւ, բարերարոյ, ուսեալ և ընտիր քաղաքացի լինելու կը պատրաստեն:

«Բարոյական պատմութիւններ» իրենց բարոյական օգուտների հետ դպրոցական աշակերտին կընծայեն նաև ուսանելու շատ մը դիւրութիւններ, զորոնք աւելի արդիւնաւոր ընելու համար ուսուցչին կը մնայ բազմակողմանի հարցերով զարթուցանել աշակերտի ուշադրութիւն զէպի իւր ընթերցումը, հետազօտել նորա պատճառը, հետեանքն և պարագայն: Հարցնել՝ «Ինչու պատանիի այն խօսքերը զէպի կուպաշտը, ինչ համո-

Дозволено цензурою Тифлисъ, 21-го Сентября 1902 г.

դուսն ունէր նա կամ ինչ շարժառիթ, ինչ եղաւ
կուսակալի փոխադարձ վարմունքը, աւելի ինչ
բանի համար զայրացաւ նա և ինչո՞ւ վերջէն լռեց,
պապանձեցաւ, ինչ եղաւ վերջապէս ամենի հետե-
ւանքը և ալլն»։ Այսօրինակ հարցումներ պէտք է
ոչ միայն տղայոց ընթերցուածի ալլ նաև դանոնք
չըջապատող մէն մի իրի նորա պէտքի և որպիսու-
թեան վրայ։— Բացի սմանէ ուսուցիչը աշակերտաց
ըմբռնումը և զգն արտապատեղու կարողութիւնը
զարգացնելու համար, կրնայ պատմութիւններէն
մին բարձրաձայն կարգաւ մէկին կամ միւսին նո-
րա քովանդակութիւնը համառօտ կամ աւելի ըն-
դարձակ և պարագալիւք բերանացի պատմել տալ։
Այս կրթութեամբ տղայք կսկսին օր քան զօր չա-
ռաջադիմել իրենց տեսածը, շածն և դադափարա-
ծը ազատօրէն և իւրաքանչիւրը իրեն շատուկ ոճով
մանաւանդ խօսքի բնական պարզութեամբ պատ-
մել՝ այսօր մի փոքր պատմութիւնը, ալլ վաղը
աւելի մեծն և ընդարձակը։

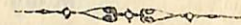
Նաև ուղղադրութեան համար ուսուցիչը կըր-
նայ զոհացուցիչ արդիւնք ստանալ եթէ պատմու-
թիւնները մերթ ընդօրինակել և մերթ ևս բարձրա-
ձայն կարդալով զրել տայ աշակերտին, այնուհե-
տև բոլորի ներկայութեան ուղղագրէ, մասնաւորա-
պէս զրողի ուշադրութիւնը դարձնել զէպի իւր
սխալներ, միանգամայն զգուշացնել միւսներին
նմանօրինակ սխալներէ։ Միևնույն ժամանակ պէտք
է բացատրել թէ ինչ օրէնքներ ունին նմանաձայն
գրերը բառերի գործածութեան՝ գրելուն և հնչելուն
մէջ։

Բարուական պատմութեանց վրայ կրնայ նաև
ուսուցանել քերականական կանոններ, բառաղնու-
թիւն, լուծումն, վերածել չաչխարհաբառէ ի գրա-
բառ, անտի դարձեալ չաչխարհաբառ, այնուհետև
իրենց գրուածին վրայ փնտռել լեզուին օրէնքները։

Իսկ պատմութեանց ներքև դրուած երկտող
ոտանաւորներ, որոնք պատմութեանց բարուական
մասի ամփոփումն են, դիտմամբ նօք զրով գրուած
են որպէս զի տղայք պատմութիւնները կարդան
և ոտանաւորներն ընդօրինակեն։

Վերջապէս ուսուցիչն կը մնայ իւրաքանչիւր
տղայի կարողութեան համեմատ ուսանելու շարմար
նիւթ մատակարարել և «Բ ար ո չ ա կ ա ն պ ա տ-
մ ու թ իւ ն ն եր ը» զպրօցական աշակերտին ձեռք
օգտակար դասագիրք մը ընել։

ևս, ևս.

ԱՍՉՈՒԱԾ

Մի կռապաշտ մարդու հետ կը բնակէր մի բարեպաշտ պատանի, որ տեսնելով նորա կուռքերը անդադար կըսէր իրեն՝ «Տիեզերաց մէջ միայն մի Աստուած կայ, որ երկինք և երկիր ստեղծեր է, Արև և անձրև կուտայ. մեր ամէն գործերը կը տեսնէ, մեր աղօթքը կը լսէ. նա կենդանի Աստուած է, կրնայ զմեզ պատժել և վարձատրել, ազատել կամ մեռուցանել: Իսկ քո կոոց պատկերները, որոնք հողէ կը շինուին, ոչ տեսնել, ոչ լսել և ոչ բարի կամ չար գործել կրնան»:

Կռապաշտը՝ պատանիի այս խօսքերը բնաւ չէր լսեր, երբեմն կը գայրանար երբեմն ալ կարհամարհէր զանոնք:

Մի օր երբ կռապաշտը գիւղը գնացած էր, պատանին մի հաստ գաւազան առնելով նորա կուռքերը կոտրտեց, միայն մեծ կուռքը թողլով՝ գաւազան ձեռքը դրաւ: Երբոր կռապաշտը տուն դարձաւ կոտրտուած կուռքերը տեսնելով կատաղեցաւ գոչեց «ո՛վ արդեօք այս անօրէնութիւնը գործեց» — մի բարկանար քաւ:

պատանին, այդ անօրէնութիւնը քո մեծ կուռ-
քըն ըրած է. ինչպէս կերևի իւր փոքրիկ եղ-
բայրներուն նեղանալով ձեռքի գաւազանաւ
զանոնք ծեծեր կոտորուեր է. «նչ, աղաղակեց
կուպաշտը, անկարելի է այդ, որովհետև իմ
կուռքերուս շարժիլն անգամ չեմ տեսած, դո՛ւ,
չա՛ր պատանի, անշուշտ դուն ըրած ես: Այժմ
քո այդ չարութեան համար գրեց այն գաւա-
զանաւ ծեծելով պիտի մեռցնեմ»:

Պատանին եղած սպառնալիքէն ամենևին
չը վախցաւ, ուրախ և անվեհեր սրտով ըսաւ
իրեն «ով մարդ, ըսէ ինձի, այն կուռքերը
որոնք ես իմ տկար ձեռներովս կոտորտեցի և
նոքա զիս պատժել չը կարողացան, ինչպէս
կարելի է որ նոքա Աստուած լինին, երկինք և
երկիր ստեղծեն»:

Կուպաշտը պատանիի այս խօսքին լռեց,
պապանձեցաւ, խոր մտածմամբ մի քիչ կենա-
լէն յետոյ մեծ կուռքն ևս ինքը կոտորտեց,
գետնի վրայ ծունր դրած՝ լալով ճշմարիտ Աս-
տուծոյն երկիրպագութիւն ըրաւ:

Երանի՛ այն՛ որ Աստուած էր ճանաչէ
Եւ ճշմարիտ սրտով զայն հայր հանուանէ:

2. ԲԱՐԻ ՀԱՅՐ:

Առևտրական գործով մի բարի հայր տե-
րութեան մայրաքաղաք կը մնար. իսկ իւր կին
և զաւակներ իրմէ հեռու մի գիւղական ագա-
րակի մէջ կը բնակէին: Միանգամ հայրը իւր
զաւակաց գեղեցիկ ընծաներով լեցուն արկղ մի
խրկեց և անոր հետ մի նամակ որոյ մէջ այս-
պէս գրած էր «Սիրելի՛ զաւակներս, ջերմե-
ռանդ և բարի եղէք, հաւատացէք որ շուտով
իմ քովս պիտի գաք. կաւետեմ ձեզ որ տա-
կաւին շատ գեղեցիկ ընծաներ կան պահուած
այն տան մէջ որ ես ձեզ համար պատրաստած
եմ»: Չաւակները այս խոստման վրայ շատ ու-
րախացան «որչափ բարի է մեր հայրը կըսէին,
որչափ կը մխիթարէ զմեզ. մենք զինք 'ի սրտէ
կը սիրենք, թէպէտ տեսնել և չիշել չենք կը-
նար, մեր պարտականութիւն թող լինի այսու-
հետև, իւր բոլոր պատուէրները կատարել»:

Այս ուրախութեան վրայ մայրն ըսաւ
իրենց «սիրելի զաւակներս, ինչպէս որ ձեր
հայրը երկրի վրայ գձեզ կուրախացնէ, նոյնպէս
նաև երկնաւոր հայրը երկրի ամէն մարդոց կը
պարգևէ իւր բարիքը: Ծճմարիտ է որ մենք
գԱստուած չենք տեսներ, բայց նա կուտայ մեզ
ամէն տեսակ գեղեցիկ պարգևներ՝ Սրեգակ,

Լուսին, Աստղեր, ծառեր և զանազան պտուղներ Աստուծոյ է և անոնցմով մենք իւր սէրը կը ճանաչեմք: Սուրբ գիրքը՝ նոյնպէս Աստուծոյ խրկուած նամակ մի է, որուն մէջ նա իւր կամքը կը յայտնէ մեզ և կատարողաց կը խոստանայ երկնից արքայութիւն, յորում պատրաստուած են՝ մեծամեծ ուրախութիւնք, ամենազեղեցիկ պարգևներ որոնք այս աշխարհի մէջ չը կան»:

«Ուրեմն, զաւակներս, ՚ի սրտէ սիրենք զԱստուած, իւր կամքեր կատարենք, որպէս զի երկնից մէջ ուրախանանք: Սյնտեղ Աստուած դէմ յանդիման պիտի տեսնենք, և մեր ուրախութիւնը աննկարագրելի պիտի լինի»:

Թէ ճէնք զԱստուած որպէս սիրենք
Աստուած երկնից կէտնք իւր հոգեկէտնք:

3. ԶԵՐՄԵՆՈՒՆՎԻ ՄԱՅՐ ԵՒ ԻԻՐ ՈՐԳԻՆԵՐ.

1. Մի ազնուական տիկին իւր երկու չափահաս զաւակներով քաղաքէ հեռու գիւղի մէջ կը բնակէր: Մի օր երբ հանդիսաւոր տօն կը կատարուէր քաղաքի տաճարին մէջ, ըսաւ իւր որդոց. «Ա՛խ երանի՛ թէ ես ալ այսօր տաճարն երթայի և այն տեղ ժողովող հազարաւոր մարդկանց հետ զՏէր Աստուած փառա-

բանէի: Բայց ափսոս, որ քաղաք շատ հեռու է, մեր կառքն այլ ևս չօգնէր մեզ, որովհետեւ ձիերը մեր չքաւորութեան պատճառաւ ծախեցինք»:

Զաւակները՝ իրենց մօր փափաքը կատարելու համար անմիջապէս կառքը բերին որ զինք տաճարը տանեն: Մայրը ուրախութեամբ նստեցաւ, ազնիւ զաւակներն ևս ձիերու փոխարէն կառքին լծուած քաշեցին:

Երբոր քաղաքին մօտեցան, բոլոր ժողովուրդը մօր ջերմեռանդութեան և որդոց աննման սիրոյն վրայ յուզուած արտասուելի սկսան: Քաղաքի դռնէն մինչ ի տաճար ճամբու վրայ կանաչ ոստեր և զեղեցիկ ծաղիկներ սփռեցին: Բազմութիւնը ուրախութեամբ կաղաղակէր «օրհնեալ լինի բազաւոր մայրը և օրհնեալ իւր ազնիւ զաւակները»:

Աստուծոյ ամենամեծ այն խորհրտէ է
Որ զԱստուած եւ իւր ծնօղը ճշմարտապէս իւր սիրէ:

2. Ժողովրդի ուրախութեան աղաղակներէն քաջալերուած վերջապէս տաճարը հասան: Զերմեռանդ մայրը սեղանին առաջ ծուկնը դնելով երկար և լալազին աղօթեց. ի վերջոյ «Աստուած իմ, ըսաւ, երկու զաւակներս օրհնէ»:

տուր անոնց ինչ որ կուզես և ինչ որ քան զամէն բարի է»:

Եկեղեցւոյ աւարտումէն յետոյ առաքինի զաւակները կրկին անգամ կառքին լծուելով տունը վերադարձան և երեկոյեան դէմ յողնած ուրախ սրտով ի քուն մտան: Երբոր մայրը միւս առաւօտ զիրենք արթնցնել կուզէր, տեսաւ որ նոքա երկու զուարթերես հրեշտակներու պէս անշունչ պառկեր այլ ևս չեն արթննար:

Մայրը առաջին անգամ իւր զաւակաց մահուան վրայ խիստ տխրեցաւ, բայց ի վերջոյ սիրտ առաւ աղաղակեց «Աստուած իմ, դուն իմ աղօթքը լսեցիր, այժմ կը տեսնեմ որ քաղցր և երանելի մահէն ի զատ աշխարհի մէջ լաւագոյն բան մի չըկայ որուն մարդս ցանկայ: Իմ զաւակներս այժմ քեզ մօտ են. Աշխարհը՝ նոցա մանկական սէրը վարձատրելու համար շատ աղքատ էր, անոր համար քեզի կանչեցիր որ իրենց վարձքը երկնից մէջ ընդունին»:

Մահէ ուսով որչափ անգամ հաղթէս

Միշտ հոսածէ որ լաւագոյն կէտնս խնորբոս:

4. ՔՈՅՐ ԵՒ ԵՂԲՍՅՐ.

Մի օր երբ Յակոբ և Աննա միայնակ տուն

մնացին, Յակոբ Աննային ըսաւ, եկ տան մէջ ուտելու անուշ բան փնտռենք և ուտենք:

Աննան ըսաւ, եթէ դու զիս մի այնպիսի տեղ տանես որ մէկը չը տեսնէ զմեզ, կընկերանամ քեզ հետ:

Ե՛կ, ըսաւ Յակոբ, կաթի տուն երթանք և այնտեղ աման լեցուն քաղցր սեր ուտենք:

Ո՛չ, ըսաւ Աննան, այնտեղ փայտ կտրող դրացին կը տեսնէ զմեզ:

Ուրեմն յոռհարան երթանք, ըսաւ Յակոբ, ուր մի աման լեցուն մեղր կայ, կընանք զայն հացով կուշտ ուտել:

Այնտեղն ալ չէ, ըսաւ Աննան, որովհետև զրացուհին որ պատուհան նստած թել կը մանէ կը տեսնէ զմեզ:

Ապա ուրեմն ներքնատուն խնձոր ուտելու իջնանք, ըսաւ Յակոբ, այնտեղ խոր խաւար է և զմեզ ոչ ոք չը տեսնէ:

Ո՛հ, իմ սիրելի Յակոբ, կը կարծես յիրաւի թէ այնտեղ մէկը չը տեսնէր զմեզ, միթէ չես գիտեր որ վեր ամէն բան զիտող տչքմը կայ, որոյ տեսութիւն պատերէն անգամ կը թափանձէ և խաւարին մէջ կը տեսնէ:

Յակոբ լսելով զայս խիստ վախցաւ, իրաւունք ունիս, սիրելի քայր իմ, ըսաւ, այնտեղ ուր մարդոց աչքը չը զօրեր Աստուած կը տես-

Արամիս Գլուստ

նէ. ուրեմն պէտք է որ տեղ մը չ'երթանք և չարիք մը չը' գործենք:

Աննան տեսնելով որ Յակոբ իւր խօսքերը սիրով ընդունեց, շատ ուրախացաւ. ուստի իրեն ընծայեց մի գեղեցիկ պատկեր, որոյ վրայ նկարուած էր նախախնամութեան Աչքը՝ լուսոյ ճառագայթներէ շրջապատուած և տակն այսպէս գրուած՝

«Տուր Աստուած որ երէնչիճ քո սուրբ
Աչքէն»

Եւ Տնամ ալսաք զի՞ հրապո-րիչ մեղքերէն»:

5. ԱՐԵՊՍԿ.

Անձրեային մի տխուր օր՝ երբ Իսահակ իւր խաղերէն կը զրկուէր, ըսաւ, «նախ երանի՛ թէ միշտ արեգակ լինէր»: Աստուած Իսահակի փափազը կատարեց, երկար ժամանակ երկնից երես ամպ չերևցաւ: Այս չորութեան պատճառաւ գաշտեր և ագարակներ մեծապէս վնասուեցան: Իսահակի ծնօղաց պարտիզի խոտեր և ծաղիկներ ցամքեցան, մանաւանդ կանեփ որուն վրայ Իսահակ խիստ կուրախանար՝ հազիւ թէ երկու մատ բարձրացաւ:

Կը տեսնես այժմ, ըսաւ, Իսահակի մայր

որ անձրև Արեգակէն աւելի պէտ է: Մեզք մարդերուս համար ալ աղէկ չէ որ միշտ զուարթ և գեղեցիկ օրեր ունենանք, պէտք է տխրութիւն գայ, վիշտ և նեղութիւն տեսնենք որպէս զի բարի մարդ լինինք»:

Ոչ լէ է մեայն երէնից Արեւ էւ Անչրէւ
Այլ խնդրու-լի-ն էւ վիշտ Աստուածային
էն պարգէն:

6. ԱՆՁՐԵԻ.

Մի վաճառակոն երբ տարեկան տօնավաճառէն պարկ մի լեցուն ստակով ի տուն կը դառնար, ճանապարհին սաստիկ Անձրևի բըռնուելով սկսեց գանգատիլ թէ իւր ճամբորդութիւն բրած օրը Աստուած այնպէս խառնակ օդ տուած էր:

Վաճառականը ճամբան շարունակելով մըտաւ մի անտառախիտ տեղ, ուր յանկարծ տեսաւ որ մի գաղանաբարոյ աւազակ ճամբու վրայ նստած հրացան դէպի ինքն ուղղել կը զարնէ: Բայց վառօդը անձրևէն թրջուելուն պատճառաւ հրացանը չը պարպուէր, զայս տեսնելուն պէս ձին մտրակեց և վտանգէն ազատեցաւ:

Երբ վաճառականը ապահով տեղ մի հասաւ, սկսեց ինքզինք մեղադրել՝ «ես ինչ յիմար մարդ եմ, սասց, որ այս օրուան անձրևէն կը տրտնջէի: Եթէ օդ պայծառ և գեղեցիկ լինէր, չէ որ ես այժմ արեանս մէջ շաղախուած և մեռած էի: Իմ զաւակներս ի զուր վերագարձիս պիտի սպասէին, այն անձրև որմէ ես կը տրտնջէի, իմ հարստութիւն և իմ կեանքըն աղատեց»:

Ինչ որ յերկնաց՝ քա Սաբո-ժ-Տէ չընդունիս
Տրտնուջ ճի ընէր, վախճանը, Բարի էր գրուեալ:

7. ԾԻՐԱՆԻ ԳՕՏԻ.

Մի առատ և արդիւնաւոր անձրևի տեղալէ վերջ՝ երկնից երես ամենագեղեցիկ ծիրանի գօտի երևեցաւ: Փոքրիկն Արտաշէս գայս տեսնելով ուրախութեամբ աղաղակեց: «Այսպէս գեղեցիկ գոյներ տակաւին տեսած չեմ, ծիրանի գօտին իւր ծայրը մինչև գետին առուակի մեծ ուռնոյն վրայ ձգած է: Ծառի տերևներ գանազան գոյներով ներկուեր են: Ես շուտով այն տեղ պիտի գնամ աւաց, և այն գեղեցիկ գոյներէն ներկերուս տուփս լեցնեմ»:
Այս ըսելով վեր ելաւ, արագ գէպի ու-

ռենին վազեց, բայց շատ զարմացաւ տեսնելով որ ծառի տերևներուն վրայ անձրևի կաթիլներէն ի զատ ուրիշ բան չկար: Աերջապէս տխուր, անձրևէն էլ թրջուած տուն դարձաւ և այս վշտին վրայ հօրը գանգատուեց:

Հալըը լսելով զայն ծիծաղեցաւ «արդեակ իմ, սասց: Այն գոյներ բնաւ ամանի մէջ չեն ամփոփիր: Անոնք արեգական ճառագայթներ են, որ անձրևի կաթիլներու վրայ զարնելով մի բանի վայրկեան գեղեցիկ կերևին, նոքա իրական գոյներ չեն և բնաւ տևողութիւն չունին: Այսպէս են նաև Աշխարհի փառաւորութիւններն, որոնք ի հեռուստ մեր աչքին գեղեցիկ կ'երևին, բայց ունայն երևույթներ են, ասոր համար՝

«Ձգոյշ եղեր էրե-ոյնէն չը խաբուիս
Ապա թէ ոչ գեւ Տեժ չարիք էր վաստակիս»:

8. ԱՐՁԱԳԱՆՔ.

Փոքրիկն Գէորգ արձագանքի վրայ դեռ դաղափար չունէր: Մի օր, երբ մարգագետնի վրայ կեցած կը խաղար «հօ, հօբ, գոչեց»: Անմիջապէս նոյն «հօ, հօբ» ձայնը մօտակայ անտառէն լսուեցաւ: Գէորգ այս ձայնին վրայ խիստ զարմացած աղաղակեց, «ո՛վ ես դու»:

ձայնը կրկնեց, «ով ես դու». էհ «կերևի մի լիմար տղայ ես». «լիմար տղայ» լսեց կրկին անտառէն:

Այս պատասխանի վրայ Գէորդը զայրացած սկսեց դէպի անտառ հայհոյանքներ տեղալ: Բայց իր խօսքերը ամէնն էլ ճշտութեամբ կը լսէր: Ուստի փայտ մի առած դէպի անտառը վազեց զինք նախատող տղան պատժելու համար, սակայն երկար փնտռելէն յետոյ ոչ ոք գտաւ:

Յետոյ տունը դառնալով մօրը դանգատեց թէ՛ մի չար տղայ անտառին մէջ ծածկուած զիս կը նախատէ: Մայրը լսելով դայն, «որդեակ իմ ասաց, դու այդ խօսքով զքեզ կը մատնես և քո վրայ կը դանգատիս, գիտցիր, դու ոչինչ չես լսած բայց միայն քո խօսքեր, ինչպէս որ դու շատ անգամ քո երես ջուրին մէջը կը տեսնես, նոյնպէս լսած ես այս անգամ քո ձայնը անտառին մէջ: Եթէ դու դէպի անտառ բարեկամական խօսքեր ուղղէիր, անշուշտ պիտի լսէիր բարեկամական մի և նոյն խօսքեր»:

«Բայց ասիկայ բնական է, շատ անգամ ուրիշներէ եկած նախատինք ճիշտ մերինի արձագանքն է: Ինչ կերպով որ մենք ուրիշներու հետ վարուինք, մի և նոյնը անոնցմէ կը գըտ-

նենք: Միթէ իրաւունք է այն մարդէն բարիք սպասել երբ մենք նորա հետ չարութեամբ կը վարուինք»:

Ուստի ինչ որ մէջ անպատէն էր գուշտ, ձեռք մի եւ նոյն դուրս չայնէն էր լսեալ

9. ԱՂԲԻԻՐ.

Ամառուայ մի տաք օր երբ փոքրիկն Յովհաննէս ի դաշտ կերթար, կէս օրուայ սաստիկ տաքութենէն իւր երեսները այրեցան, լեզուն էլ ծարաւէն կը պապակէր: Այս վիճակի մէջ մի պաղ և վճիտ աղբիւրի քով հասաւ որ կանաչ կաղնիի ստուերով ծածկուած մի ապուռած է կը բղխէր:

Յովհաննէս առանց համբերելու այն պաղ ջուրէն խմեց և իսկոյն թուլնալով գետին ինկաւ: Յետոյ հազիւ թէ վեր ելնելով տուն գնաց և վտանգաւոր ջերմէ բռնուեցաւ: Հիւանդութեան անկողնոյ վրայ ինկած հոգւոց հանելով կըսէր անդադար «ախ ո՞վ գիտէր թէ այն աղբիւր այնպէս մահացու թոյն ունէր»:

Յովհաննէսին հայրը լսելով դայն՝ ասաց. «քո հիւանդութեան պատճառ այն աղբիւր չէ, որդեակ իմ, այլ քո աննախատեսութիւն և անհամբերութիւն»:

Որչափ անձեղ աբախա-Նի-ն որ լինի
Կրնայ դարչեալ ծնիլ Տի վիշտ է սրբի:

10. ԾԱՂԻԿ.

Գարնան մի գեղեցիկ առաւօտ Մարիամ
գիւղի մօտակայ դաշտ ծաղիկ ժողովելու գնաց:
Մացառի մի քով ուր շատ գեղեցիկ ծաղիկներ
կային՝ սկսեց ուրախութեամբ ժողովել:

Այս միջոցին մի գիւղացի հեռուէն ձայնեց
իրեն. «Օրիորդ այդ մացառէն հեռու կեցիր,
այդտեղը շատ թիւնաւոր օձեր կան»:

Մարիամ լսելով զայն՝ զարհուրած մացառ-
ուն մէջ նայեցաւ, բայց իւր ծաղիկ ժողովելու
փափաքը այնչափ մեծ էր որ շուտով մոռացաւ:
«Ահա այնտեղ կապոյտ և ամենագեղեցիկ ծա-
ղիկ մի կայ, ասաց, խոտերէն վեր բարձրացած,
երթամ այն ուլ քաղեմ»:

Մարիամ դեռ ծաղիկն չէր հասած, յան-
կարծ մի օձ մացառէն դուրս սողալով՝ նորա
ձեռքի վրայ փաթթուեցաւ, և զայն թիւնա-
ւորեց: Մի քանի ժամէն յետոյ կայտառ և
սիրուն օրիորդը դիակ դարձաւ:

Մի՛ հաւատար, Տի՛ հաւատար փոփոքիք
Ապա թէ ոչ նա չը բերէ յահ անչիւր:

11. ԽՆՁՈՐ.

Առաւօտեան դէմ փոքրիկ Գրիգոր պա-
տուհանէն դուրս նայելով՝ դրացիի պարտիզի
մէջ տեսաւ շատ կարմիր և գեղեցիկ խնձորներ,
որոնք ծառերու տակ կանաչ խոտերու մէջ
ցրուած էին: Զանոնք ուտելու փափաքէն վար
վազեց, պատի ծակէն սողալով պարտէզ մտաւ
և գրպանները խնձորով լեցուց:

Այս միջոցին յանկարծ՝ դրացին փախը
ձեռքը պարտիզի դռնէն ներս մտաւ: Գրիգոր
տեսնելով զայն անմիջապէս դէպի պատի ծակ
վազեց և կողէր նորէն դուրս սողալ:

Բայց լեցուած գրպաններու պատճառաւ
մեր փոքրիկ գողը պատի ծակի մէջ մնաց,
դուրս ելնել չը կրցաւ, մինչև որ գողցած բո-
լոր խնձորները գրպանէն հանելով պարտէզ
ձգեց: Դրացին կը դիտէր զինք, սակայն առա-
ջին անգամ լինելուն ներեց իրեն, սաստելով
որ մի անգամ ևս նոյն չարիք չը գործէ:

Թի՛ օրարին հարստա-Նի-ն յեւ-ք բերեա
Մի՛ հաւատար որ անպարիթ Ժառանգեա:

12. ՏԱՆՁ

Մարիամ անունով մի բարեսիրտ տիկին իւր
Բագարատ օրդին մի իշխանի տուն ծառայու-

Թեան տուաւ: Այն ժամուն երբ իւր որդիէն՝
 պիտի բաժնուէր՝ զինք զրկեց և լալով մայրա-
 կան մի քանի խրատներ տուաւ: Որդեակ իմ,
 ասաց Վերբէք Աստուած չը մոռանաս, ինչ
 որ կընես զիտցիր որ նորա աչքին առաջն ես,
 Իշխանին առաջ որ քո տէրն է միշտ որդիա-
 կան երկիւղածութիւն ունեցիր, սիրէ իւր զա-
 ւակներ եղբայրաբար: Ասոնց հետ մէկտեղ կը
 պատուիրեմ քեզ զգուշանալ որկրամուլութենէ
 որ քո գլխաւոր պահասութիւնն է»:

Բազարատին պաշտօնն եղաւ տիրոջ սեղա-
 նին ծառայել: Մի օր՝ երբ շաքարով եփուած
 տանձեր արծաթեայ ամանով տիրոջ սեղան
 պիտի տանէր, անոնցմէ մինը ուտելու շատ փա-
 փաքը ունեցաւ: Այն ժամանակ թէպէտ մօր
 խրատը լիջեց բայց աւելի իւր փափաքին հետե-
 ւելով տանձերէն մինը կուլ տուաւ: Խեղճ պա-
 տանին հազիւ թէ ամանը տիրոջ սեղանին վրայ
 դրած էր, գետին իջնալով դիտի գարձաւ: Այն
 տանձը որ Բազարատը կուլ տուաւ, խիստ տաք
 լինելով նորա կոկորդն և ստամոքս խորո-
 ված էր:

Չոր փոփոգներն է մեղանից չը հալածենք
 երբ էլ լինի նոյն վնասն էր նրենք:

13. ԸՆԿՈՅՁ

Գեղին մօտ ընկոյզի մեծ ծառին տակ եր-
 կու տղաներ մի ընկոյզ գտան: Այդ իմս է, ասաց
 Գէորք, որովհետեւ զայն առաջին անգամ ես
 տեսայ: Չէ, աղաղակեց Գրիգոր, իմս է, որով-
 հետեւ ես զայն գետնէն վեր առի: Ընկոյզի
 վրայ երկուքը կռուիլ սկսան:

«Ես կուզեմ ձեր կռիւը վերջացնել», ասաց
 մի երիտասարդ՝ որ նոյն ժամուն այն տեղէն
 կ'անցնէր: Սա երկու տղայոց մէջ մտաւ և ըն-
 կոյզը բանալով ասաց, «մի փեճեկ կը պատ-
 կանի անոր որ ընկոյզը առաջին անգամ տեսաւ:
 Միւսն անոր՝ որ զայն գետնէն վեր առաւ. իսկ
 կթունը կը պահեմ ինձ, բրած դատաստանիս
 'ի վարձ»:

«Այսպէս է, շարունակեց նա խնդալով»
 շատ դատաստաններու սովորական արգիւնքը»:

Թիչ մշտ էսիւ լէէ դոստ սիրէս

Դոստին էսրոսոս էր վաստէս:

14. ԸՆԿՈՅՁԻ ԿԵՂԵԻ.

Փոքրիկն Մարիամ պարտիզին մէջ գտաւ
 մի ընկոյզ որ տակաւին կանաչ կեղևով պա-
 տած էր, կարծելով թէ խնձոր է սկսաւ ուտել,

բայց իսկոյն «վնչ սրչափ դառն է» ըսելով,
գետին ձգեց:

Իւր Ստեփաննոս եղբայր որ աւելի խելա-
հաս էր, շուտով ընկոյզ վեր առաւ, վրայի կե-
ղևը հանեց, և ասաց, «ես այս դառն կեղև
ձգելով միայն նորա մէջ ծածկուած քաղցր
կթուենը կուտեմ որ խիստ ախորժելի է ինձ:

Թէպէտ դառն է արժան խրատուն

Այլ պարտ է նորա է քաղցրագոյն:

15. ԿԱՆԱԶ ձԻԻՂ.

Ղուկաս մի թեթեամիտ և չարագործ
տղայ էր, երբէք բարի խրատի չէր լսեր, մա-
նաւանդ թէ կ'արհամարհէր զանոնք:

Մի օր իւր Սաթենիկ քրոջ հետ պարտէզ
գնաց, պարտիզի մէջ Սաթենիկի ածուն գեղե-
ցիկ ծաղիկներով լեցուն էր, իսկ Ղուկասին
խոպան և անպէտ խոտերով ծածկուած:

«Եղբայր, եղբայր, ասաց աշխատասէր
Սաթենիկ, դուն քո ածուն դեռ բնաւ կարգա-
դրած չես, կը լիշեմ ինչ որ մեր մայր ձեզ հա-
մար կասէր թէ դուն քո կենաց մէջ կանաչ
ճիւղի վրայ չը նստիս»:

Ղուկաս ծիծաղեցաւ, և փաթթուելով մեծ
տանձենիին վրայ ելաւ ու գոչեց «Սաթենիկ,

միանգամ վեր նայէ, ես այժմ բոլորովին մի
կանաչ ճիւղի վրայ ելած եմ». հազիւ թէ խօսքը
լմնցուցած էր, յանկարծ ճիւղը կտրելով Ղու-
կաս վար ինկաւ և բազուկը ջախջախեցաւ:

Բարի խրատներ հորի չընող մի պղայ

Իւր կենսի մէջ ասանց պարտի չը մար:

16. ՀԱԶՈՒԱԳԻՒՏ ԲԱՆՋԱՐ.

Երկու աղախիններ Մարգարիտ և Հռիփ-
սիմէ, պտուղներով լեցուն մի մի կողով բար-
ձած քաղաք կ'երթային:

Մարգարիտը՝ իւր բեռան ծանրութենէն
կը տրանջար և միշտ հոգւոց կը հանէր: Իսկ
Հռիփսիմէն ընդ հակառակ կը ծիծաղէր եւ
բնաւ հոգ չէր ըներ:

Ինչպէս կը լինի որ դուն կը ծիծաղիս,
հարցուց Մարգարիտ, քո կողով իմինիս չափ
ծանր է եւ դու ինձ չափ զօրաւոր չես:

Հռիփսիմէն ասաց, ես մի այնպիսի բան-
ջար ունիմ բեռանս մէջ դրած որ հազիւ կըզ-
գամ բեռանս ծանրութիւն, դու ալ ինձ պէս
ըրէ:

Վնչ, տղաղակեց Մարգարիտ. մի հա-
զուազիւտ բանջար պիտի լինի այդ, կ'աղաչեմ
ինձի էլ ասա դորա անունը:

Հռիփսիմէն պատասխանեց, — Այս հազուագիւտ խոտ, որ մարդոյս ամէն դժուարութիւններ կը թեթեցնէ՝ կանուանի համբերութիւն:

Շոյթ է- Լեւե- ին ասին Տորո ինչ որ լինի

Թէ որին մեջ Համբերութիւն մը ասին:

17. ԲՈՂԿ.

Մի աղքատ երկրագործ իւր պարտիզին մէջ այնպէս մեծ բողկ մշակեց, որուն վրայ ամէն մարդ կը զարմանար: Ես այս բողկ կը նուիրեմ ասաց մեր բարերար իշխանին որ դաշտ և պարտեզ կը սիրէ և գայն լաւ մշակելուն վրայ շատ կ'ուրախանայ:

Այս ըսելով իշխանի ապարանք տարաւ բողկը գոր տեսնելով իշխանը շատ գովեց իւր աշխատութիւն և իւր բարի գիտաւորութիւն, իրեն էլ երեք ոսկի պարգև տուաւ:

Մի ուրիշ գիւղացի, որ շատ հարուստ այլ ագահ էր, լսելով զայս ասաց, «ես էլ իմ մեծ հորթ կը նուիրեմ այն ողորմած իշխանին: Եթէ նա մի անպիտան բողկի համար երեք ոսկի պարգև տուաւ, ապա որչափ պիտի տայ այս գեղեցիկ հորթին համար»:

Այս մտադրութեամբ հորթին վիզը կապ դնելով ապարանք տարաւ և իշխանին նուիրեց խնդրելով որ ընդունէ զայն: Իշխանը խկոյն հասկցաւ թէ ինչո՞ւ այն ագահ գիւղացին այնպէս առատաստութեամբ հորթը իրեն կը նուիրէր, ուստի իմացուց իրեն թէ իւր նուէրը չընդունիր:

Բայց գիւղացին միշտ լսուած կը քշէր հորթը, կը խնդրէր, երբեմն ալ մուրալու ձևով կ'աղաչէր որ իւր նուէրը չ'արհամարհէ:

Շատ լաւ, ասաց, խելացի իշխան, որովհետեւ այդ մասին կըստիպես զիս ես ալ կ'ընդունիմ: Բայց ձեր այդ առատաստութեան համար ինձ չի վայելեր որ ձեզ ձեռնունայն դարձնեմ: Ուստի քեզ 'ի փոխարէն կուտամ մի այնպիսի նուէր, որ ինձ համար եռապատիկ աւելի կարծէ քան քո հորթ: Զայս ասելով ի զարմացումն և ի մեծ ցաւ գիւղացւոյն, վերոյիշեալ մեծ բողկը իրեն տուաւ:

Սիրոյ արտասուան չի վրեպեր պարգևէ
Զար սիրոյն է մեայն՝ որ նախապէս ինչ էրէք:

18. ԿԱՂԱՄԲ.

Երկու արհեստաւոր աշակերտներ՝ Յովսէփ

և Յարութիւն մի օր բանջարի մշակութեան պարտէզ գնացին:

Տես, ասաց, Յովսէփ Յարութիւնին, «տես սրջափ մեծ են այս խոտերու գլուխները»:

Ամենեւին, ըսաւ, Յարութիւն, որ խիստ պարծենկոտ էր, դռքա ընաւ մեծ չեն: Ես իմ ճամբորդութեանս մէջ մի այնպէս խոտի գլուխ տեսայ որ դիմացի քահանայի տունէն աւելի մեծ էր:

Յովսէփ որ պղնձագործ էր, ասաց, «այդ այնչափ մեծ չէ, ես մի անգամ պղնձագործին հետ մի պղինձ շինեցի որ այս եկեղեցիէն աւելի մեծ էր»:

«Ա՛հ, Աստուած իմ, աղաղակեց Յարութիւն, ինչ բանի պէտք էր այդչափ մեծ պղնձը»: Յովսէփ պատասխանեց, «անոր համար որ նորա մէջ խոտերու մեծ գլուխներ եփէին»:

Յարութիւն Յովսէփին ըսածը զգալով, ամաչեց, «գիտեմ ասաց իմ մեծ սուտը ծաղրելու համար խօսեցար: Նուրեմն թող ինձ խրատ լինի՛

Ելէ՛ մի հարդ սոսի խօսքերով մեծաբանէ
Շոս չի պիտի ամաչելով պիտի չուէ:

Փոքրիկ Կատարինէին մայրը մի օր զինք անտառ խրկեց սունկ ժողովելու: Կատարինէն վերադարձին «մայր իմ, աղաղակեց, այս անգամ խիստ գեղեցիկ սունկեր բերած եմ»: Այս ըսելով կողովը բացաւ, «տես ինչպէս կարմիր ու ծիրանի են, վրանին մարգարտի պէս ծածկուած: Կանաչագոյն տեսակներէն էլ ունիմ, որոնցմէ դու վերջին անգամ բերիր: Անոնք ինձի այնչափ գեղեցիկ չերևեցան: Բայց որովհետև ժողոված էի չու գեցի ձգել»:

«Ով միամիտ և տխմար տղայ», աղաղակեց մայրը զարհուրած, «այդ գեղեցիկ սունկեր թէպէտև ծիրանի ու մարգարտագոյն, սակայն թիւնաւոր ճանճասունկեր են և ով որ անոնցմէ ուտէ կը մեռնի: Բայց միւս կանաչներ զորս դու իրենց տգեղութեան պատճառաւ կը անարգես՝ լաւագոյներն են»:

«Այսպէս է նաև, որդեակ իմ, աշխարհի փառաւորութիւնները. առաքինութիւն իւր համեստ երևոյթի պատճառաւ քիչանգամ մարդոց ուշադրութիւն իւր վրայ կը դարձնէ, իսկ պակասութիւնք փայլուն գոյներով կերևին և յիմարը կը զարմացնեն: Մեղքերն ևս մի հաճե-

լի երևոյթ ունենալուն՝ մեզ սիրելի կը լինին,
ասոր համար՝

«Ձգոյշ եղի՛ր, Լեւոյ՛ն
Ճոյս էր խոստանան
«Բայց ինչպէս Լոյն էն նոյա որ գեղե-
ցիկ է՛րիւան»:

20. ԳԻՄԵՆԻ ԵՒ ԸՆԿՈՅՁԵՆԻ.

Գեղացիին մէկ ընկոյզի ծառի ստուերի
տակ պառկած՝ մօտակայ պարտիզի մէջ մշակ-
ուած դգմենիի թուփը կը դիտէր. դարմանք,
ասաց ինքնիրեն գլուխը շարժելով: «Այս թնչ
է՛ ես բնաւ չեմ հաւնիր: Դգմենին՝ այն փոքրիկ
և աննշան թուփը, այնպէս մեծ պտուղ
տուել է, իսկ այս ահաւոր և փառաւոր ընկոյզե-
նին միայն փոքր և աղքատ պտուղներ ունի:
Եթէ աշխարհ ես ստեղծէի անտարակոյս ընկոյ-
զի ծառը՝ մեծ, ոսկեգոյն և լարի ծանրութիւն
ունեցող դգումներով պիտի զարգարէի, որ
շատ փառաւոր և գեղեցիկ պիտի երևար»:

Գեղացին այսպէս մեծաբանած ժամանակ,
ծառէն մի ընկոյզ նորա քթի վրայ ինկաւ և
զայն արունեց: «Վայ աղաղակեց գեղացին
զարհուրած, ահա ի խրատ լիմար և անպա-
տեհ խօսքերուս, քթիս մի հարուած (պլնթրեկ)

կերայ: Եթէ այս ընկոյզ դգում լինէր, թնչ
պիտի լինէր քթիս վիճակը, ոչ ապաքէն պիտի
ջախջախուէր»:

Իմաստաւէտ-ճէ և խիստ խորին խորհրտով
Ստեղծեց Աստուած Բոլոր աշխարհ իւր
խօսքով:

21. ԿԱՂՆԻ ԵՒ ՈՒՌԵՆԻ

Սոսկալի փոթորիկ անցնելէն յետոյ, Հայր
Հռիքարտոս իւր Սիմէօն որդուին հետ դաշտ
գնաց տեսնելու համար թէ փոթորիկ թնչ վնաս
տուել է:

Ճանապարհի վրայ փոքրիկ Սիմէօն լան-
կարծ աղաղակեց. «տես, հայր իմ, տես, թնչ-
պէս այն ամենամեծ և հաստ Կաղնին ինկեր
և գետին փռուեր է, իսկ առուակի քովի տկար
Ուռենին, որչափ զարմանք որ անվնաս ու կան-
գուն կը կենայ: Ես կը կարծէի թէ փոթորիկ
ուռենին աւելի շուտ կը կտարէ քան թէ կաղնին»:

Սիմէօնի այս խօսքին վրայ հայրն ասաց,
«որդեակ իմ, այն հպարտ կաղնին որ ինքզինք
ծուել չի կրնար պէտք է կտարի, իսկ խոնարհ
և դալար ուռենին սաստիկ փոթորկին առաջ
ինքզինք ծուել գիտէ անոր համար չը կտարի»:

Յամաստաւէտ-ճէ ոչ մի անգամ չէ հնար
Խոնարհութիւն է շաւտոյն ճանապարհ:

22. ԿԱՂՆԻԻ ԾԱՌ.

Անցեալ ժամանակներու մէջ մի օր երկու երկրասարդներ՝ Մանուէլ և Պօղոս, դատաւորին ներկայացան:

Մանուէլ դատաւորին ասաց, «երեք տարի առաջ երբ ես ճամբորդութիւն կրնէի, այս մարդուն, զոր իմ սմենահաւատարիմ բարեկամ կը ճանաչէի, պահ տուի պատուական քարերով զարդարուած մի թանկագին մատանի: Բայց այժմ կուրանայ և զայն ինձ վերադարձնել չուզեր»:

Պօղոս՝ ձեռք սրտին վրայ դնելով, «կերդնում, ասաց, պատուոյս վրայ որ նորա ասած մատանին առած չեմ: Իմ Մանուէլ բարեկամ կերևի թէ ուշը կորսնցուցած է»:

Դատաւորը Մանուէլին հարցուց. «կրնամ վկայ բերել որ դու անոր մատանին տուած ես»:

«Կը ցաւիմ, պատասխանեց Մանուէլ, մէկը չի կար այն տեղ, բաց ի կողմի մեծ ծառէն, որուն տակ մենք իրարմէ բաժնուեցանք»:

«Պատրաստ եմ երդնուի, կրկնեց Պօղոս, որ ինչպէս մատանին նոյնպէս և այն ծառը բնաւ տեսած չեմ»:

Դատաւոր Մանուէլին ասաց, «զնն, այն ծառէն ինձ մի ճիւղ բեր, կուզեմ զայն տես-

նել: Իսկ դու Պօղոս այս տեղ կեցիր, մինչև որ նա վերադառնայ»:

Մանուէլ գնաց, մի քանի վայրկենէ յետոյ՝ «ինչո՞ւ արդեօք Մանուէլ չեկաւ», հարցուց դատաւոր, «Պօղոս, բայց միանգամ այդ պատուհան և տես թէ չե՞րևիր»:

«Ձէ տէր իմ» ասաց Պօղոս: Նա այնպէս շուտ չի կրնար գալ, որովհետև այն ծառ այս գիւղէն մի ժամու ճամբայ հեռի է»:

«Ո՛վ անաստուած և խաբեբայ մարդ, գոչեց դատաւոր, դուն ծառի համար երդում բրիր, այժմ ինչպէս նորա հեռաւորութիւն գիտես, յայտնի է ուրեմն որ ինչպէս ծառին նոյնպէս մատանուն վրայօք տեղեկութիւն ունիս»:

Պօղոս պարտաւորեցաւ մատանին ետ տալ և այն ծառէն կախուիլ:

Ծածկուած չարիք երբ որ շինի իր յայտնուի Արդէն Առողմս գիտէ առն և իրարսի:

23. ԱԳԱՐԱԿ

Աղքատ Նիկողայոսի տնակ, վայրի մացառներով շրջապատուած անդ մի էր:

Հունձքի ժամանակ մի խիստ տաք օր, Նիկողայոս կողմի ստուերի տակ սլառկած միջո-

ցին մի գիւղացի ցորեան բարձած սայլով այն-
տեղէն կանցնէր: Նիկողայոս խիստ նախանձոտ
աչօք այն ցորենով լեցուն սայլին նայեցաւ և
հազիւ գիւղացիին բարեկեց:

Գիւղացիին սայլը դադրեցնելով Նիկողայ-
ոսին ասաց, «բարեկամ, եթէ այդ մացառոտ եր-
կիր՝ որ քո սեփհականութիւն է, ամէն օր քո
ծոյլ մարմնոյն հասակին չափ տեղ մշակես՝ մի
տարւոյ մէջ սայլիս վրայի ցորենէն աւելի պիտի
վաստկիր»:

Նիկողայոս այս խորհուրդին հետեւեցաւ,
իւր տան շրջապատի մացառներ հեռոցհեռ
քակելով մշակեց և քիչ միջոցէն այնպիսի
ազարակ մի ունեցաւ որ իւր ընտանիքով առա-
տութեամբ կ'ապրէին:

Ծոյլն է Ֆրայն որ Տէշտ Կառլցէն էր նեղու-
Աշխատանքը Տարբուն հայ, Ղո-ր չը
պաշտիր:

24. ՀՈՒՆՁՔ.

Մի գիւղացի իւր Գառնիկ անուն փոքրիկ
տղային հետ դաշտ գնաց, տեսնելու համար
թէ հնձելու ժամանակ հասած է: «Տես, հայր
իմ, ասաց անփորձ պատանին, հասկերէն քա-
նիներ ինչպէս իրենց գլուխ ուղիղ բռնած են:

Քնձ կերևի որ նոքա, ամէնէն ընտիրներ պի-
տի լինին. իսկ միւսներ՝ որոնք ծռած և գլուխ-
նին դէպի վար կախած են յայտնի է թէ ան-
պէտ վտիտներն են»:

Հայրը որդւոյ այս խօսքին վրայ մի քանի
հասկ կորզելով ասաց իրեն: «Որդեակ իմ, այս
հասկերուն նայէ որոնք իրենց գլուխը հպար-
տօրէն 'ի վեր բռնած էին՝ տհա բոլորովին
փոշիացած և պարասլ են: Իսկ անոնք որ խո-
նարհաբար գլուխնին ծռեր՝ գեղեցիկ ցորեննե-
րով լեցուն են»:

Ի-ր գլուխ Տէշտ վէր Բանսլ Տարբէ
Ո՞ր Ժամանակ Բարի պարու խաղաւէր է:

25. ՈԼՈՒՆ (ԿԼՈՒԼ).

Ձեռնածուին մէկ քաղաքի Իշխանէն խնդ-
րեց, որ իւր առաջ նման չը տեսնուած մի խաղ
ներկայացնէ: Ձեռնածուն հրաման ընդունելէն
յետոյ, իսկոյն աման մի լեցուն կակուղ կլուլ
ձեռքն առած սենեակ մտաւ և ներկայեց մի
ասեղ, որ ամէն անգամ կլուլներուն հետ վեր
ձգած ժամանակ կլուլներ անվրէպ ասղին ծայր
կը շարուէին:

Իշխանը զայն տեսնելով ասաց «բարեկամ,
չիրաւի խիստ մեծ աշխատութիւն կրած և շատ

էլ ժամանակ կորսնցուցած ես այդ յաջողութիւն ձեռք բերելու համար: Այժմ զքեզ դորա համար պիտի վարձատրեմ»: Այս ասելով ծառայն զոչեց և ծածուկ իրեն հետ խօսեցաւ: Ծառայն իսկոյն դուրս զնալով լեցուած պարկ մի ուսին վրայ դրած ներս մտաւ: Զեռնածուն տեսնելով զայն խիստ ուրախացաւ, կարծելով որ լեցուած պարկը ոսկի է:

Երբոր ծառայն տիրոջ հրամանին վրայ պարկը բացաւ, նորա մէջ ուրիշ բան չը կար բաց միայն կլուլ: «Բարեկամ, ասաց Իշխան, որովհետեւ ձեր խաղ մարդկութեան օգտակարութիւն չունի, հարկէ զձեզ անպէտ նիւթերով վարձատրել: Արդէն ձեր խաղին համար դորա շատ պէտք են, զի կրնան շուտով պակսել: Այս ասելով կլուլներ ձեռնաձուին նուիրեց»:

Մի աշխարհի որ ստանիս այն բանէր
Որ յարդիւնսն էնուս օգուտ չի բերեր:

26. ՈՍՊԵՐ.

Հարուստ մարդ մի կար որ խիստ խնայողութեամբ կ'ապրէր: Իւր կերակուրն էր միայն սոսպ, որ ամէնէն առողջ և սննդարար կը համարէր:

Բայց որպէս զի անորմէ էլ շատ չուտէ, ոս-

պեր կը համրէր և կուզէր միայն այնչափ ուտել՝ որ քաղցէն չը մեռնի:

Սակայն իւր այս սոսպ համրելու երեսն մեծ վնաս կրեց, որովհետեւ մի օր երբ սոսպ համրելու զբաղած էր և աստ անդ ցրուածներ կը ժողովէր, ծառայն անդիէն մի քանի մախաղ ցորեան գողացաւ:

Այս հարուստ՝ խիստ աղքատ վիճակի մէջ մեռաւ, իւր մահուան վերջի խօսքերն էին՝

Թէ շահ մշտ փոքրին մէջ խնայել
Եւ մեռնոյն նախ ի մեծ գործարարել:

27. ԿՏԱԻ.

Հարուստ տիկնոջ մէկ ուզեց իւր արտին մէջ ամենաընտիր կանեփ մշակել: Մի կտաւաՎաճառ իրեն գալով ասաց «տիկին, քո արտի կանեփի սերմերէն, որ շատ արդիւնաւոր չէ, պարկ մի լեցուն ինձի տուր, ես ի փոխարէն նոյն չափ օտար երկրի լաւ սերմերէն բերեմ քեզ. բայց դու պէտքէ որ մի ոսկի վրայ տաս»: Տիկինն այս փոխարինութեան մասին շատ գոհ էր:

Սակայն կտաւաՎաճառ մի նենգաւոր մարդ լինելով կուզէր զտիկին խաբել, մի ոսկի առնելով իւր սերմ կրկին իրեն վերադարցունել:

Ուստի տճապարանօք սերմը բերաւ, տի-
կին էլ ամենայն ուրախութեամբ ընդունեց և
շուտով պարպել տուաւ, այս միջոցին սերմի մէջ
փայլուն մի բան երևեցաւ, տիկին հետաքր-
քիր լինելով տեսաւ որ իւր ոսկեայ մատանին
էր, զոր անցեալ աշուն սերմերու մէջ կորսնցու-
ցած էր:

«Ռու մի խաբեբայ մարդ ես», ասաց տիկին,
կտաւալածառին դառնալով, «քո այս խաբէու-
թիւն ահա յայտնի եղաւ, փոխանակ օտար սեր-
մի՝ իմ ունեցածը՝ ինձի ծախել ուզեցիր: Այժմ
ի պատիժ քո այս շարութեան մի ոսկի ստանա-
լու տեղ դուն պէտք է նոյն չափ վճարես ինձ»:

Այս ասելով զինք դատաւորին մատնեց
իւր պահանջն ստանալու, խաբեբան այնուհե-
տե իւր համարումը կորցնելով կտաւալա-
ճառութիւնը այլ ևս չի կրցաւ շարունակել:

Խաբէու-Թիւն որչափ վարպէտ չեւիլ ընէս,

Միշտ փոխանակ շահու չորուստ էր վաստակու:

28 ՀԱՐՈՒՍ ԵՒ ԱՂՔՍ.

Հարուստ մարդուն մէկ կը բնակէր մի
փառաւոր տան մէջ, ունէր շատ ծառաներ և մե-
ծագումար հարստութիւն: Բայց իւր գանձերը
պահպանելու հոգէն բոլոր գիշեր անկողնոջ

մէջ կը չարջարուէր և հանգիստ քնանալ չէր
կրնար:

Սա մի աղքատ դրացի ունէր որ օրն ի բուն
կ'աշխատէր և երեկոյ իւր զաւակաց հետ կեր-
գէր, կը պարէր, կուրախանար, գիշերն էլ
հանգիստ և անհոգ կը քնանար:

Հարուստը իւր դրացիի վիճակի վրայ նա-
խանձելով, մի գիշեր գաղտնի նորա տուն մտաւ
և մի քսակ ոսկի դրան ետևէն կախելով՝ տուն
դարձաւ: Աղքատը առաւօտեան դէմ քսակով
ոսկին տեսնելով՝ ուրախութեամբ վերցուց և
գաղտնի տեղ մի պահեց: Այնուհետև սկսաւ
մտածման մէջ իյնալ թէ մի գուցէ ոսկին իւր
պահած տեղէն գողցուի, ասոր համար զայն
իւր անկողնոյ տակ թաղեց և հիւանդ եմ ա-
սելով պառկեցաւ: Ոսկին պահելու հոգէն աղ-
քատին երգն ու պարը դադրեցան և տան
ուրախութիւնը տխրութեան փոխուեցաւ: Մի
քանի օրէն յետոյ հարուստը աղքատին գնալով
առանձին յայտնեց թէ պահած ոսկին իւրն է և
թէ պէտքէ շուտով իրեն յանձնէ, ապա թէ ոչ
զինք կախել կուտայ: Դրացին զարհուրած ու-
կին շուտով հարուստին յանձնեց և սկսաւ ա-
ռաջուան պէս աշխատիլ, երգել, պարել և
գիշեր քաղցր ի բուն ննջել:

Հարոսոսի հէանս Տիշո հոգեբով էր ծածկուի
Աշխարհաբեւոմի Տարրո երջանիչ էր լինի:

29. ԱԳԱՐԱԿԻ ԳԱՆՁ.

1—Մի հեռու աշխարհի մէջ մի օր երկու
գիւղացիներ դատաւորին ներկայացան:

Գիւղացիներէն մին ասաց դատաւորին, «ես
իմ այս դրացիէն մի կտոր արտ գնեցի, զայն
մշակելու ժամանակ նորա մէջ մի գանձ գտայ,
դոր ինձ պահել մեղք կը համարիմ, որովհետեւ
ես միայն հոգը գնած եմ, նորա գանձի վրայ
իրաւունք չունիմ»:

Ասոր հակառակ միւս գիւղացին կը պնդէր
թէ ինքն էլ իրաւունք չունի զայն առնելու,
«որովհետեւ գանձը պահող ես չեմ, կասէր,
ուստի չեմ կրնար տէր լինիլ: Ասորմէ ի դատ
իմ արտը իւր մէջի ամէն եղածներով ծախեցի,
նորա մէջէն ոչ մի բան ինձի վերապահած չեմ:
Որոշէ այժմ, ո՞վ իմաստուն դատաւոր, ասաց
գիւղացին, թէ գանձը որին կը վերաբերի»:

«Ես լսած եմ, ասաց դատաւոր, թէ մէկիդ
արու գաւակը միւսի դստեր հետ ամուսնանալ
կուզէ, տուէք ուրեմն այդ գանձը՝ իբր օժիտ
Ձեր գաւակաց»:

Բարեսիրտ և համեստ գիւղացիներ զայն

կատարելու խոստացան և գոհ սրտով իրենց
տուն գնացին:

Պարսոյ գէպոս, հէանս անարտոս

Միշո գուհ ինչ Ասարած և Տարր:

2—Մի օտարական որ այս դատաստանին
ներկայ էր, խիստ զարմանալով ասաց, «եթէ
մեր երկիր լինէր խնդիր բոլորովին ուրիշ կեր-
պարանք կ'առնուր: Գնողը պէտք էր գանձը
ծածկէր և միւսին բան մի չը տար: Եթէ վա-
ճառողը իմանալով բողոքելու ելնէր, յայնժամ
նորա դատաստան աւելի շատ պիտի արժէր
քան բոլոր գանձը»:

Գատաւորն այս խօսքին վրայ զարմացած
հարցուց իրեն, «արդեօք ձեր երկիր Արեգակ
կը ծագի», «ինչպէս չէ» պատասխանեց օտա-
րական, «կանձրեւէ», շարունակեց դատա-
ւոր:— «Անշուշտ», պատասխանեց նա:— «Այդ
բան յիրաւի զարմանալի է» ասաց դատաւոր և
յարեց՝ «կայ արդեօք ձեր երկիրն էլ կով և
ոչխար»— «խիստ շատ» պատասխանեց օտա-
րականը:

«Ապա ուրեմն, ասաց դատաւոր, Ամենա-
բարին Աստուած անտարակոյս այդ անմեղ կեն-
դանեաց համար ձեր երկրին Արև և անձրև
կուտայ, ապա թէ ոչ դուք արժանի չէք»:

Չը լինիր Բողոք, Երջանիւն-Եկան այն Երէիք
Ուր չեկայ հասարակ և ոչ թէ հարբ հա-
սարարիմ:

30. ՍԱՀՄԱՆՍԱՔԱՐ.

Մարկոս կը բնակէր մի գեղեցիկ տան մէջ
որոյ շուրջ կային մի մեծ մարգագետին և բազ-
մաթիւ պտղատու ծառեր լի պտուղներով: Սո-
րա մօտ կար մի աղքատ գրացիի մարգագետին,
որոյ մի ծայր իւր մարգագետնոյ մէջ մտած էր:
Անխիղճ Մարկոս կուգէր զրացիի այս մասը
իւր ունեցածի հետ խառնել: Այս խորհրդով մի
գիշեր երկու կալուածոց սահմանը որոշող քարը
գաղտնի զրացիի մարգագետնոյ մէջ մղեց՝
բաւական տեղ:

Քիչ ժամանակէն յետոյ, մի օր երբ Մար-
կոս սանդուխով ծառի վրայ ելած էր՝ յանկարծ
սանդուխէն դէպի ետև դառնալով վար ինկաւ
և վերօղիշտալ սահմանաքարին պատահելով
ճոճրակը ջախջախեցաւ:

Եթէ Մարկոս սահմանաքար իւր տեղէն չի
փոխեր, անտարակոյս անորմէ հեռու կակուղ
գետնի վրայ իջնալով այնչափ չը պիտի վնա-
սուէր:

Ասոր համար առակ նշաւ:

«Թէպէտ Մարկոս հարով զորացին քնատէլ
աղէց
Բայց հարն վերջէն իրեն ճոճքաշը ջախջախեց»:

31. ԲԱՐՈՒՆԱԿ.

Պարտիզպանին մէկ իւր տան մէջ տնկեց
բարունակ որ տան բոլոր պատեր կանաչ տե-
րւենքով կը ծածկէր, և պտտուական խաղող
կուտար: Իւր զրացին սորա վրայ նախանձելով
մի գիշեր գաղտնի բարունակի գեղեցիկ ուռերը
կտրեց:

Երբոր առաւօտ եղաւ պարտիզպան բա-
րունակը տեսնելով խիտ տխրեցաւ, որովհե-
տև մինչև այն ժամանակ դեռ չէին գիտեր
թէ որթին կտրուելն օգտակար է:

«Ես կը պարտաւորիմ լալ, ասաց պարտիզ-
պան, ինչպէս որ բարունակն էլ իւր կտրուելուն
վրայ կերևի թէ կուլայ»:

Սակայն նոյն տարուան մէջ տեսաւ որ բա-
րունակ ամէն տարիներէն աւելի առատ և ըն-
տիր խաղող տուաւ: Այս դէպքէն պարտիզպան
օգուտ քաղելով սկսեց ամէն տարի բարունակի
ճիւղեր կտրտել, որ առատ պտուղ տայ:

Ինչ Բարով որ թեր լըշտամն թէլ քնատէ
Եոյն Բանն Սարաւած թէլ ի Բարեն իւր
դարչնէ:

32. ԱՅԳԻ.

Մի ծերունի մահուանէն առաջ իւր երեք որդւոց ասաց: «Իմ սիրելի՛ զաւակներս, ես ձեզի ուրիշ ժառանգութիւն չեմ թողուր՝ բայց միայն այս խրճիթ և խաղողի այգին: Վերջինի մէջ ես մի գանձ թաղած եմ, փորեցէք և պիտի գտնաք զայն»:

Հօր մեռնելէն յետոյ որդիներ մեծ յուսով բոլոր այգին փորեցին բայց ոչ մի բան չը գտան: Եւ որովհետեւ այգին մինչև այն ժամանակ այնպէս լաւ փորուած չէր, նոյն տարւան մէջ առատ խաղող տուաւ:

Որդիներ ուրախութեամբ ասացին, «այս է ուրեմն մեր բարի հօր մեզի թողած գանձը», և մեծ տառերով այգիի դրան վրայ գրեցին թէ

Ճշմարիտ գանձ հարստոյն համար
Աշխարհութիւն է միայն:

33. ԵՐԳՈՂ ԹՌՉՈՒՆ.

Փոքր և գեղեցիկ գեղ մի կար, պտղատու ծառերով շրջապատուած: Այս ծառերը գարնան ժամանակ գոյնզգոյն ծաղիկներով մի գմայլելի տեսարան կընծայէին: Իրենց ոստերուն ինչպէս նաև շրջապատի ցանկերուն վրայ

կերգէին և կոստաստէին բազմատեսակ թռչուններ: Իսկ աշնան ժամանակ ծառերու բոլոր ճիւղեր զանազան և գեղեցիկ պտուղներով կը լեցուէին:

Մի քանի չար տղաքներ՝ սկսեցին ծառատանի թռչնոց բոյներ քակել, այնպէս որ թռչուններ հետզհետէ այն տեղէն հեռացան: Գարնան գեղեցիկ օրերու մէջ այլ ևս թռչնոց սիրուն երգեր չէր լսուէր, բոլոր անտառը խոր լռութիւն տիրեց.

Այնուհետև այն վնասակար թռչուններ, որոնք երգողներու ձայնէն կը հալածուէին, սկսեցին ծառատանը յաճախել և ծառերու պտուղներ վնասել: Ասոր վրայ ծառերը ձմրան պէս բոլորովին մերկացան. այն չարածճի տղաք, որոնք յաճախ խիստ առատ կերպով և ձրի պտուղներ կոտէին, իսպառ զրկուեցան և մի ինձորի կարօտ մնացին:

Բնութեան Բարիք Աստուած որդիներ որ
վայելենք

Եւ ոչ թէ զայն ի պարիթ մեր եղծանենք:

34. ԴԵՂՁԱՆԻԿ ԹՌՉՈՒՆ.

Փոքրիկն Մարիամ միանգամ իւր մօրն աղաչեց որ իրեն համար մի զեղձանիկ թռչուն

գնէ: Շատ լաւ ասաց մայրը, այս պայմանաւ որ միշտ խելօք, աշխատասէր և հնազանդ լինիս:

Մի օր երբ Մարիամ դարձեալ տուն դարձաւ մայրն ասաց իրեն: «Մի քանի վայրկեան ես դուրս պիտի գնամ: Այս գրասեղանի վրայի նոր և փոքրիկ արկղը չի բանաս, մինչև որ վերադառնամ: Եթէ պատուէրս պահես ի դարձին քեզ հետ մեծ ուրախութիւն պիտի ընենք»:

Հազիւ թէ մայրը դռնէն հեռացած էր, անհամբեր Մարիամ արկղը շուտ վեր վերցուց, «վայ՛ սրջափ թեթև է ասաց, կափարիչի վրայ էլ փոքրիկ ծակեր կան, թնչ պիտի լինի արդեօք սորա մէջ, մայրս արդէն չի տեսներ, ես կրնամ առանձին բանալ զայն»։ Այս ասելով կափարիչ վեր առաւ — Յանկարծ տեսաւ որ մէջէն մի դեղին և ամենագեղեցիկ թռչուն դուրս թռաւ և սկսեց կրկնաչով սենեակի մէջ թռչտիլ:

Մարիամ ուզեց թռչնիկը բռնել և շուտով արկղին մէջ դնել, որպէս զի մայր չի տեսնէ: Երբ շնչապառ, աչքերը լարած ձեռներ էլ տարածած թռչնիկը բռնելու կը ջանար՝ մայրը ներս մտաւ, «Անհնազանդ և անհամբեր աղջիկ» ասաց իրեն, «այդ գեղեցիկ թռչունը քեզ պիտի ընծայէի. բայց ուզեցի որ առաջուց

քո հնազանդութիւն փորձեմ և տեսնեմ թէ արժանի ես այդ ընծային: Այժմ պէտք է որ թռչնիկը իւր տիրոջ վերադարձնեմ:

Բարի ողջան իբե՛ն պարտէք չը ճանչնայ
Թէ՛դէր ճորդս ամէն անգամ չը լինի՛ն
նէրչայ.

35. ԽՕՍՈՂ ԹՌՉՈՒՆ.

Մի ծերունի որսորդ իւր սենեկի մէջ խօսող փոքրիկ թռչուն մի ունէր, որուն մի քանի բառ արտասանել վարժեցուցած էր: Օրինակի համար՝ եթէ որսորդ ձայնէր իրեն «ո՛ւր ես թռչնիկ» կը պատասխանէր «հոս եմ»:

Կրացիի փոքրիկ Կարոլոս այս թռչնոյն վրայ չափազանց կուրախանար և յաճախ տեսնելու կերթար: Մի օր երբ ծերունի որսորդ բացակայ էր՝ Կարոլոս շուտով թռչունը բռնեց և զրպան դնելով՝ ուզեց տնէն հեռանալ:

Հազիւ թէ տան դուռը հասած էր, որսորդը ներս մտաւ և ուզեց թռչունը խօսեցնելով Կարոլոսը ուրախացնել: «Ո՛ւր ես թռչնիկ՝ ձայնեց ծերունին, թռչուն որ տղայի զրպանին մէջ կը նեղուէր, բոլոր ձայնով աղաղակեց «հոս եմ»:

Թէ Գողոթեան ճարտար լինի՛ն
Ծածկել Դժո՛ւար կը յաջողի՛ն:

36. ԱՔԱՂԱՂ.

Մի աշխատասէր տանտիկին ամէն առա-
ւօտ տան աքաղաղը խօսելուն պէս իւր երկու
սպասուհիք աշխատելու կը հանէր: Սպասուհիք
աքաղաղին վրայ խիստ զայրացեր էին և մի օր
յաջողեցան զայն կորսնցնել, որ երկար և հան-
գիստ քնանալ կարողանան:

Բայց ճերուռնի տանտիկին սպասուհին ար-
թնցնելու ժամանակը կորսնցնելով՝ սկսեց
դուրս մինչև իսկ կէս գիշեր զանոնք վեր
հանել:

Փոքրիկ ցաւի լէչ չը համբէրէնք

Աւելի մեծ վեշտ չը կրէնք:

37. ՀԱԻ

Մի աղքատ որբեայրի, իւր ունեցած մէկ
հաւէն ամէն օր մի հաւկիթ առնելու գոհ չը
լինելով, սկսեց հաւը պարարել որ օրական եր-
կու մինչ երեք հաւկիթ ունենայ: Բայց յուսա-
ցածին հակառակ հաւը չափազանց կերտկուր-
ներէն պարարտանալով այլ ևս ձու չածեց:

Թէ փոքրին մեջ գոհ չի լինի

Մեծերէն էլ չը զբէրուի:

38. ԹՈՉՆՈՅ ՄԵԾ ԲՈՅՆ.

Անգուլթ տղայ մի կար որ երբ թուչնոյ մի
բոյն գտնէր, շուտով նորա մէջէն ձագերը հա-
նելով կը կուրացնէր: Իւր մայրը կը յանդիմա-
նէր զինք բանաստուած տղայ, կ'ասէր, զիտ-
ցիր որ եթէ խրատիս չի լսես Աստուած զքեզ
պիտի պատժէ: Բայց այս չար տղան մօր խը-
րատին չէր լսեր, այլ գաղտնի կը ծաղրէր զինք
և օրէ օր իւր չարութեան մէջ աւելի անգուլթ
կը դառնար:

Մի կիւրակէ փոխանակ եկեղեցի երթալու,
անտառը գնաց, թուչնոյ բոյն փնտաւելու: Ան-
տառի մեծ կաղնիին վրայ թուչնոյ մի մեծ
բոյն տեսնելով՝ անմիջապէս ծառին վրայ ելաւ
և ձագերէն մին վար ձգեց: Երբ միւսն ևս
բռնել կուզէր, յանկարծ ձագերի ծնողք՝ որ
պատառող թուչուններ էին, վրայ հասան և
իրենց սուր կտուցներով նորա աչքերը փորեցին:

Աստուած և ծնողք արհամարող մի փոքայ

Անարարէնցս աստուայ պարթի չի քայ:

36. ՄԵՂՈՒՆԵՐ.

Գասպար մի օր դրացիի պարտեզ շրջելու
ժամանակ վարդի թուփ տեսնելով անոնցմէ

մին քաղեց «ես այժմ այս վարդ պիտի հոտոտամ ասաց»։ Երբ իւր փոքրիկ քիթը կարօտով կէս քացուած վարդի կոկոնի մէջ դրած էր, յանկարծ սաստիկ ցաւ զգաց։ Վարդի կոկոնի մէջ մեղու կար ծածկուած որ ծաղկին հետ նորա ձեռքին մէջ ճզմուելով քիթը խայթեց։

Դասպար՝ որ խիստ զայրացկոտ էր, երկու ձեռք լեցուն հող և տիղմ առնելով, վրէժխնդրութեամբ դէպի մեղուանոց ձգեց։ Ասոր վրայ մեղուներ՝ մեծ բազմութեամբ նորա վրայ լեցուելով հարիւր տեղէ աւելի խայթեցին։

Դասպարը մերձ ի մահ հիւանդացաւ և հազիւ իւր կեանքը ազատեց։

Թէ մի չարեաց հասկերու-նէամբ չի որուն
Ներս փոխան հարկ-ը չարիք չը չրես։

40. ձԱՆՁ ԵՒ ՍՍՐԴ.

Մի երիտասարդ իշխան, ամէն անգամ երբ մի ճանճ կամ սարդ տեսնէր, «Աստուած ասոնք ինչո՞ւ համար ստեղծած է, կասէր. ասոնք մարդոց օգտակարութիւն մի չունին, եթէ կարողանայի աշխարհէն իսպառ կը ջնջէի զանոնք։

Միանգամ այս իշխանը պատերազմի մէջ թշնամոյն երեսէն փախչելու պարտաւորեցաւ, երեկոյեան դէմ երբ յոգնած և շնչասպառ անտառի մի ծառի տակ ինկած կը քնանար,

մի թշնամի զինուոր զինք տեսնելով սուրը մերկացուց և վրայ վազեց որպէս զի սպաննէ։ Այս վայրկենին մի ճտնճ նորա երեսի վրայ նստելով այնպէս խայթեց որ իշխանը արթնցաւ, աչքը բացեց և թշնամին տեսնելով՝ վեր ելաւ սուրը մերկացուց և յաջողեցաւ զայն իրմէ հալածել։

Յետոյ՝ ապահովութեան համար անտառի խոր այրի մէջ քաշուեցաւ։ Սոյն գիշեր մի սարդ ուտայն ձգելով այրի դուռը ծածկեց։ Երբոր առաւօտ եղաւ, երկու թշնամի զինուորներ որ զինք փնտռելու ելած էին, այրի դուռը եկան. «տես զոչեց մին՝ մեր թշնամին այս այրի մէջ պիտի լինի» — «չէ, ասաց միւսը, եթէ այդտեղ լինէր ներս մտած ժամանակ սարդի ուտայն կը պատառէր»։ Իշխանը թշնամի զինուորաց այս խօսքերը դողալով կը լսէր։

Երբոր զինուորները հեռացան, իշխանը ծունկի վրայ ինկաւ, ձեռներ տարածեց և լալով «Աստուած իմ աղաղակեց, որչափ շնորհակալ եմ քեզմէ, որ երեկ մի ճանճի, այսօր էլ սարդի միջոցաւ կեանքս ինձի շնորհեցիր։ Այժմ կը ճանաչեմ թէ որչափ կարևոր են քո բոլոր արարածներ։

Ամբայն իր յայտ աշխարհի
Ե հարկոր և պիտանի։

41. ՄԵԾ ԶՈՒԿ.

Առաւօտեան դէմ ձկնորսին մէկ իւր նաւակը ծովին վրայ ձգելով ձուկ որսալու ելաւ: Բայց բոյոր օր աշխատելէն յետոյ ոչ մի ձուկ չի կրցաւ բռնել:

Երեկոյեան դէմ երբ ի տուն կը դառնար, ասաց ինքն իրեն: Այսօր ձուկ չը բռնելուս պատճառը այն է որ առաւօտեան դէմ գործիս յաջողութեան համար աղօթելու ճուլացայ:

Եւ յիրաւի երկրորդ անգամին երբ աղօթելով գործի սկսեց, մի մեծ ձուկ որ ուրիշներէն կը հալածուէր, ինքզինք ջուրէն դուրս ձգելով նաւակին մէջ ինկաւ և որսորդի ոտքին առաջ ծփծփալով մեռաւ:

Աշխարհաբէն յայնժամ Տեոյն ինչ յաջողի
Երբ Աստուծոյ օրհնութիւնն էլ հետ շինի:

42. ՇԱՆ ՀԱՒԱՏԱՐՄՈՒԹԻՒՆ.

Թագաւորին մէկ ճանապարհին հանդիպեցաւ մի շան, որ մի սպանած մարդու մօտ նստեր մարմինը կը պահպանէր: Թագաւորը հետաքրքիր լինելով իմացաւ որ այդ շունը երեք օր առանց կերակուրի մնացեր և սպանուած մարմի-

նէն չի հեռանար: Հրամայեց որ մեռեալը թաղեն, շունն էլ կերակրելով հետերնին բերեն: Մի քանի օրէն յետոյ թագաւորը զօրահանդէս ընելով հրապարակի վրայ նստեցաւ: Բոլոր զօրքեր զոյգ-զոյգ իւր առջևէն անցնելով հրապարակ ելան: Այնտեղ էր նաև շունը որ իսկզբան լուռ և հանդարտ էր, բայց երբ իւր տիրոջ սպանողք զօրաց մէջ տեսաւ, վազեց և կատաղաբար հաչեց նորա վրայ, մի կողմէն դէպի ներկայ եղող բազմութիւն և դէպի թագաւորը նայելով: Այս գարմանալի լայտնութեան վրայ ամէնքը հիացան. չարագործներ պարտաւորեցան լանցանքին խոստովանիլ և արժանի եղած պատիժը կրել:

Զարագործներ որչափ ճարասք էլ լինեն
Զարեհ մը օր յանխարժ յայտնի էլին:

43. ՓՈՔՐԻԿ ՇՈՒՆ.

Օրիորդ Վաղենիկ մի օր երբ տուռակին եզերք շրջելու գնացած էր, մի քանի չար տղայոց պատահեցաւ որոնք մի փոքր շուն ջուրի մէջ ձգած խեղդել կուզէին: Վաղենիկ խեղճ կենդանուոյն վրայ գթալով անոնցմէ ազատեց և իրեն հետ տուն բերաւ:

Շնիկը շուտով ընտանացաւ և սկսեց ամէն

տեղ տիրոջ ետևէն երթալ: Մի երեկոյ երբ օրիորդ քնանալու համար ննջարան գնաց, շնիկը սկսեց կատաղի կերպով հաչել և դէպի մահճակալի տակ վազել: Վաղենիկ շուտով ճրագ վառեց և հետաքրքրութեամբ մահճակալի տակ նայելով մի սոսկալի մարդ տեսաւ և սարսափած բոլոր զօրութեամբ «օգնու՛թիւն» աղաղակեց: Անմիջապէս տան մէջի մարդիկ այնտեղ վազեցին և աւազակը բռնելով դատաւորին տարան:

Հարցաքննութեան մէջ պարտաւորեցաւ խոստովանել թէ ինքը փողոցի աւազակ էր և թէ կուզէր օրիորդը խողխողելով տան հարստութիւնը գողանալ:

Վաղենիկ իւր բազդաւոր ազատութեան համար Աստուծոմէ շնորհակալ լինելով կասէր, «ով կը կարծէր թէ այս խեղճ կենդանին՝ որուն ազատարար եղայ, այն էլ իմ կեանքը պիտի ազատէր:

Թէ հենդոնեաց գոթ և խնամք ցըցնեա
Նորա փոխոն օրմ Աստուծոմէ կընդունեա:

44. ԴՐԱՅԻԻ ՀԱԻ.

Մի աղքատ որբւայրի, Մարգարիտ անուն, մի երեկոյ իւր տան դուռը նստած ճախարակ

կը մանէր: Դրացիի հաւը հեռուէն հետզհետէ իրեն մօտենալով քովի բաց դռնէն ներս մտաւ: Մարգարիտը տեսնելով զայն իսկոյն վեր ելաւ, դուռը գոցեց և հաւը բռնելով տան վերնայարկ տարաւ: «Այս տեղը կը պահեմ այս հաւը, ասաց ինքն իրեն, կը կերակրեմ և թող սոմէն օր ինչ համար հաւկիթ ածէ:

Յիրաւի երկրորդ օրը հաւը մի հաւկիթ ածեց, բայց այնպէս մեծ աղաղակ (կրկնոց) հանաւ որ սոմէն տեղ կը լսուէր: Մարգարիտը վերնայարկ վազելով ուզեց հաւը լռեցնել բայց ի զուր: Դրացին իմանալով զայրացած այնտեղ եկաւ և հաւը կրկին իւր տուն փոխադրեց: Այս դրացին հարուստ լինելով սոմէն ժամանակ Մարգարիտին կօգնէր, իրեն ալիւր իւր և հաւկիթ կուտար, բայց այնուհետև դադրեցուց իւր գթութեան անարժան համարելով զայն:

Այս եղաւ Մարգարիտի գողութեան արդիւնքը, որուն համար խիստ զղջալով անդադար կասէր՝

Անարդար շատաւն ևէ պահել ուղե՞
Արդարէն անգամ էր շքէն շքե՞ր:

45. . ՈՉԽԱՐԱՐԱԾ .

1—Մի երիտասարդ հովիւ որ իւր ոչխարներ լեռներու վրայ կարածէր, մի օր ապառաժի վրայ վայրի ծառի ստուեր տակ նստած քնացաւ:

Քունին մէջ, ինչպէս որ բնական է, գլուխը առջև ծռած՝ երբ արթննար վեր կը վերցնէր, քնացած ժամանակ վար կը թողուր: Ոչխարի խոյն, որ իրմէ քիչ հեռու կարածէր, քնացող հովիւի գլխոյ շարժիլը տեսնելով՝ կարծեց թէ հովիւը իւր հետ գլխով կուռիլ կուզէ: Ուստի իսկոյն պատրաստուեցաւ, սպառնալից դերք մի բռնեց, ուղիղ վազելու համար մի քանի քայլ դէպի ետև քաշուեցաւ, յետոյ խիստ արագութեամբ վազելով հովիւի ճակատին զարկաւ: Քնացողը այս յանկարծակի և ուժգին հարուածէն արթննալով՝ սաստիկ զայրացաւ, վեր ելնելով խոյը բռնեց և ապառաժի քովի խոր անդունդի մէջ ձգեց:

Ոչխարներ՝ որ հարիւրէն աւելի էին, երբ զայս տեսան բոլորն էլ անմիջապէս խոյի ետևէն անդունդը ձգուելով ապառաժներու վրայ շախջախուեցան:

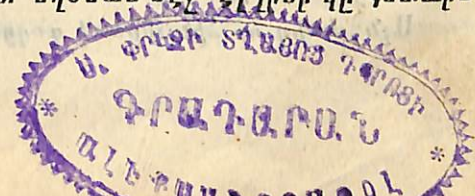
Հովիւը զայս տեսնելով սաստիկ ցաւէն գլխի մագերը փետտեց և կաղաղակէր՝

Վայ է անոր որ իւր զայրոյն չի զսպեր
Գլխին էր բերէ հարեւրաւոր չարիքներ:

2—Ոչխարաց հօտի այս դժբաղդ եղելու թիւնը ամէն տեղ տարածեցաւ: Մի ծերունի հովիւ, որ խելացի և արդարասէր էր, այս դէպքէն մեծ օգուտ քաղեց:

Մի օր երբ իւր զաւակներ տարեկան պարահանդիսի մէջ պարելու համար քաղաք պիտի երթային, որդեակ իմ ասաց «այդ մտադրութիւնը ոչինչ է, պարահանդէսը մարդուն վրայ սովորաբար չար տպաւորութիւն կընէ, ես ձեզի անմեղ և բարի մեծցուցած եմ, դուք այնտեղ անվայել բաներ տեսնելով կընաք աւրուելը»: Ետքըներ պատասխանեցին «չէ՞ որ այնտեղ ուրիշներ էլ կերթան»:

«Ճշմարիտ է, ասաց հայր. այնտեղ շատեր կերթան, բայց նոքա իրենց առողջութիւն, կեանք, պատիւ և անմեղութիւն կը կորսնցունեն, կուզէք ուրեմն դուք էլ անոնց հետեիլ, զգուշացէք որ ոչխարներու պէս չլինիք, յայտնի է ձեզ թէ քնչպէս երբ անոնցմէ մին անդունդ ինկաւ, ամէնքը ետևէն ձգուեցան, ասոր համար իսկ զանոնք լիմար կենդանի կանուանենք: Այսպէս են նաև շատ մարդիկ երբ մէկը թէպէտ եղծման մէջ էլ լինի կը հետեին»

անոր և ցոյց կուտան իրաւի թէ իրենք լիմար
ոչխարներու կը նմանին»:

Երբոր մի հարս ինչպէս թեղաց մէջ իւր չէ
Նոր շաւիկն հեղեղ թնաւ հարչ չէ:

46. ԳՈՂՅՈՒԱԾ ԶԻ.

Մի գիւղացույ գեղեցիկ ձին գիշեր իւր
ձիանոցէն գողցուեցաւ: Մի ուրիշ ձի գնելու
համար գիւղացին տասն և հինգ ժամ հեռու
ձիավաճառանոց գնաց, բայց սրչափ զարմացաւ
երբ այնտեղի ձիերու մէջ իւր գողցուած ձին էլ
տեսաւ: «Այս ձին իմս է, աղաղակեց գիւղա-
ցին, ձիու սանձէն բռնելով, այս երեք օր կը
լինի որ սա ինձմէ գողցուած է»:

Այն մարդը՝ որ ձին ծախելու բերած էր,
շատ քաղաքավարութեամբ ասաց իրեն զբա-
րեկամ, գուք ասոր վրայ իրաւունք չունիք,
ես արդէն մի տարի է որ այս ձին գնած եմ, սա
ձեր չէ, բայց կարելի է որ ձերինին հետ նմա-
նութիւն ունենայ»:

Գիւղացին անմիջապէս իւր երկու ձեռքե-
րով ձիու աչքերը գոցեց և ասաց «շատ աղէկ,
եթէ դու մի տարի է որ այս ձին ունիս, ասա
ինձ, սորա որ աչք կոյր է»:

Այն մարդ որ ձին իրաւի գողցած՝ սակայն

լաւ դիտած չէր, այս հարցման վրայ շուարե-
ցաւ, բայց որովհետեւ պատասխան տալ պէտք
էր՝ ասաց «ձախ աչքն է կոյր». «Ճշմարիտ չը-
սիր, գոչեց գիւղացին, ձիու ձախ աչք ամենե-
ւին կոյր չէ» վայ աղաղակեց գող «ես սխա-
լեցայ ձիու աչ աչքն է կոյր»:

Այս միջոցին ձիու երկու աչքերը բացաւ և
աղաղակեց «ահա յայտնի է որ դու գող և
խաբեբայ մարդ ես, թող ամէն ոք տեսնէ թէ
ձիու ոչ մի աչք կոյր չէ, ես անոր համար հար-
ցուցի որ քո գողութիւն յայտնի լինի»:

Բազմութիւն որ սոցա շուրջը կեցած էին,
բարձրաձայն ծիծաղեցան և ծափահարելով
աղաղակեցին «բռնուեցաւ բռնուեցաւ»:

Ասոր վրայ գողը պարտաւորեցաւ ձին ետ-
տալ և արժանի եղած պատիժը կրել:

Թէպէտ մե Գող որչափ ճարասար էլ լինի
Իւր Գողութիւն մե հարսով իրայայտուի:

47. ՄԵԾ ԵԶՆ.

Մի ծերունի հայր իւր զաւակաց հետ
սովորութեան և կրթութեան վրայ խօսած ժա-
մանակ, հետեւեալ զարմանալի պատմութիւնն
ըրաւ: Մարդուն մէկ մի մեծ եզն առջև ձգած
հրապարակներու վրայ կը շրջէր: Երբ իւր շուրջ

մարդոց բազմութիւն տեսնէր իսկոյն եզն իւր ուսին վրայ առած կը քալէր բաւական տեղ: Այս արհեստով նա շատ ստակ վաստակեցաւ:

Միանգամ հարցուցին՝ թէ քնչպէս այն զարմանալի ուժեղութեան հասած էր՝ մարդը պատասխանեց «երբ այս եզն դեռ փոքրիկ հորթ էր, ես իմ տանս մէջ ամէն օր մի ժամ ուսիս վրայ առած կը շրջէի: Քանի որ հորթ մեծնար և ծանրանար, իմ ոյժս էլ նորա հետ կաւելնար, այս կերպով եզան ծանրութիւն ունեցող բեռներ այժմ առանց դժուարութեան կը կրեմս»:

Այսպէս է նաև կրթութիւն էլ, ասաց հայր, որ թէպէտ հնարուած կամ ճշմարիտ լինի, մեզ կը յիշեցնէ միշտ նախնեաց այն առած թէ՛

Կրթութիւններ մեծ ոյժ հոգան հարդերու
Եւ յարգողի կրթնէն ամէն բաներու»:

48. ԷՇ

Պարտիզպանին մէկ քաղաքի շաբաթական վաճառատեղին գնացած ժամանակ իւր էջը բանջարներով այնպէս բեռնաւորեց որ խեղճ կենդանիին միայն գլուխը կերևար:

Ճանբան որովհետև ուռենիներու մէջէն

կանցնէր, պարտիզպան բանջարներ կապելու համար մի քանի ճիւղեր կտրեց. ասոնք խիստ թեթև են, էջու բեռան ծանրութիւն չեն տար», ասելով վրան դրաւ: Մի քիչ լաւաջ երթալով կաղնի ծտուերու հասաւ, մի քանի երկայն և դաւար ճիւղեր էլ այս ծառերէն կտրեց: «Ասոնք այնպէս թեթև են որ էջը հազիւ թէ կզգայ» ասելով անոնք էլ բեռան վրան դրաւ:

Երբոր արեգակը բարձրացաւ և հետզհետէ տաքնալ սկսեց, պարտիզպանը իւր կանաչ վերարկուն հանելով բեռան վրայ ձգեց: «Գրնացած տեղերնիս շատ հեռու չէ, ասաց, վերարկուն՝ զոր ես իմ ճկոյթ մատովս կը վերցնեմ չի կրնար էջը նստեցնել»:

Հազիւ թէ այս խօսքը ըսած էր, էջը մի քարի վրայ Բֆրաալով գետին ինկաւ և բեռան ծանրութենէն այլ ևս չը կրցաւ ելնել:

Պարտիզպան ասոր վրայ շփոթած ու ցաւած բարձրաձայն կասէր: «Ա՛խ հիմայ կը տեսնեմ թէ ինչ վնաս կրեցի, միթէ պէտքէ անասնոց վրայ այնչափ անխղճօրէն բեռ դնել:

Մի աննշան հապոցն անգամ էր քնտէ նորս
Ով որ արդէն մեծ բեռ ունի իւր վրայ»:

49. ԶՈՐԻ

Մի անգամ երկու գող մի ջորի գողնալով անտառը տարան և այնտեղ սկսեցին խորհել թէ ջորին քնչ գնով ծախեն և թէ նորա գնէն իւրաքանչիւրը ո՞րչափ պիտի ստանայ: Գողերը այս խորհուրդին մէջ չըհամաձայնելով սկսեցին ազդակաւ իրար հետ կռուիլ և զիրար ծեծել:

Այս միջոցին մի ուրիշ գող գալով ջորին քակեց և հեծնալով այն տեղէն հեռացաւ: Կռուող գողեր այս այն ժամանակ տեսան, երբ **արդէն հեռացած էր և զայն վերադարձնելու յոյս չկար.** ուստի արեւնոտ գլխով հոգնած և տխուր իրարու քով նստած՝ ջորիի ճանապարհ գիտեցին: Երբ բոլորովին հանդարտեցան անոնցմէ մին ասաց «սա խիստ իրաւամբ եղաւ, այնպէս վաստակելուն, այսպէս վայելել կարժէր»: Միւսն էլ՝

«Երէն- իսո- ոչ ճարտոց վաստակ

Մերն երբորդին է մենակ»:

50. ԿԱՊԻԿ

Հարուստ՝ բայց խիստ ազահ մի մարդ կար, որ իւր կենաց մէջ ոչ մի անգամ աղքատի ողորմութիւն չէր տուած:

Մի օր սորա բացակայութեան ժամանակ, մի

կապիկ նորա սենեակի բաց պատուհանէն ներս մտաւ և անոր ոսկով և արծաթով լեցուն սնտուկը առնելով պատուհանէն դուրս ձգեց:

Ներկայ եղող բազմութիւն զայս տեսնելով, շուտ վրայ վազեցին և սնտուկին մէջ եղած ոսկին և արծաթ իրարմէ չափշտակելով ցրուեցին:

Այս միջոցին ագահը եկաւ և իւր տան պատահարը տեսնելով՝ սաստիկ շփոթեցաւ, սրտի ցաւէն կապիկին մի քանի բռնցի հարուած տուաւ և զայն լիմար կենդանի անուանեց:

Մարդուն մէկ օր ներկայ էր զայս լսելով՝ զայլըացող ագահին ասաց «եթէ լիմար է կապիկ օր ոսկին սնտուկով դուրս ձգեց, ապա ո՞րչափ աւելի լիմար ես դու որ ոսկին սնտուկին մէջ կը փակես»:

Հարստութիւն մէջի համար այն ժամանակ է գովելի

Երբ այն մէր և ուրիշի բարեաց համար գործածուի:

51. ԱՐՋ.

Երկու ճանապարհորդ որսորդ՝ Յովհաննէս և Աբրահամ լսելով որ անտառին մէջ մի մեծ արջ կայ, ուզեցին զայն որսալ: Այս մտադրութեամբ ամէն օր անտառը կերթալին արջը

լրտեսելու, իսկ երեկոյեան առանց զրամ ունենալու պանդոկ գալով ընտիր գէնի կը խմէին. «մի հոգար՝ արջը իւր կաշիով մեր այս ծախքերը կը հոգայ» կասէին պանդոկապետին:

Մի օր երբ սոքա անտառին մէջ կը շրջէին՝ արջը ահագին ձայնով մրմռալով իրենց վրայ եկաւ: Յովհաննէս թէպէտ հրացանը կրակեց, բայց երկիւղէն գնդակը վրիպեցաւ, ուստի թող տալով շուտ ծառի վրայ ելաւ: Իսկ Աբրահամ որուն հրացան ամենեւին չը պարպուեցաւ, անմիջապէս գետնի վրայ իյնալով ինքզինքը մեռեալ ձևացուց: Արջը ասոր մօտանալով՝ բերան, քիթն և ափանջը հոտոտեց և մեռեալ կարծելով այնտեղէն հեռացաւ: Քիչ չլետոյ երբ այլ ևս չէր երևար՝ Յովհաննէս ծառէն վար իջաւ և ընկերը ծաղրելով հարցուց, «Աբրահամ, արջը քո ափանջին ինչ ասաց» նա էլ պատասխանեց, ասաց որ «արջը դեռ չի բռնած նորա կաշին մի ծախէք»:

Զգո-շայիւ որ չի վարնէն ինչ որ պիտի

վերջ վարնին

Ապա թէ ոչ դո- ամբողջ և հորձանձան

չը հասնիս:

Մի անմիտ և խաբեբայ հովիւ, Մանասէ անուն, իւր ոչխարներ գիւղի մօտ անտառի մէջ կարածէր:

Մի անգամ ծաղու և ուրախութեան համար բոլոր ձայնով աղաղակեց «գայլն եկաւ, գայլն եկաւ՝ հասէք»:

Մօտակայ գիւղէն իւր ձայնը լսելով՝ սուր և հրացան առած բազմութեամբ այնտեղ վազեցին և կուզէին գայլն սպաննել, բայց տեսնելով որ չկայ տուններնին վերադարձան: Մանասէն ասոր վրայ ուրախ էր և գաղտնի կը խնդար:

Մի անգամ ևս նոյնպէս «գայլն եկաւ, գայլն եկաւ, հասէք» գոչեց: Գիւղացիք դարձեալ բազմութեամբ այնտեղ վազեցին, սակայն նորէն գայլ չը տեսան, և գլուխնին շարժելով լի բարկութեամբ տուններնին դարձան:

Մի օր լիրաւի գայլն եկաւ: Մանասէն շփոթած բոլոր զօրութեամբ «օգնութիւն գայլն եկաւ, օգնութիւն հասէք» կաղաղակէր, բայց մէկը չի լսեց և ոչ ոք օգնութեան չեկաւ իրեն:

Ոչխարներ գայլէն խրտելով ամենայն արագութեամբ դէպի գիւղ փախան, բայց խեղճ Մանասէն որ կաղ էր և արագ վազել չէր կրնար,

ողխարներէն ետ մնալով գալլը զինքը պատու-
տեց:

Ով որ ինչպէն սոսի խոսելու վարժեցնէ
Ձէն հասարակը Եւ ճշմարիտ էլ խօսէ:

53. ԱՌԻԻԾ.

Մի թշուառ գերի իւր տիրոջմէն փախչե-
լուն համար մահուան դատապարտեցաւ: Մեռ-
ցնելու ժամանակ պարիսպներով շրջապատեալ
մի մեծ և ընդարձակ հրապարակ բերին զինք
և մի սոսկալի առիւծ իւր վրայ թողուցին: Այս
տեսարանին ներկայ էին հազարաւոր մարդիկ:

Երբոր առիւծը կատաղի կերպով խեղճ
գերիի վրայ վազեց և պիտի պատառէր՝ յան-
կարժ կանգնեցաւ, պոչը շարժեց, ուրախու-
թեամբ իւր շուրջ կը վազվազէր և սկսեց երախ-
տազէտ շարժումներով գերիին ձեռները լիզել:
Ամէն մտրդ ասոր վրայ զարմացած՝ պատճառը
գերիին հարցուցին:

Գերին ասաց, «Երբոր ես իմ տիրոջմէն
փախայ, ինքզինքս անապատի մի խոռոչի մէջ
ծածկեցի: Այնտեղ այս առիւծը ինձի եկաւ և
աղաչանաց ձեւերով ցոյց տուաւ ինձ իւր թաթը՝
որուն մէջ մի սուր փուշ մտած էր: Երբոր զայն
բռնելով գուրս հանեցի՝ այլ ևս չի հեռացաւ

ինձմէ. միշտ վալրի որսերով զիս կերակրեց և
իրեն ընկերացուց: Բաւական ժամանակ այնպէս
մնալէն լետոյ վերջի որսորդութեան մէջ իրար-
մէ հեռանալով երկուքս էլ բռնուեցանք: Այժմ
այս բարի կենդանին զիս վերստին գտնելուն
համար կուրախանայ»:

Բոլոր ժողովուրդը Առիւծի երախտագիտու-
թեան վրայ զարմացած սկսեց աղաղակել,
«Թող ապրի, թող ապրի, բարերար գերին և
երախտազէտ Առիւծ»:

Ասոր վրայ խեղճ գերին ազատութիւն գը-
տաւ և շատ էլ թանկագին ընծաներ ընդու-
նեց: Պատժոյ այս հրապարակէն առիւծը ան-
բաժան իւր ետեւէն զնաց: Անտանի կենդանիի
պէս միշտ իւր հետն էր և բնաւ մտրդու-
չէր վնասեր:

Ձիւշ գեղեցիկ և սիրուն քան Երախտա-
գիտութիւն

Որ վայրէնի գողանն իսկ Ձեզմէ հոմ փո-
խէ զԲնութիւն:

54. ՈՍԿԻ.

Երկու եղբայրներ՝ Գաւիթ և Ռուբէն ծո-
վու վրայ ճանապարհորդելով մի խիստ հեռու
աշխարհ գնացին բազմ փնտռելու:

Դաւիթը այնտեղ մի կտոր անմշակ երկիր ձեռք բերաւ. մեծ աշխատութեամբ ագարակի դարձուց և քիչ միջոցէն առատ հաց կը վաստակէր:

Իսկ Ռուբէն լեռներու վրայ ոսկիի կտորներ ժողովելու գնաց: Սակայն իւր այս աշխատութեան տեղեր հաց չի գտնալով սկսեց մեծ տանջանքով խոտերու արմատներ և վայրի ծառոց պտուղներ ուտել: Վերջապէս մի ժամանակէ զկնի, մի պարկ լեցուն ոսկի ուսն առած եղբօր քովն եկաւ:

«Տես, եղբայր իմ ասաց, տես թէ որչափ բաղտաւոր եմ ես: Այս բոլոր ոսկին իմս է: Բայց դու ինձ ալժամ ուտելու հաց տուր, որովհետև բազմէն նուազած և թուլցած եմ»:

Շատ աղէկ, ասաց Դաւիթ, ես քեզ ուտելու հաց կուտամ, բայց դու պէտք է որ մէն մի հացի ծանրութեամբ ինձ ոսկի փոխարինես»:

Ռուբէն այս պայմանի վրայ շատ խոժոռեցաւ, բայց ստիպեալ ընդունեց, որովհետև խիստ տկարացած և անզօր լինելով առանց հացի իւր ճամբան շարունակել չէր կրնար:

Երբոր քիչ օրէն Ռուբէնի ոսկին լմնցաւ, Դաւիթը ասաց իրեն, «սիրելի եղբայր, ահա քո ոսկին ամբողջապէս քեզ կը վերադարձնեմ. մի կարծեր թէ քոյդ քեզմէ առնելու չափ ան-

գութ լինիմ, ես քեզ ասով ուզեցի ցոյց տալ թէ հարստութիւն զմարդ բաղդաւոր չի ըններ և թէ աշխատութիւնը ոսկիէն լաւագոյն է»:

Թէ փոքրին մէջ դու գոհ որսով աշխատողներն անանին

Հարստութեան ոչ ինչ ունեցնողներն անանին հար պէտք ունին:

55. ՄԱՐԳԱՐԻՏ.

1—Մի ճանապարհորդ Ափրիկէի այն աւագուտ անապատին մէջ մոլորեցաւ, ուր մարդ ընդ երկար շրջելով բնակութիւն չի գտնար:

Քաղցէն և ծարաւէն իսպառ թուլցած վերջապէս հովանաւոր արմաւենիի տակ մի վճիտ աղբիւրի քով հասաւ: Այստեղ ճանապարհորդ մի փոքրիկ պարկ գտաւ և «իսնք քեզ Աստուած» ասելով զայն շօշափեց «ասոնք կարելի է որ ոլուն լինին, սոսց և զիս այս բազմէն ազատեն»։ Հետաքրքրութեամբ շուտով պարկը բացաւ, այլ մէկէն զարհուրած բարձրաձայն աղաղակեց «ո՛հ Աստուած իմ, ասոնք մարգարիտ են եղեր»:

Մի հարց հաց որ քեզ քո հեանքը հարապէս Բան հարգարկի և քան զսակի պարտաւան է:

2 — Խեղճ ճանապարհորդ այն մեծագին մարգարիտներու քով քաղցէն կը նուազէր: Աերջի լուսահատութեան հասած՝ սկսեց լալով Աստուծոյ օգնութիւն խնդրել: Այս միջոցին յանկարծ մի Հնդիկ ուղտի վրայ հեծած մեծ արագութեամբ իւր քով եկաւ և գլխով հաց և ընտիր պտուղներ տուաւ: Յետոյ զինք ուղտի վրայ առնելով ճամբան շարունակեց:

«Տես, ասաց Հնդիկը, տես ինչպէս գլխով առան Աստուած ամենայն ինչ կը տնօրինէ: Ես այդ մարգարիտներ կորսնցնելուս համար ինքզինքս անբաղդ կը համարէի: Բայց այս Աստուծոյ կամքն էր որ այդ մարգարիտներ աղբիւրի քով մնար և ես դառնալով քեզ կեանքը ազատէի»:

Փորքի բռնելով Աստուած հաղորդեալ
 Ես անգամ ճարտիչ ձեռք փորձանքիքէ:

56. ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ ԱԿՈՒՆՔ.

Ոսկերիչին մէկ մի ազնուական տիկնոջ փառաւոր զարդեր շինելու համար շատ պատուական ակներ առաւ: Իւր Յակոբ անուն աշակերտ այն փայլուն և զանազան գոյն ունեցող ակներու վրայ կուրախանար և զանոնք լաճախ կը դիտէր:

Մի օր ոսկերիչը տեսաւ որ այն պատուական քարերէն երկուքը պակասած է, աշակերտի վրայ կասկածելով՝ անմիջապէս նորա ննջարանը հետագօտեց: Ակները մի հին արկղի ետև պատի ծակի մէջ գտաւ:

Յակոբ կերդնոյր որ քարերը ինք առած է, բայց ոսկերիչը չը հաւատալով խստութեամբ պատժեց զինք. լետոյ «դու կախուելու արժանի ես» ասելով աշակերտութենէ հանեց:

Միւս օր քար մի ևս պակսեցաւ, զոր ոսկերիչ դարձեալ նոյն ծակին մէջ գտաւ. սկսեց միշտ ուշադրութեամբ լրտեսել, թէ ո՞վ արդեօք քարերը այն ծակին մէջ կը տանի: Մի անգամ տեսաւ որ աշակերտի պահած Կաշաղակ թուղունը, սեղանի վրայ ելնելով՝ կտուցով մի քար առաւ և դէպի այն պատի ծակ տանելով ծածկեց:

Ոսկերիչը զայս տեսնելով՝ ի խոր սրտէ զղջացաւ և ինքզինքը շատ մեղադրեց որ իւր անմեղ աշակերտին այնպէս անիրաւած և զրկապարտած էր: Ասոր վրայ զայն կրկին իւր քով առաւ և ի սփոփումն այնչափ վշտաց զինք առատ կերպով վարձատրեց:

Մարդոց հասնած երբ լեռնի ոչն իւր
 Խիստ շատ անգամ անմեղներու իւր պատահելէ:

57. ԿԱՅԾՔԱՐ.

Մի երիտասարդ սալլորդ, Թորոս անուն շատ օղի խմելէն վտանգաւոր հիւանդութեան բռնուեցաւ: Մի օր բժիշկն ասաց իրեն, ճեթէ դու օղին բոլորովին չի ձգես պիտի մեռնիս, որովհետև օղին երիտասարդաց մահաբեր թոյն է»:

Թորոսը՝ պատասխանեց, «այդ չեմ կարող զի արդէն սովորութիւն արած եմ ամէն օր այս շիշ լեցուն խմել»:

Ճեթէ այդպէս է, ասաց բժիշկ, քեզ համար ուրիշ դարման մտածեմ: Երկրորդ օր կայծքարով լի զարդարուն տուփ մի բերաւ և պատուիրեց որ ամէն օր անոնցմէ մին օղիի շիշի մէջ ձգելով թողու որ շարունակ մէջ մնայ, ճերբ այդպէս ընես, ասաց, այլ ևս օղին զքեզ չի վնասեր»:

Թորոսն այնպէս կարծեց թէ այն քարերը օղին անվնաս ընելու գորութիւն ունին. ուստի օր մի քար շիշի մէջ ձգեց:

Այսպէս ամէն օր շարունակեց՝ առանց նկատելու թէ օղին հետզհետէ կը պակսէր: Երբոր շիշը կայծքարով լեցուեցաւ, Թորոսն էլ օղիի գործածութեան մահաբեր սովորութիւնը թողուց:

Թէ փոքր աս փոքր զմեզ բարոյն վար-
ժեցնենք

Քիչ միջոցէն շարիսներէն հալապինս:

58. ՔԱՐ.

Հարուստ մարդուն մէկ մի աղքատ գործաւորի հետ կռուելով զայն քարով զարկաւ, Աղքատը քարն տունելով գրպան դրաւ, պիտի գայ ժամանակ, ասաց, որ ես էլ այս քարով զքեզ զարնեմ»:

Հարուստը իւր յանդգնութեան, պարսպութեան մանաւանդ անառակութեան համար իսպառ աղքատացաւ և ցնցոտիներ հագած սկսաւ դա՛նէ դուռ մուրալ: Մի օր ևս աղքատ գործաւորի դուռն եկաւ:

Գործաւորը զինք տեսնելով շուտ ներս վազեց քարը բերելու, որպէս զի այն անբաղդ մարդուն զարնէ: Այս միջոցին յանկարծ ուշաբերելով ինքնիրեն ասաց: «Այս՝ մարդս պէտք չէ բնաւ վրէժխնդիր լինի: Եթէ մեր թշնամին հարուստ և զօրաւոր է՝ խօհեմութիւն չէ, իսկ եթէ աղքատ և անբաղդ, անգթութիւն է: Մեր թշնամին ո՛վ որ լինի, վրէժխնդրութիւն չարիք է և քրիստոնէի անվայել»:

Մի՛ լինիք վրէժխնդիր այլ համբերէք

Ե- ինքուհին դու մեծ շնորհ Աստուծոյ:

59. ՀՈՂՈՎ ԼԵՑՈՒՆ ՊԱՐԿ

Մի ազնուական իւր պարտէզը մեծցնելու համար դրացի աղքատ որբւայրիի ազարակը պարտիզին հետ խառնեց: Երկրորդ օր երբ ազնուականը ազարակին մէջ կը շրջէր՝ որբւայրին մի մախաղ առած իւր քով եկաւ և լալուտ աչօք աղաչեց որ թող տայ իւր հայրենական ժառանգուլթենէն մի մախաղ հող առնել: Ազնուականը իւր խնդիրն ընդունեց, «այդպիսի լիմար աղաչանք չեմ մերժեր» ասաց:

Որբւայրին մախաղ լցնելէն յետոյ, ազնուականին ասաց՝ «ձեզմէ մի խնդիր էլ ունիմ, հաճեցէք այս մախաղը ուսիս վրայ վերցնել»:

Ազնուականը որ բեռ վերցնելու սարված չէր, չուզեց լսել իրեն, բայց որբւայրիի կրկնակի աղաչանաց վրայ երբ ծռուեցաւ և մախաղը պիտի վերցնէր՝ «վայ որչափ ծանր է, աղաղակեց, անկարելի է որ վերցնեմ» ասելով ետքաշուեցաւ:

Ասոր վրայ որբւայրին ազնուականին նաշելով՝ ծանր և ազդու կերպով ասաց իրեն, «եթէ քեզ համար այս հողով լեցուն փոքրիկ մախաղը վերցնել ծանր է, ինչպէս ուրեմն բոլոր

ազարակը՝ որ հազարաւոր այսչափ հող կը պարունակէ յաւիտենականութեան մէջ պիտի կրես»:

Ազնուականը այս խօսքէն զարհուրելով ազարակը իրեն վերադարձուց: Այժմ կը տեսնեմ ասաց

«Մէր անիրաւ հարստութիւն մի մեծ բէռ է՝ Որ երջնից մէջ զմէս անշուշտ պիտի ճնշէ»:

60. ԳԻՒՂ ԱՅԻՈՑ ԲԱԿ

Հոֆման անուն մի ծերունի խիստ կռուաբար լինելով յաճախ դատ կը վարէր: Սա միանգամ տեսաւ որ դրացիի տան պատ քակելով նոր լուսամուտ շնել կուզէն, չը կրնալով համբերել դրացիին սպառնացաւ և յայտնեց թէ իւր վրայ պիտի բողոքէ:

Միւս դրացիներ ամէնն էլ Հոֆմանին գալով ըսին «բաւական է՝ քո ծերութեան վերջին օրեր այլ ևս դատ մի վարեր, դուն այդ անխորհուրդ բողոքէն վաստակ չունիս»: Հոֆման դրացիներու խօսքին վրայ խիստ զայրանալով՝ ձեռք գրասեղանի վրայ դարկաւ և բարձրաձայն գոչեց, «ես ձեզի խօսք կուտամ թէ դատը պիտի վաստակիմ և այնտեղ հասցնեմ որ դրացին այլ ևս իմ բակիս մէջ չը նայի»:

Հոֆմանը դատն սկսեց բայց կորսնցուց և պարտաւորեցաւ բոլոր ծախքերն էլ վճարել: Եւ որովհետեւ սա իւր շարունակեալ դատերուն պատճառաւ մեծ պարտուց տակ ինկած էր և վճարել չէր կրնար, պարտատեարց բողոքին վրայ իւր բակը ծախուեցաւ:

Միքայել՝ որ գեղի գլխաւորի զաւակն էր, այս բակը գնեց: Ասոր վրայ դրացիներ Հոֆմանին ծաղրելով կասեն: «Ահա արգարև դատդ վատտակեցար, այսուհետեւ դրացիդ չէ թէ քո, այլ Միքայելի բակին մէջ կը նայի»:

Իսկ վարելով վատտայ ընել և է ուղեհոս
Ունեցածդ էլ վրայ ասլով պնտի շըջուս:

61. ԶԱՐՄԱՆԱԼԻ ՊԱՐԻՍՊ.

Քաղաքէն քիչ հեռու բնակող մի գիւղացւոյ ընտանիք և ծառաներ պատերազմի ժամանակ մեծ երկիւղի մէջ ինկան, մանաւանդ այն գիշեր՝ երբ թշնամին մօտեցած էր: Թշնամոյն յաճախակի կրակներէն երկինքը արեան պէս կը կարմրէր, և թնդանօթներու գոռումին հետ ամենուն սարսափ կուտար:

Այս միջոցին ձմեռը լինելով խիստ ցուրտ և փոթորիկ էր: Գիւղացւոյն ընտանեաց ոչ մի կերպով ապահովութիւն չի կար. այն ցուրտ

եղանակին էլ թշնամոյն երեսէն փախչիլ անկարելի էր:

Տան ծերունիք, երիտասարդներ, տղայք և ծառաներ բոլոր գիշեր անքուն իրարու քով կեցած անդադար կաղօթէին: Մեծ մայրը աղօթագիրքը բերելով պատերազմի ժամանակի աղօթքը կարդաց, յորում գրուած էր՝ «սկսէր, մեր շուրջ մի հաստատուն պարիսպ քաշէ և թշնամոյն ձեռքէն զմեզ ազատէ»:

Երբոր առաւօտ տունէն դուրս դրան վրայ ելան, մեծ զարմանքով տեսան որ թշնամոյն եղած կողմ փոթորիկ այնչափ ձիւն լեցուցեր որ պարսպի պէս բարձրացեր էր, այնպէս որ մէկը անոր վրայէն անցնիլ չէր կարող:

Ասոր վրայ ամէնքն էլ ծուռկի վրայ գալով Աստուծոյ օրհնութիւն և փառք տուին որ իւր գլխութեամբ իրենց շուրջը պարսպելով զիրենք թշնամիէն ազատեց:

Ո՛վ որ ինչպէս Աստուծոյ չեւոյ չը յանձնէ
Սորս երբէք ոչ մի վնաս չի հասնէ:

62. ԱՂՕԹՈՂ: ՏՂԱՅ.

Մի աղքատ որբեայրի՝ Հուփսիմէ անուն, մի առաւօտ իւր հինգ զեռահաս մանուկներուն ասաց: «Սիրելի զաւակներս, այսօր ուտելու

ոչ մի բան չունիմ, ոչ հաց, ոչ ալիւր և ոչ իսկ մի հաւկիթ կայ: Ես ձեզ համար այնչափ աշխատեցայ որ այլ ևս վաստակիլ չեմ կրնար, աղաչեցէք Ամենակարողն Աստուած, որ օգնէ մեզ, ինքն իսկ պատուիրած է որ մեր կարօտութեան ժամանակ իրեն աղաչենք և ինքն զմեզ կազատէ»:

Փոքրիկն Գարեգին՝ որ տակաւին վեց տարեկան էր, նօթի, տխուր և խռոված ի վարժարան գնաց: Ճանապարհի վրայ եկեղեցւոյ դուռը բաց գտնալով ներս մտաւ և տեսնելով որ մէկը չը կայ այնտեղը, սեղանի առաջ ծունր դրած՝ լայով «Աստուած իմ, աղաղակեց բարձրաձայն, ես, իմ Մայր և իմ եղբայրներ այսօր ուտելու ոչ մի բան չունենք, մեր տուն, ոչ հաց, ոչ ալիւր և ոչ մի հաւկիթ կը գտնուի, մեզ ուտելու մի քիչ բան տուր, որպէս զի մենք քաղցէն չը նուազինք: Այս օգնէ մեզ, դու հարուստ և ամենակարող ես և շատ զիւրին կրնաս տալ, չէ որ դու ինքդ պատուիրած ես որ մեր կարօտութեան ժամանակ քեզի դիմենք:

Գարեգին այսպէս աղօթելէն լետոյ դպրոց գնաց, երեկոյեան դէմ երբ տուն վերադարձաւ, տեսաւ որ սեղանի վրայ մի մեծ կտոր հաց, մի աման լեցուն ալիւր և մի մեծ կողով հաւկիթ դրուած է «Իսառք քեզ Աստ-

ուած աղաղակեց ուրախութեամբ, դու իմ աղօթքը լսեցիր: Մայր իմ, հարցուց Գարեգին, այս բաները Աստուծոյ հրեշտակ բերած է»:

«Ո՛չ, հրեշտակ բերած չէ, ասաց մայրը. սեղանին առաջ քո աղօթած ժամանակ, եկեղեցւոյ մի անկիւնէն, ուր զքեզ առանձին կարծեր ես, մեր Իշխանուհին զքեզ տեսած և քո աղօթքը լսած է: Այս բաները նա խրկեց:

Ուրեմն, զաւակներս, մեր սիրելի Աստուծմէն շնորհակալ եղէք, որ իւր երկնաւոր հրեշտակին ձեռքով այսօր զմեզ ազատեց, և մի մոռանաք ձեր կենաց մէջ այն զեղեցիկ առածը որ կըսէ՝

«Յոռո՛ւ ի տէր և հեղեղի որչափ հնարէ
Աստուած զսեղանէն կէսպով էր պահպանէ»:

63. ՀԱՅ.

Սովի ժամանակ մի հարուստ մարդ քաղաքի աղքատ տղաներ իւր տուն կոչելով, ասաց. «Ահա ախի մի կողով լեցուն հաց կուտամ. ձեզմէ ամէն մէկ թող անորմէ մի մի հաց առնէ և այսուհետև ամէն օր զայ տանի մինչև որ Աստուած առատութեան օրեր պարգևէ»:

Տղաներ ամէնն էլ կողովի վրայ վազեցին

և սկսան հացին համար իրարու հետ վիճել՝ զք
ամէն ոք կուզէր սեծն և գեղեցիկն առնել:
Վերջապէս հարուստի տունէն մի մի հաց առած
գնացին առանց շնորհակալութիւն յայտնելու:

Միայն աղքատ բայց մաքուր հագուած
Կատարինէ անուն աղջիկ, միւս տղաներէն հե-
ռու կենարով կողովի մէջ մնացած փոքրիկ հացն
առաւ, շնորհակալութեամբ մարդուն ձեռքը
համբուրեց և պարկեշտօրէն ի տուն գնաց:

Երկրորդ օր տղաներ դարձեալ նոյն ան-
կրթութեամբ վարուեցան և խեղճ Կատարինէին
ձեռք հագիւ ուրեմն, իրենց առածի կիսոյ
չափ հաց մնաց: Երբոր Կատարինէն տուն եկաւ,
հիւանդ մայրը նորա բերած հացը կտրելով մէ-
ջէն նոր ալ ծափի դրամներ թափեցան:

Մայրը ասոր վրայ վախնալով ասաց Կա-
տարինէին, «չուտով այս դրամներ իւր տիրոջ
դարձուր, կերևի թէ պատահմամբ հացի մէջ
ինկած են ասոնք»: Աղջիկը մօր հրամանը ան-
միջապէս կատարեց:

Սակայն այն բարերար մարդը դրամները
չառաւ մի կարծեր ասաց թէ ասոնք պատահ-
մամբ ինկած են, ես այդ դրամները խորհրդով
այն փոքրիկ հացին մէջ դնել տուի, քեզ՝ բա-
րի՛ տղայ, քեզ վարձատրելու համար: Միշտ
այդպէս բաւականատէր և զո՛հ սիրտ եղիւ ով

որ փոքրիկ հացը կառնու և մեծին համար չի
վիճեր, նա ամէն անգամ իրեն հետ օրհնու-
թիւն կը տանի, թէպէտ իւր հացին մէջ դրա
մի կտոր էլ չըլինի»:

Թէ յարդ ժո-ժնու գոհ սիրտ վնի

Միշտ փառս և բողոք իւր հետ էլ շքի:

64. ՄՍԻ ԿՏՈՐ.

Երկու ծառաներ՝ Պօղոս և Գէորդ էջիսա-
նի տուն վառելու փայտ բերելով խոհարան
մտան: Երբոր խոհարար գարեջուր բերելու հա-
մար դուրս ելաւ, խորամանկ Պօղոս կաթսայի
մէջէն մի կտոր միս գողնալով Գէորդին գրպան
դրաւ և պատուիրեց որ «երբ խոհարարը կու-
գայ և մսին համար կը հարցնէ՝ ասա թէ ես
չեմ գողցած, ես ալ կերդնում թէ ես չեմ պա-
հած: Այս կերպով զիւրութեամբ կազատինք»:

Խոհարարը մի քանի վայրկենէ յետոյ վե-
րադառնալով երբ կաթսան պարսպ գտաւ,
սուր աչքով ծառաներուն նայելով հարցուց՝
«ի՞նչ եղաւ այս միս», երկուքն էլ պատասխա-
նեցին ինչպէս արդէն նախապատրաստուած
էին:

Սակայն խոհարար ասաց «դու Պօղոս»

միսը կաթսայէն դու առած ես, այս քո մրա-
խառն ձեռներէն յայտնի է, իսկ դու Գեորգ,
զայն քո գրպան դրած ես, զի մսի իւղը զգես-
տիդ վրայ թափուած կը տեսնեմ. ամօթ ձեզ,
քնչպէս չէք վախնար մեզք գործելէ: Եթէ ես
ձեր գողութիւնը չի նկատէի, Աստուած որ մար-
դոց սրտի գաղտնիքը գիտէ չարագործը անպա-
տիժ չի թողուր»:

Ծառաներ պարտաւորեցան յանցանքնին
խոստովանիլ և արժանի եղած պատիժը կրել:

Ի՞նչ օգուտ է որ շատ անգամս որ կէրբո-
ւն Ս. յն Աստուած գիտէ քննել սրբերնին:

65. ԵՐԵՔԻՆ ՊԱՏՃԱՌ

Մի Իշխանագուն քաղաքէ դուրս զբօսնե-
լու ելած ժամանակ կարկտէ բռնուելով մի
գիւղացւոյ մօտակայ խրճիթ մտաւ:

Նոյն միջոցին գիւղացւոյն տղաներ սեղան
նստած կը ճաշէին, առջևնին մի մեծ աման լե-
ցուն վարսակ կար, որ մեծ ախորժանօք կու-
տէին, և վարդի պէս՝ կարմիր, զուարթ և
գեղեցիկ էին:

Ի՞նչպէս կարելի է, ասաց իշխանագուն տը-
ղայոց մօր, որ այդպիսի անմարս և դաժան կե-
րակուր ուտելէն զինի զաւակներդ այնպէս ա-

ռողջ զուարթերես և կայտառ կերուին»:

Մայրը պատասխանեց, «այդ երեք պատ-
ճառէ յառաջ կուգայ, զոր ես ի գործ կը դը-
նեմ: Առաջին՝ կը թողում որ տղայք իրենց
կերակուր իրենց աշխատութեամբ գտնան: Երկ-
րորդ՝ սեղանէն առաջ անոնց ոչ մի ուտելիք
չեմ տար որպէսզի կերակուրնին ախորժանօք
ուտեն: Երրորդ՝ կը վարժեցնեմ զիրենք ունե-
ցածով գոհ լինիլ և միշտ հեռու մնալ փափ-
կակերութենէն»:

Բանի լեռնաբեր և զինչ քաղցր ի կերակուր
Բան աշխատութիւն, քաղցր և չափա-
բո-լիւն:

66. ԹԱՆԿԱԳԻՆ ԽՈՐՏԻԿ

Հեղիաս անուն մի վաճառական իւր ծովե-
զերեայ ագարակ ճաշի հրաւիրեց իւր բարեկամ-
ներ: Սեղանի վրայ շատ կերակուրներ բերելէն
զինի՝ ծածկուած պնակ մի ևս բերին որուն մէջ
կարծուէր թէ Լամբելթ ըսուած ձուկն լինի,
որ իրենց կերցնել խոստացած էր, երբ որ ծած-
կոցը բացին՝ փոխանակ սպասուած ձկան նորա
մէջը երեք ոսկի կար:

Վաճառականն ասաց՝ «մեծարոյ տեարք
իմ, այն ձուկը զոր ես ձեզ կերցնել խոստացայ՝
այս տարի կարծածէս եռապատիկ զին ունի և

մին՝ մի ոսկիի կը ծախուի: Ասոր համար մտածեցի որ այն ձկան գին մի հիւանդ գործաւորի թշուառ ընտանեաց տամ որ մեր գիւղի մէջ կը բնակին և որով կրնար մինչև վեց ամիս կերակրուի: Բայց, տեարք իմ, եթէ կը փափագիք յիրաւի ծովի այն ձուկէն ուտել, կրնամ անմիջապէս պատրաստել տալ, իսկ եթէ կը հրամայէք որ ոսկին այն աղքատ ընտանեաց տամ և Լամբրէթ ձուկի փոխարէն ձեզ հետ գետի ձուկ ուտեմ, ձեր կամքն է»:

Բոլոր հիւրերը փափագ յայտնեցին որ ոսկին գործաւորի ընտանեաց տրուի, մի մի ոսկի էլ իրենք աւելցուցին վրան, որով այն խեղճ ընտանիքը մի տարի ապրեցաւ:

Մի՛ որս մի՛ որս ոսկե՛ր ունայն՝ փափագիք
Երբ՝ չորսորի անով հենակից գերիք:

67. ՊԱՅՏԻ ԿՏՈՐ

Մի գիւղացի իւր Թովմաս որդւոյն հետ դաշտ գնալու ժամանակ ճամբու վրայ ասաց իրեն՝ «տես այդտեղ կտորած պաշտի մի կտոր կայ, առ և պահէ զայն»: «Ե՛հ, ասաց Թովմաս, այդ իմ գետին ծռելու աշխատութիւնս չարժեք»:

Հայրը իւր որդւոյ այս խօսքին վրայ, լը-

ռութեամբ գետին ծռելով երկաթն առաւ և գրպան դրաւ: Երբ մօտակայ գիւղ հասան զայն սլայտառին ծախելով՝ նոյն ստակով կեռաս գնեց:

Երկուքն էլ ճամբանին շարունակեցին: Երբոր արեգակը բարձրացաւ և տաքցաւ՝ ճամբու վրայ ոչ տուն, ոչ ծառ և ոչ իսկ աղբիւր կար: Թովմաս ծարաւէն սկսեց թուլնալ և հօր ետեէն քաշելու կը տկարանար:

Հայրը զայս տեսնելով՝ անորմէ գաղտնի ճամբուն վրայ մի կեռաս ձգեց: Թովմաս տեսնելուն պէս ուրախութեամբ վեր առաւ, և շուտ բերան ձգեց: Մի քանի քայլ առնելէն զկնի կեռաս մի ևս ձգեց, Թովմաս նոյնպէս վեր առաւ: Այս կերպով Հայրը բոլոր կեռասներ Թովմասին գետնէն վերցնել տուաւ:

Երբոր կերասներ լմնցաւ և դեռ Թովմաս վերջին ուտելու վրայ էր, Հայրը ծիծաղեց և իրեն գտունալով ասաց, «տես եթէ դուն պաշտին կտոր վերցնելու համար միանգամ ծռուէիր, ճամբուն վրայ հարիւր անգամ գետին ծռելու չէիր պարտաւորեր»:

Ով որ փոքրէ գործին չուրէր աշխատել
Խնայ շատ փոքրն էլ պարտաւորի խնայեւ

68 . ՆԼԻ ԲԵՒԵՌԻ .

Մի գիւղացի քաղաք երթալու համար երբ իւր ձին կը պատրաստէր, թէպէտև տեսաւ որ ձիու նալի մի բւեռ ինկած է, բայց հոգ չըրաւ «ինչ կը լինի այն մի բւեռէն» ըսելով ձին հեծաւ և յառաջ գնաց:

Քիչ օրէն ձիու ոտքի պայտն ևս կորսուեցաւ, «եթէ պայտառ մօտ տեղ լինէր, ասաց գիւղացին, ձին նալել պիտի տայի. բւեռներն էլ երեք կընէի»:

Ձին այն վիճակի մէջ մնալով քարոտ ճամբաներու վրայ սմբակ վնասուեցաւ և սկսեց կաղալ: Երբոր մի անտառի քով հասաւ և մէջէն պիտի անցնէր, երկու աւազակներ իւր վրայ վազեցին զինք մերկացնելու: Թէպէտ գիւղացին ուզեց ձին մտրակել և փախչիլ, բայց ձին իւր կաղ ոտներով չի կրցաւ յառաջ գնալ: Աւազակներ հասնելով զինք բռնեցին՝ ձին և իւր բոլոր ունեցածներ իրմէ յափշտակեցին:

Երբոր հետիոտ գէպի տուն կը դառնար, ինքն իրեն կասէր՝ «ես չէի մտածեր որ մի բւեռի համար ձին իւր պարագայիւք պիտի կորսնցնէի, ճշմարիտ է ուրեմն այն առած որ կըսէ՝

«Փոքրիկ բռներու և է անկոք լինի»
Նորա հեծ քիտ շոգով կը տենետ»:

69 . ԿԱՐԹ .

Մի Իշխանագուն կարթով ձուկ բռնելու փափագ ունենալուն հիւսածոյ մի փառաւոր կարթ պատրաստել տուաւ, սկեայ մի փոքրիկ կարթ ևս վրայէն կախուած:

Իշխանագուն կարթն առնելով ծովեզերք գնաց և մի փոքրիկ ձուկ բռնեց: Կրկին անգամ կարթ ձգելով մի մեծ գայլաձուկ եկաւ, կարթ բռնեց, կտրտեց և հետն առած լողալով յառաջ գնաց:

Ձկնորսը՝ տունը դառնալով ասաց, «ահա իմ սկեայ կարթի փոխարէն այս փոքր ձուկ շահեցայ. այսուհետև ինձ երկաթեայ կարթ տուէք, որովհետև անպատեհ է անոր վրայ ծախք անել այն ինչ արգիւնքը խիտ փոքր է»:

Այն օրէն սկսեալ ամէն խաղերու մանաւանդ վիճակահանութեան առած եղաւ հետեւեալն:

«Թէպէտ խաղցող ոռնէ այ իտրեով կը որոաց
Բայց ոռնէոյ տեղ ցու և զղըտ-ճիւղանէնոյ»:

70 . ՍՐԻՆԳ .

Հովուութենէ յառաջ եկող մի գանձապահ իւր տիրոջ՝ թագաւորի ներկայութեան անբաստանուեցաւ թէ՛ թագաւորական գանձերուն

անհաւատարիմ կը գտնուի և թէ գողցած դրամները և թանկագին իրեր երկաթեայ դռնով փակուած մի սենեակի մէջ պահած է:

Թագաւորը գայս լսելով գանձապահին այցելութեան գնաց և անոր պալատի ամէն կողմ շրջելէն յետոյ երկաթեայ դրան վրայ եկաւ և հրամայեց որ բացուի: Երբ որ ներս մտաւ նորա մէջ ուրիշ բան չի տեսաւ՝ բայց մի գիւղական սեղան և մի փայտեայ աթոռ: Սեղանի վրայ մի հովուական փող, գաւազան և պարկ: Պատուհանէն դուրս կը տեսնուէր կանաչ մարգագետին և անտառոտ լեռներ:

Այս տեղ գանձապահն ասաց թիմ պատանեկութեանս ժամանակ ես ոչխարարած էի, դու, սկ Սրբայ, զիս քո թագաւորական ապարանքը տարար: Ես այժմ այս սենեակի մէջ օր մի ժամ մնալով անձկութեամբ կը լիշեմ իմ անցեալ կեանքը, կրկնելով այն երգեր՝ զորս հովուութեանս ժամանակ ոչխարներուս քով զՍատուած փառաքանելու համար կերգէի: Ա՛խ կաղաչեմ զքեզ, տէր իմ Սրբայ, թող որ իմ առաջի վիճակիս գառնամ, իմ հայրենի դաշտերուն վրայ, ուր ես շատ երջանիկ էի բան այժմ քո արքունեաց մէջ»:

Թագաւորը եղած զրպարտութեան վրայ շատ խռովելով՝ զրկեց իւր հաւատարիմ գանձա-

պահը և աղաղակեց որ իւր պաշտօնի մէջ մնայ:

Աչ փոռ, ոչ սոյն այլ Տէրն ուրիշ հան-
դար

Մարդոց յաշխարհի չ'ստաց ինչն ու
բազր:

71. ԲԱԿԵՂԵԹ (հայդէ).

Ո՞վ է այն որ իւր լեցուն բակեղէթ ուսերու վրայ առած դաշտը կ'երթայ՝ Գասպարը: Ո՞վ է որ ճամբու վրայ միշտ ուրիշ պակասութեան վրայ կը խօսի, իսկ իւր պակասութեանց համար մուկի պէս կը լռէ՝ Գասպարն է ասացին:

Ուրեմն Գասպարը՝ օտարի բոլոր պակասութիւններ բակեղէթի առաջի կողմը լեցուցած է, միշտ գանոնք տեսնելու և դատելու համար: Իսկ իւր սեպհական պակասութիւնք ետեւի կողմ, որպէս զի գանոնք իւր աջքէն հեռու մնան: Թող դարձնէ Գասպարն բակեղէթը և պիտի տեսնէ յայնժամ թէ իւր համար շատ բարի պիտի լինի:

Պակասութեանդ ուղղելէ վեր դու իմաստ-
նաբար

Յիմարն է որ իւր մեղք Լաղած իւր սոյն
օրար:

72. ԵՕԹՆ ԳԱԻԱԶԱՆԵՐ.

Մի գիւղացի՝ ունէր եօթն գաւակներ, որք յաճախ իրարու հետ կը կուռէին և այս կուռոյ և անմիաբանութեան պատճառաւ աշխատիլ չէին ուզեր: Մի քանի չար մարդիկ ևս այս կուռէն օգուտ քաղելով դրդած էին զիրենք որ հօր մահուանէն յետոյ ժառանգութիւնը բաժնեն:

Միանգամ հայրը իւր գաւակներ կոչելով ներկայեց իրենց եօթ հատ գաւազան, զորոնք հաստատուն իրարու հետ կապած էր և ասաց՝ «ձեզմէ ով որ այս կապոցը կտորէ անոր հարիւր ոսկի կուտամ», գաւակները մի առ մի բոլոր ուժով ջանացին կապոցը կտորել, բայց չի կարողացան և «անկարելի» է ասելով վար դրին:

Յիրաւի անկարելի է ասաց հայրը և կապոցն առնելով քակեց և սկսու գաւազանները մի առ մի դիւրութեամբ կտորել: «Ե՛ր աղա՛ղակեցին գաւակներ, այդ շատ դիւրին է, այդ կերպով փոքր տղայք ևս կարող են կտորել:

«Ուրեմն երբ այդպէս է ասաց հայրը՝ դուք այս գաւազաններէն ձեզ օրինակ առէք, որչափ անգամ իրարու հետ սերտ սիրով կապուած և միաբան լինիք պիտի յարատեւէք և մէկը ըզձեզ յաղթել և կտորել չի պիտի

կարողանայ: Իսկ եթէ զձեզ միաւորող կապը պակսի և դուք առանձին առանձին մնաք, յայնժամ ամէն ոք կը յաղթէ զձեզ և այս գետին ինկած գաւազաններուն պէս կը ջախջախուիք»:

Կը հորձանի անշուշտ այն ասան որ
հասի-հայ

Միտելեան մէջ միայն հանգստի կը քնայ:

73. ՀԱՅՅԵԼԻ.

Մարիամ և Յովսէփ՝ քոյր և եղբայր, իրենց մօր հայելին նայած ժամանակ Յովսէփ գեղեցիկ լինելով՝ սիրուն և հաճելի կերևար իսկ Մարիամ՝ որ ծաղկէն փոքր ինչ ագեղացած էր՝ իւր դէմք տեսնելով լացաւ:

Ասոր վրայ մայրն ասաց, «դու Յովսէփ քո անցաւոր գեղեցկութեան վրայ մի ուրախանար, զգուշացիր նաև որ չար գործքերով ժամանակէ դուրս չի կորսնցնես զայն: Իսկ դու Մարիամ սիրտ առ և մխիթարուէ, դէմքի գեղեցկութենէն աւելի լաւագոյն կայ, դու քո այդ պակասութիւնը հոգւոյ գեղեցկութեամբ լեցուր»:

Ես-որ կ'անցնի գեղեցկութեան հարմրեմէն

Միայն հոգոյն գեղ կը քնայ և յարապակէ:

74. ՀԱԶՈՒԱԳԻՒՅՏ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒՆ.

Երկու երիտասարդներ՝ Դամոն և Պիլթաս, այնպէս հաւատարիմ բարեկամութիւն հաստատեցին իրենց մէջ, որ մէկը առանց միւսին ապրիլ չէր ուզեր: Դիոնեսիոս բռնակալը մի օր անխառն պատճառներով զՊիլթաս մահուան դատապարտեց: Պիլթաս բռնակալէն հրաման խնդրեց որ իւր գործոց կարգադրութեան և ծնողաց հետ վերջին անգամ տեսնուելու համար տուն երթայ և մահուան որոշեալ օրը վերադառնայ: Իրեն երաշխաւոր կառաջարկէր իւր Դամոն բարեկամ, այս պայմանաւ որ եթէ չի վերադառնայ, նա իւր փոխարէն մեռնի: Բռնաւորը խկոյն ընդունեց նորա խնդիրը, կ'արծելով որ Պիլթաս զԴամոն երաշխաւոր տալով՝ ինքը պիտի փախչի: Դամոն կամովին բանդ գնաց. Պիլթասն էլ երեք օր ժամանակ առնելով աճապարեց տունը հասնելու:

Պիլթասի մահուան օրը հասաւ, բայց տակաւին ինքը վերադարձած չէր: Ամէնքը սկսեցին զՊիլթաս մեղադրել, բռնաւորն էլ շատ ուրախ էր, որ նոցա բարեկամութիւնը իբրև կեղծ՝ աշխարհի առաջ պիտի խայտառակուի: Որոշեալ ժամուն զԴամոն կախադոնի առաջ բերին, այնտեղ գիզուած էր անհամար բազ-

մութիւն և իրաց վախճանին կ'օպասէր: Այս վայրկենին յանկարծ Պիլթասը շնչասպառ հասաւ և բազմութիւնը ճեղքելով վազեց բարեկամի գիրկն ինկաւ և իր ուշանալուն համար ներողութիւն խնդրեց:

Բռնաւորը այս անակնկալ վերադարձին վրայ հիացած՝ խկոյն ներեց Պիլթասին և խնդրեց որ ինքն ևս իրենց իբրև երրորդ բարեկամ ընդունեն:

«Մի հաղտագիւտ գանջ է մարդոց»
Հասարակ ընկերութիւն»

75. ՊՍՏԿԵՐ.

Պէրլին մայրաքաղաքին մէջ՝ հարիւրաւոր տարի առաջ մեռաւ մի վաճառական որ անթիւ հարստութիւն ունէր: Ամէն մարդ գիտէր թէ վաճառական մի զաւակ ունէր հեռու աշխարհ պանդխտած, բայց ոչ ոք զինք չէր ճանչնար:

Բիչ ժամանակէ յետոյ երեք երիտասարդներ յիշեալ մայրաքաղաք եկան և անոնցմէ իւրաքանչիւր հաստատել կուզէր թէ վաճառականի միակ օրդին և ժառանգը ինքն է: Քաղաքի դատաւոր զիրենք իւր քով կոչելով վաճառականի խկական պատկեր բերել տուաւ և ասաց, ձեզմէ ով որ այն նշանին՝ զօր ետ

այս պատկերի սրտէն կը կախեմ, նետով զարնէ
և դպցնէ, ժառանգութիւն անոր պիտի տամ:

Երիտասարդներէն առաջինը զարնելով՝
նետը շատ մօտիկ դպաւ: Երկրորդին աւելի մօ-
տիկ, իսկ երրորդը զարնելու ժամանակ սկսեց
դողալ, դեղնիլ և բարձրաձայն լալ: Վերջա-
պէս նետն և աղեղ գետին ձգելով աղաղակեց
«ոչ ես չեմ զարներ, թող իմ բոլոր հարստու-
թիւնը կորսուի»:

Ասոր վրայ դատաւորն ասաց, «ազնի՛ւ
երիտասարդ, վաճառականի ճշմարիտ որդին և
ժառանգ դու ես, միւս երկուքը՝ որոնք նետել
ուզեցին՝ նորա զաւակ չեն: Որովհետեւ ճշմար-
իտ որդին չի կրնար իւր հօր սիրտ նետով
ծակել թէ և այն պատկերը լինի»:

Որքին պէտք է իւր ծնողք սիրէ
Ոչ մի բանով զանոնք չը խառնէ:

76. ՀԱՆԻԵՐՁԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ.

Մի վաճառական որ մետաքսեայ վաճառք-
ներ ունէր՝ մի իշխանաւորի տուն եկաւ: Տան
Իգապէլ օրիորդ իւր մօրմէն հրաման խնդրեց,
որ նորա ապրանսաց մէջէն իւր համար մի շրջա-
գգեստ ընտրէ: Երբոր հրամանը ընդունեց, եր-
կար որոնելէ զկնի չի կրցաւ որոշել թէ ինչ

գոյն ընտրէ՝ կանաչ դեղին թէ կապտագոյն:
«Յիրելի մայր իմ ասաց օրիորդ, ինձ յարմար
մի գոյն դու որոշէ», Մայրը ասոր վրայ խըն-
դարով ասաց, «ես կուզեմ ճերմակ լինի՛ որ
անմեղութեան գոյն է, նոյնպէս կարմիր, որ
ամօթխածութիւն կը նշանակէ»:

Անճեղու-լիւն և աճելխածու-լիւն
Թող օրիորդաց լինի զգեստ սիրտն:

77. ՈՍԿԵԱՅ ՏՈՒՓ

Բարձրաստիճան մի անձ պաշտօնակալներու
հետ սեղանի նստած ժամանակ ոսկեայ մի նոր
տուփ ցոյց տուաւ որուն վրայ շատ գեղեցիկ
նկարներ կային: Մի քանի վայրկեան անցնելէ
յետոյ երբ սա իւր տուփէն ծխախոտ առնել
կուզէր, բոլոր գրպաններ փնտռելէ յետոյ երբ
չի գտաւ թինչ եղաւ իմ տուփը, հարցուց շը-
փոթած, փնտռեցէք պարօններ, մի գուցէ
անզգուշութեամբ գրպաննիդ դրած լինիք»:

Ամենքը շուտ վեր ելան, գրպաննին դար-
ձուցին, փնտռեցին, բայց չի գտան: Անոնցմէ
միայն Եղիաս անուն անձը իւր տեղը անշարժ
կեցած ասաց «ես իմ գրպանս չեմ դարձներ,
պատուոյ խօսք բաւական է թէ տուփը իմ քովս
չէ»: Պաշտօնակալներ ամէնքն ևս գլուխնին

շարժելով տեղերնին նստեցան, կասկածելով թէ տուփի գողը Եղիասն է:

Երկրորդ օր մեծաւորը Եղիաս կոչել տալով ասաց «տուփը գտած եմ, գրպանիս ծակէն զգետախս վարի կողմը ինկած էր, սակայն ասա ինձ, ինչո՞ւ համար երեկ դուք ձեր գրպանը ցոյց չի տուիք, չէ որ ներկայ եղողներ ամէնքն ևս գրպաննին գարձուցին:

Եղիաս պատասխանեց «ձեզ միայն տէր իմ կը յայտնեմ զայն, իմ ծնողքս խիստ աղքատ են, ես իմ օրականիս կէսը անոնց կուտամ, կէս օրուայ ճաշս չափաւորելով: Երէկ երբոր ձեզմէ ճաշի հրաւիրեցայ, ուտելիքս արգէն գրպանս գրած էի, ասոր համար ամաչեցի զայն ցոյց տալ, յորում պիտի երեւէր մի կտոր չորացած միս և մի սև հաց»:

Մեծաւորը ասոր վրայ յուզուած ասաց, «դու ազնիւ և բարի զաւակ ես, թող որ ծընողքդ աւելի դիւրութեամբ ապրին, դու այսուհետեւ իմ հետս ճաշէ»: Այս ասելով Եղիասը սեղանատուն տարաւ և պաշտօնակալներու առաջ ի նշան յարգանաց այն ոսկեայ տուփը իրեն նուիրեց:

Ով որ ծնողք հանձն առն էր սիրէ

Նա Ասոր-ճոյ և հարդան սիրելի է:

78. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ.

Յովհաննէս մի աղքատ ուսանող էր, սա մի գիշեր պարտաւորեցաւ ջրաղաց մնալ, ուր մի նստարան մահճակալ եղաւ իրեն. կէս գիշեր չեղած Յովհաննէս արթնցաւ և լուսնակի լուսով քովի պատի վրայ տեսաւ մի արծաթեայ ժամացոյց որ նուազ ձայնով կը զարնէր:

Յովհաննէս զայն տեսնելով ալլևս չի կրցաւ քնանալ, սկսեց խորհիլ թէ ինչպէս այն ժամացոյցը գողնայ և ջրաղացի պատուհանէն ելնելով փախչի: Այս միջոցին իւր խիղճ թէպէտ ՚ի ներքուստ ձայնեց «մի գողանար», բայց այն գեղեցիկ ժամացոյցն ունենալու սէրը աւելի զօրաւոր լինելով շուտ վեր ելաւ, պատուհանէն դուրս սողաց, փորձելու համար թէ ինչպէս պիտի փախչի: Գողանալու մտածման մէջ լինելով հարիւր քալ հեռացաւ ջրաղացէն, երբ յանկարծ լիշեց և խիստ զղջացաւ թէ ինչո՞ւ ժամացոյցը հետ բերած չէր որ նորէն չի վերադառնար:

Խիղճը այս վայրկենին նորէն ձայնեց «մի գողանար»: Յովհաննէս այս անգամի ձայնին հնազանդեցաւ, ուստի ժամացոյցը գողնալու մտադրութիւնը թողլով ճամբան շարունակեց: Դեռ կէս գիշեր էր, լուսնակը հորիզոն

ճածկելով՝ խոր խաւարը ամէն տեղ՝ պատեց: Յովհաննէս մի ճահիճի մէջ մորորելով երկար շրջեցաւ և հազիւ մի բարձր և ցամաք տեղ գտնալով՝ և որովհետեւ հոգնած՝ գետին ինկած քնացաւ:

Արշալոյսի ժամանակ մի սոսկալի աղաղակ զինք արթնցուց և մեծ երկիւղի մէջ ձգեց: Երբոր աչքը բացաւ՝ գլխու վրայ տեսաւ մի կախողան վրան մի գոլ կախուած: Այս դիակի շուրջ ժողովուած էին բազմաթիւ գիշատող թռչուններ և աղաղակաւ կը պատառէին զայն: Դիւրին է մակաբերել թէ այս տեսարանը զՅովհաննէս որչափ վախի և զգացման մէջ ձգեց: Այն այս միջոցին մի ներքին ձայն ասաց իրեն «տես քո վախճանդ ևս այդպէս պիտի լինէր, եթէ դու գողութեան սկսէիր»: Ասոր վրայ շուտ ծունկի վրայ գալով ձեռները տարածեց, լացաւ և Աստուծոմէ շնորհակալ լինելով հետեւալ կերպով աղօթեց՝

«Իս- րայի Աստուծ, դու ես որ զՏարբեր
Հողատեա
Տոբ ինչ քո շնորհ որ հասցիդ մեզ
հնազանդիմ էս»:

79. ՔՍԱԿ.

1 — Մի աղքատ ածխավաճառի Ստեփան անուն որդին անտառի մէջ մի ծառի տակ նրստած լալով կաղօթէր: Մի իշխանաւոր կանաչ զգեստներով, աստղանշան կուրծքէն կախած իւր քով մօտեցաւ և հարցուց՝ «պզտիկ՝ քնչու կուլաս»:

«Ա՛խ, պատասխանեց Ստեփան, մայրս երկար ժամանակ է որ հիւանդ է: Հայրս այսօր ինձ դրամ տալով քաղաք խրկեց որ դեղավաճառին տամ, բայց ես ձամբու վրայ բոլոր դրամը քսակով կորսնցուցի»:

Իշխանաւորը զայս լսելով ընկերացող որսորդին հետ գողտնի խօսելէն զինի մետաքսեայ կարմիր և փոքրիկ մի քսակ հանեց, որուն մէջ մի քանի ոսկիներ կային և ասաց իրեն, «արդեօք այս քո քսակն է» — «ոչ տէր իմ, պատասխանեց Ստեփան, իմս այդպէս նոր չէր, ոչ իսկ այդպէս գեղեցիկ դրամ կար մէջ»:

«Ուրեմն այս պիտի լինի», ասաց որսորդ, գրպանէն մի հին և անպէտ քսակ հանելով: «Այն այն, աղաղակեց Ստեփան լի ուրախութեամբ, այդ իմ քսակն է»: Որսորդը զայն իրեն տուաւ: Իշխանաւորն ևս իւր քսակ հանելով ասաց «որովհետեւ դու ճշմարտախօս և

աղնիւ տղայ ես, այս ևս քեզ ընծայ կուտամ»:

Աղօթք դարբն Կեղեցիկ Կարօտ

Եւ երջանիկ անհոգ թէ Կեանք Կընծայէ:

2— Այս եղելութիւն Գալուստ անուն մի տղայ լսելով՝ մտածեց որ ինքն ևս պարզև կընդունի այն իշխանէն եթէ քսակը կորսնցնել ձեացնէ: Այս խորհրդով մի օր երբ իշխանաւոր անտառը որսորդութեան զննացած էր, Գալուստ անտառի մի ծառի տակ նստած՝ սկսեց լալ և աղաղակել, «Վա իմ քսակ, իմ քսակ»: Իշխանը՝ այս աղաղակի վրայ այնտեղ եկաւ և Գալուստին լեցուն քսակ մի ցոյց տալով՝ հարցուց, «ձերն է արդեօք»—այն գօչեց Գալուստը» և ձեռքը ձգեց քսակն առնելու:

Սակայն որսորդը որ իշխանին քով կեցած էր սաստելով զԳալուստ՝ «անամօթ տղայ, ասաց, գու իշխանը խաբել կուզես. ես այժմ դորա փոխարէն քեզ ուրիշ դրամ պիտի տամ»: զԱյս ասելով իւր ձեռքի գաւազանաւ զայն ծեծեց, զգացնելու համար թէ չարութիւնը անպատիժ չի մնար:

Սոստոյին պատիժ էր լինի սորա-Լիւն-Խաբէն-Լեւոյ՛ շարիս էր Բերէ Եւր Գլխոսն:

Իսահակ անուն մի ջերմեռանդ զիւղացի Մատթէոս անունով ծառայ մի ունէր, որ շատ բարկացող լինելով միշտ անվայել կերպով կը հայհոյէր: Իւր տէրը՝ թէպէտև զինք յաճախ կը խրատէր, սակայն Մատթէոս «այդ ինձ համար անկարելի է, կ'ասէր, որովհետև մարդիկ և կենդանիներ զիս շատ կը զայրացնեն»:

Մի օր, առաւօտեան դէմ, Իսահակ ծառային ասաց «Մատթէոս՝ կը տեսնես այս նոր և գեղեցիկ ոսկին, քեզ կուտամ եթէ դու այսօր մինչ երեկոյ համբերես և քեզմէ հայհոյանաց մի խօսք չի լսուի»: Ծառայն խոստացաւ համբերել և ուրախութեամբ իւր գործին գնաց:

Մատթէոսի ծառայակիցներ զայս լսելով՝ խորհեցան զինք զայրացնել որ ոսկիէն զրկուի: Այս մտադրութեամբ բոլոր օրը զինք շրջապատեցին, այլ նա զանոնց համբերեց և մինչ երեկոյ անվրդով մնաց:

Երեկոյեան դէմ՝ Իսահակ ոսկին իրեն տալով ասաց, «Ամօթ քեզ, մի կտոր անարգ ոսկիի համար բարկութիւնդ կրցար զգպել. իսկ Սստուծոյ սիրոյն համար ջուղեցիր համբերել և անկարելի է ասացիր»:

Ծառայն ամաչելով ինքզինքը ուղղեց և քիչ օրէն քաղցրաբարոյ մի մարդ դարձաւ:

Եբբ Աստուծոյ սիրոյն ի հեղ աստ Բնունել Իր- դի-բո-լեւմա՞ք դժո-արո-լեւան չարե- յաղէնէլ:

81. ՈՐԴԻԱԿԱՆ ՍԵՐ.

Մի Զինացի իւր պաշտօնի մէջ անհաւա- տարիմ գտնուելով՝ մահուան դատապարտեցաւ: Իւր տասն և հինգ տարեկան որդին Թագաւորին զիմելով խնդրեց որ իւր հօր փոխարէն ինքը մեռնի: Թագաւոր այս զարմանալի հայրասիր- րութեան վրայ ՚ի գուլթ շարժեալ հայրն ազա- տեց մահուանէ և որդւոյն ևս վարձատրելով՝ պատուանշան տուաւ, պատուիրելով որ միշտ իւր կուրծքի վրայ կրէ, ամենուն բարի օրինակ հանդիսանալու համար: Սակայն ազնիւ և հայ- րասէր որդին Թագաւորի պարգևէն հրտարե- ցաւ, առարկելով թէ տյն պատուանշանը միշտ պիտի նորոգէ իւր հօր յանցանաց լիշատակը և նորա մահուան դատապարտուիլը, վատ անուն թողլով ամենու լիշողութեան մէջ:

Աստուծոյ, ճշտութեան և արդի Ընդ մեշտ փաստաց, յաջողութեան ին հասնի:

82 ԽԱԶ.

Օրիորդ Աննան պարգև ընդունած էր մի գեղեցիկ Խաչ, որ երեսոս փայտէ շինուած էր, անկիւններն ևս ոսկեգօծեալ: Օրիորդը զայն իւր սրտէն կը կախէր գոյնգոյն ժապաւէնով:

Մի օր Խաչի փոքր գօտին վրայէն քա- կուեցաւ, Աննան իւր հօրն աղաչեց որ զայն շինել տայ:

«Շատ լաւ, ասաց հայրը, ձեր խնդիրը սի- րով կը կատարեմ, բայց կուգեմ որ դեռ չը շի- նած դու նորա վրայ ուսանիս և գործես այն- պէս որ աշխարհի մէն մի վիշտեր քեզ համար Խաչ չը լինին»:

«Ուրեմն, Աննա՛ ասաց հայրը, նայէ՛ որ ասեմ քեզ: Առանց այս գօտին միւս երկու փայտեր Խաչ չ'են: Այն ժամանակ երբ այս փայ- տեր հակառակ կողմէն իրարու վրայ կը գըր- ւին և գօտին վրան կուգայ, կատարեալ Խաչ կը լինի»:

«Այսպէս են աշխարհի ամէն վիշտերն ևս, զորս մենք Խաչ կ'անուանենք: Աստուծոյ կամքը այս երկար փայտին կը նմանի, ինչ ժա- մանակ որ մարդոց կամքն ևս հակառակ կող- մէն նորա վրայ կուգայ գօտեւոր Խաչ կը լինի»:

«Հեռացնուր ուրեմն, Աննա, քո Խաչերու վրայէն գօտին և պիտի տեսնես որ քեզ համար այլ ևս կրելու Խաչ չը կայ»:

Թէ՞ Սասնո-ճոյ Հասոյ դո- թիւս հաս-
լանիւն

Աշխարհի թշ ոչ ցո- ոչ Խաչ չը չիւն»:

83. ՀՐԱՇԱԳՈՐԾ ԱՐԿՂ

Մի տանտիկին իւր տնային տնտեսութեան մէջ միշտ զանազան դժբաղդութեանց կը հանդիպէր և տարուէ տարի ևս իւր տան կարասիք կը պակսէին: Այս չարեաց դէմն առնելու համար՝ անտառի մէջ բնակող մի ծերունի ճրգնաւորի դիմեց և եղած իրեն պատմելով ասաց «Իմ տանս մէջ կարգադրութիւն բնաւ յառաջ չ'երթար, կողաչեմ եթէ այս մասին մի հնարք գիտէք ու սուցէք ինձ»:

Ճգնաւորը, որ մի զուարթերես ծերունի էր՝ զտանտիկին մի քանի վայրկեան սպասեցնելէ յետոյ՝ փոքրիկ և կնքուած մի արկղ բերաւ և ասաց: «Այս արկղիկ պէտքէ որ ամեն օր՝ երեք անգամ ցորեկուան և երեք անգամ ևս զիշերուան մէջ, խոհարան, մառան, ախոռ, ամբարանոց և տան ամեն անկիւններ պտտցնես մի տարի շարունակ. և պիտի տեսնես որ ա-

մէն բան կը բարուոքի: Իսկ երբ տարին կը շրանայ կրկին ինձ վերագարձուր»:

Պարզամիտ տանտիկին այս արկղին խիստ մեծ հաւատք բնծայեց և սկսաւ անձանձիր ամէն օր և ամէն տեղ պտտցնել: Առաջին օր երբ որ ամբարանոց գնաց, տեսաւ որ ծառայն մի աման գարեջուր գողցեր՝ տանել կուգէր, նոյնպէս գիշերուայ մէջ խոհարան գնալով՝ տեսաւ որ սպասուհիներ գաղտնի խմորեղէն կեփէին: Իսկ երբ ախոռ եկաւ՝ կովեր թանձր կոյի մէջ կեցած, ձիեր փոխանակ գարիի միայն յարդ կ'ուտէին և երբէք քերուած և մաքրուած չէին: Այսպէս ամեն օր մի պակասութիւն տեսաւ և անձամբ ուղղեց:

Երբոր տարին լրացաւ արկղն առած ճրգնաւորին գնաց և գոհ սրտով ասաց իրեն, «շնորհակալ եմ, այժմ ամէն բան բարուոքած է: Բայց կը խնդրեմ որ թէ կարելի է մի տարի ևս այս արկղը իմ քով թողուս, ինչպէս կ'երևի սորա մէջ խիստ զարմանալի հնարք կը պարունակէ»:

Ճգնաւորը այս խօսքին վրայ ծիծաղելով ասաց «ո՛չ, այդ արկղ ձեզ թողուլ չեմ ուզեր, բայց նորա մէջի հնարքը կը փափագիմ որ դուն գիտնաս»: Այս ասելով արկղը բացաւ և ցոյց տուեց որ նորա մէջ բան մի չի կայ, այլ մի

մի թերթ ճերմակ թուղթ որուն վրայ գրուած էր՝

«Կարգաւորելու պահէ ընդ մշտ Կո Կոն»

Գործեր

Եւ որս անշտմէ նոցա վրայ հոչող լէր»:

84. ԱՂՕԹՈՂ ԻՇԻԱՆԱԶՈՒՆ

Պատերազմի ժամանակ մի Իշխանագուն մի ծերունի զինուորի հետ թշնամոյն երեսէն փախաւ, և որպէսզի չը ճանչցուի երկուքն ևս պարզ և հասարակ զգեստներ հագան:

Մի երեկոյ լեռներու մէջ բնակող մի գիւղացւոյ տուն եկան և գիշեր այնտեղ անցուցին: Իշխանը՝ թշնամոյն հասուցած չարեաց ինչպէս նաև իւր կորսնցուած դրամներու համար անդադար մտածելով չի կրցաւ քնանալ: Ուստի կէս գիշեր վեր ելնելով սենեակի մի անկիւն ծածկուած ծունկի վրայ ինկաւ և լուսթեամբ երկար աղօթեց: Եւ որովհետև սիրտը խիստ նեղուած և մտատանջ էր, իւր ներքին տագնապէն մի անգամ լուսթիւնը խզեց և հոգոց հանելով բարձրաձայն գոչեց «Ա՛խ, Աստուած իմ, այլևս զթուլթիւն արձ աղքատ իշխանաւորիս»:

Այս հառաչանաց ձայնը գիւղացի տանտէր չսելով առաւօտ իշխանի ծառային ասաց, «գի-

տեմ քո տէրը մեծ իշխան է, բայց կ'աղաչեմ ասա ինձի ինչո՞ւ նա այնպէս ախուր կ'երևի»: Ծառայն եղածը սլատմեց գիւղացւոյն պատուիրելով՝ ոչ ոքի չի յայտնէ:

Երբոր Իշխանը մեկնիլ կուգէր, գիւղացին յարգանօք և լալոտ աչքով իւր սենեակ մտաւ և ասաց իրեն «տէր իմ, ձեր գիշերային աղօթքը՝ ձեր վիշտը յայտնեց ինձ: Ենորհ ըրէ, կաղաչեմ այս քսան ոսկին ընդունել մինչև ժամանակի դժուարութիւններ անցնին և ձեր վիճակ բարւոքի. կուգեմ նաև ձեզ մի ճանապարհ ցոյց տալ որմէ շուտ և ապահով տեղերնիդ հասնիք»:

Իշխանը ասոր վրայ զարմանալով շնորհակալ եղաւ այն ազնիւ գիւղացիէն, առաւել շնորհակալ Աստուծոմէ որ իւր աղօթքը սքանչելի կերպով ընդունեց:

Վերջապէս Իշխան յաջողութեամբ իւր ազգականներէն մէկի տունը եկաւ և քիչ միջոցէն իւր առաջի փառաց հասնելով՝ այն բարեսիրտ գիւղացւոյն տասնապատիկ աւելի փոխարինեց:

Աղօթէ Բուր սրբով երբ նեղուած էս
Աստուծոմէ անարարչոյս արարուելան չը
Գործես:

85. ՀՈՎՈՒՈՒՅԻ.

Մայիս ամսոյ մի գեղեցիկ օր, երբ ամէն կողմ կանաչներով, գեղեցիկ և զանազան ծաղիկներով զարդարուած էր՝ մի Հովուուհի երեկոյեան ղէմ իւր գառնուկներ թողած տխուր և սրտաբեկ ծաղկեալ մացառի մի քով կեցեր կուլար և արտասուեաց կաթիլներ իւր կարմիր այտերէն վար կը թափէին:

Այս միջոցին գիւղի որսորդի փոքրիկ Յովսէփ անտառէն դուրս ելնելով իրեն մօտեցաւ և կարեկցութեամբ հարցուց «ինչո՞ւ կուլաս»: — «Ա՛խ, ասաց Հովուուհին, քիչ առաջ այստեղ վայրի գործ մի տեսայ որ այս մացառին մէջ սողաց». «է՛հ, ասաց Յովսէփ, թի՛չ կը լինի գորտէն և ինչո՞ւ կուլաս»:

Հովուուհին շարունակեց «երբօր ես գործը տեսայ, մտածեցի, որ այս կենդանին այսպէս տգեղ է, կը սողայ գետնի վրայ մեծ նեղութեամբ, կը հալածուի ամեն մարդերէ, չը գիտեր բնաւ թէ ո՞վ է արարիչը և իւր բոլոր կեանքը տիղմերու և մութ ծակերու մէջ կանցունէ, մինչև վերջապէս կը մեռնի և կապուկանի»:

«Բայց ես, կըսէի ինքնիրենս, մարդկային կանգուն հասակ և գեղեցիկ կերպարան ունիմ:

Եւ կրնամ ազատ ամէն տեղ շրջել, նկատել երկինք և երկիր, ուրախանալ ծաղկին և ջուրին վրայ: Գիտեմ նաև թէ ո՞վ է իմ արարիչը և ունիմ մի անմահ հօգի: Սակայն աւանդ որ դեռ մի անգամ զինքը 'ի բոլոր սրտէ չը պաշտեցի: Իմ դառն գանկատը զիս այնպէս վրդովեց որ լալ սկսայ»:

Յովսէփ այս խօսքերէն այնպէս զգացուեցաւ որ իւր բոլոր կենաց մէջ զանոնք չի կրցաւ մոռնալ: Խոր ծերութեան մէջ տակաւին կը պատմէր զայն իւր զաւակաց և կը յաւելուր «եթէ այն տգեղ և չնչին կենդանիներ իսպառ անպէտ էլ լինին, սակայն կ'ուսուցանեն մեզ ճանաչել և գնահատել մարդկային առաւելութիւն, որով Աստուած զմարդ իբրև գերագոյն արարած երկրի վրայ դրաւ»:

Ո՞վ որ Աստուած իւր գործերով չի ճարէ

Զայն սրտ-փիւ մարդ անուանիչ չի վայելբե

86. ՓՈՔՐԻԿ ԿՈՂՈՎԱԳՈՐԾ

Հարուստ ծնողաց զաւակ էր Յովհաննէս և վստահանալով նոցա ընչից բոլոր օր անգործ կը շրջէր, մտածելով թէ իւր ծնողաց հաբատութիւնը իւր համար բաւական կը լինի: Սա մի

աղքտոս դրացի ունէր, որուն Յակոբ անունն զա-
ւակ ընդհակառակ խիստ աշխատասէր էր և
անդադար կողովագործ լինելու կըջանար:

Մի օր՝ Յովհաննէս ծովեզերք նստած զբօս-
նելու համար ձուկ կը որսար, Յակոբն ևս մի
մեծ խուրձ ուռենիի ճիւղ կտրած կողով կը
հիւսէր: Յանկարծ մի քանի ծովու տւազակ-
ներ անտառէն դուրս վազելով երկուքն ևս
բռնեցին և իրենց նաւը տարան հեռաւոր աշ-
խարհ իբրև զերի վաճառելու համար:

Այս նաւը ճանապարհին այլեկոծութեան
բռնուելով դէպի հեռու կղզիներ մղուեցաւ և
ապառաժի զարնուելով ջախջախեցաւ: Մէջ
եղողներէն միայն այս երկու տղայք ազատեցան,
բայց այնպիսի ցամաքի վրայ՝ ուր անգուծ և
վայրենաբարոյ Հնդիկներ կը բնակէին:

Յակոբ մտածելով որ իւր արհեստ կրնայ
թերևս զիրենք այն վայրենիներէն ազատել,
շուտ իւր գանակը հանելով քովի ուռենեաց
ճիւղեր կտրտեց և սկսաւ տափարակ կողով
գործել: Բազմաթիւ սևամորթ մարդիկ զայս
տեսնելով իւր շուրջ ժողովեցան և հետաքրք-
րութեամբ իւր գործած կողովին կը նայէին:

Երբոր կողովը լմնցաւ, Յակոբ զայն իրենց
գլխաւորին նուիրեց. այնուհետև ամէնքն էլ

ցանկացան մի մի կողով ունենալ: Եւ որպէս զի
Յակոբը շարունակ և անարգել աշխատի, պլտ-
դատու ծառերով շրջապատեալ մի խրճիթ տը-
ւին և խոստացան իւր պարէնը և բոլոր պէտ-
քերը առատութեամբ տալ:

Յետոյ սևամորթներ պահանջեցին որ Յով-
հաննէս ևս կողով գործէ. բայց երբ տեսան որ
չըզիտէ, սկսեցին զինք ծեծել և մօտ էր մեռ-
ցնէին եթէ Յակոբ նորա համար չի բարեխօսէր:
Վերջապէս Յովհաննէսը պարտաւորեցաւ մորթէ
վերարկու և կտաւեայ բաճկոնակ հագնելով՝
ստրուկի պէս ծառայել Յակոբին և իւր շինած
կողովի համար ուռենի ճիւղ պատրաստել:

Աշխատուէր գործն չեանէր

Կռնէնայ հոց ամէն րեղէր:

87. ՓՈՔՐԻԿ ՆԱԽՈՐԴ

1— Թեթևամիտ Բենիամին իւր փոքրիկ
եղբայր Փիլիպպոսն առնելով գետ գնաց և
նաւակի մէջ մտնելով ցամաքէն հեռացաւ:

Սրնթաց գետը նաւակը տանելով ապառա-
ժի զարկաւ և կտրեց՝ Բենիամին ջրի երես
լողալով դէպի ապառաժը գնաց և շնչասպառ
քարին շուրջը պտտելով վրան ելնելու տեղ չի

գտաւ: Իսկ Փիլիպպոսը ջրի հոսանքէն գլորուելով իրմէ հեռացաւ:

Մի ձկնորս այս երկուքի աղաղակը լսելով օգնութեան վազեց և ինքզինքը վտանգի մատնելով ջուրին մէջ ձգուեցաւ և նախ Փիլիպպոսին ետևէն երթալով ազատեց զայն: Այս ազատութեան վրայ ձկնորս շատ ուրախացաւ:

Անշնորհք բարի և աշնորհք արքայ

Կը դէն Տեղա իւր իւր իւր իւր իւր իւր:

2— Երբոր բարի ձկնորսը Բենիամին ևս ազատելու գնաց, տեսաւ որ նա խեղդուած էր: Բազմութիւն որ այնտեղ ժողվուած էին, զայս տեսնելով՝ ձկնորսին ասին: «Եթէ դու երկուքն ևս չէիր կրնար ազատել ինչո՞ւ համար կեանքդ վտանգի մէջ դրիր, չէ՞ որ Բենիամին որ աւելի մօտ էր կրնայիր առանց մեծ աշխատութեան և առանց վտանգի ջուրէն դուրս հանելը»:

Ձկնորսը պատասխանեց: «Այն թեթևամիտ Բենիամին որ խեղդուեցաւ, շատ անգամ ինձմէ ձուկ և խեցգետին գողացած էր, թող զայս՝ յաճախ իմ ուռկաններս կը քակէր: Բայց ազնիւ Փիլիպպոսը՝ երբ ես իմ ոտքիս պատճառաւ երկար ժամանակ աշխատիլ չէի կրնար, իւր երեկոյեան հաց միշտ ինձի կը բերէր և երբեմն ևս ստակ կուտար: Ինչպէս կրնայի ու-

րեմն այսպէս ազնիւ մի տղայ առաջին անգամ չազատել:

Երբի վրայ արդէն յաճախ պետեալ է Որչարը՝ պարթի, Բարին՝ պարթի ընդունել:

88. ԿՈՅՐ ԱՆԻՐԷԱՍ.

Մի կոյր պատանի, Անդրէաս անուն, մի օր գաւազան ձեռք եկեղեցիէն դէպ ի տուն կերթար խիստ ծանր և մտածելով: Գիւղացի չարագործ մի տղայ, Ղուկաս անուն, սկսեց զԱնդրէաս ծաղրել և ասել «եկ գրաւ դնենք երեք ոսկի և տեսնենք թէ երկուքէս ո՞րն աւելի արագ կը վազէ»:

Կոյր Անդրէասն ասաց, «չատ ազէկ՝ գրաւ դնենք, բայց այս պայմանաւ որ վազելու ճամբան ինձ ծանօթ լինի և ժամանակն ևս չարմար»: Ղուկասն այս պայմանը անմիջապէս ընդունեց, բոլոր ներկայ եղողներն ևս թող վրկայ լինին ասաց: Անդրէասն ասոր վրայ տեղ և ժամանակ որոշեց և ասաց: «Այս գիշերը ժամ երկուքին մինչ ի քաղաք վազենք»:

Որոշեալ ժամուն երկուքն ի միտսին՝ ճամբայ ելան: Այն գիշերը սովորականէն աւելի մուրթ էր, օդն ևս փոթորկալից, իսկ ճամբան թանձր անտառի մէջէն կանցնէր՝ և որովհետեւ

տե կոյր Անդրէասին համար գիշեր և ցորեկ միևնոյն էր՝ դեռ արշալոյս չի բացուած անարգել քաղաքը հասաւ: Բայց ծիծաղող և անձնապաստանն Ղուկաս, անտառին մէջ մոլորելով գլուխը մերթ ծառի ոստերուն կը զարնէր, մերթ արմատներու վրայ կիյնար և մերթ ևս վշոտ մացառներու մէջ կարգելուէր: Վերջապէս ի քաղաք հասաւ այն պահուն՝ երբ արդէն արեգակը բարձրացած էր:

Ղուկասը պարտաւորեցաւ երեք ոսկին վճարել և ամէն մարդէ ծաղր և ծանակ լինել:

Անհրա-լեւմբ և և ըշո-ասունէր ծաղր անէս
Անհրա-լեւմբ և և ըշո-ասունէր ծաղր անէս

89. ԵՐԿՈՒ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴ

Երկու ճանապարհորդ, Պօղոս և Վարդան՝ ի միասին կուղևորէին: Պօղոս տեսաւ որ ճամբու վրայ մի քսակ լեցուն ոսկի ձգուած է ուրախութեամբ շուտ վրայ վազելով առաւ:

«Եղբայր, ասաց Վարդան, մենք պէտք է այդ դրամը արդարութեամբ վրանիս բաժնենք» — «չէ, ասաց Պօղոս, այդ չեմ ըներ, քսակը ես գտայ և ինձ միայն կը վերաբերի»: զԱյս ասաց և ծիծաղելով գրպան դրաւ: Վարդան ասոր վրայ խռովելով իրմէ հեռացաւ:

Այս միջոցին յանկարծ մի աւազակ սուրը մերկացուցած վրանին վազեց: «Պօղոս զայն տեսնելով սաստիկ վախցաւ, «եղբայր ասաց, Վարդանին, պէտք է որ մենք հաւատարմութեամբ զիրար պաշտպանենք, մի մարդ չի կրնար դիւրութեամբ երկուքիս յաղթել, փութա՛ գու ևս քո սուրը քաշէ»: Բայց Վարդանը պատասխանեց, «այդ չեմ ըներ, ոսկի չունիմ, որ աւազակը կողոպտէ, քսակը միայն քեզ համար պահեցիր և պէտք է որ դքեզ միայնակ պաշտպանես»:

Պօղոսը աւազակէն կողոպտուեցաւ և ոսկւոյ փոխարէն շատ վէրքեր ընդունեց:

Եւ և Բաղբէր և և ընէրէն Բաժին ասաց
Անհրա-լեւմբ և և ըշո-ասունէր ծաղր անէս

90. ԱԾԽԱԳՈՐԾ ԵՒ ԼՈՒՍՅԱՐԱՐ.

Ածխագործին մէկ տուն շինող մի լուացարարի ասաց: «Եղբայր, աւելորդ են ձեր այդ ծախսեր, իմ տունս եկ, որ բաւական մեծ է, իմ և քո ապրանքներ նորա մէջ կրնան տեղաւորիլ»:

Լուացարարը պատասխանեց, «չէ եղբայր այդ կարելի չէ, որովհետեւ այն կտաւներ»:

զորս ես մեծ աշխատութեամբ կսպիտակացնեմ, քո ածուխէդ պիտի սեւնայ:

Այս խօսքի վրայ ածխագործը ծիծաղելով՝ «Իբրևուսնք ունիս, ասաց, սև և սպիտակ իրարու չեն յարմարիր: Ինչպէս որ սպիտակ և մաքուր կտաւ ածուխի մէջ կը մրտտի, այնպէս էլ անմեղ հոգիներ, մեղաւոր մարդոց և չարանենդ սովորութեանց մէջ կապականին»:

Ելէ ինչպէս անմեղ-Սի-նոյր պահպանել
Չոր մարդերէն պարտիս ընդ միշտ հեռու
լինել:

91. ՋԱՂԱՑՊԱՆ ԵՒ ԻԻՐ ԵՇԸ.

Մի ջաղացպան իւր որդւոյն հետ իրենց էջը ի քաղաք վաճառելու կը տանէին: Ճանապարհի վրայ մի ձիաւոր պատահելով՝ «այդ քնչ է էջը պարսպ թող տուած երկուքդ էլ կը քայլէք ասաց»:

Այս դիտողութեան վրայ ջաղացպանի որդին անմիջապէս հեծաւ, բայց հազիւ մի քիչ առաջ գնացած էր՝ մի սալորդ տեսնելով զինք յանդիմանեց: «Անկիրթ տղայ, ասաց, չե՞ս ամաչեր դու հեծած քո ձերուսի հայրը կը քայլեցնես»: Տղան շուտ վար իջաւ և հայրը հեծցուց:

Ասորմէ լետոյ մի գիւղացի կին՝ կողովը շեցուն պտուղ շալակն առած իրենց դէմն ելաւ: «Այս քնչ անգութ հայր է, ասաց, որ ինքը հանգիստ հեծած իւր խեղճ որդին տիղմերու մէջ իւր ետևէն կը վազցնէ»: Այս խօսքի վրայ որդին էլ հօր հետ էջու վրայ հեծաւ:

«Անի խեղճ կենդանի, աղաղակեց մի ոչխարարած որ իւր հօրը անտառին մէջ կորածէր, կերևի թէ շուտով պիտի սատկիս, քո վրայ հեծնողներ անասնոց պատիժ և ճշմարտապէս անգութ մարդիկ են եղեր»:

Այս անգամ երկուքն էլ վար իջան և որդին խիստ վշտացած հօրն ասաց: «Ի՞նչ ընելու ենք այժմ որ մարդոց հաճելի լինի. եկուր էջը ձողիի վրայ առած այնպէս վաճառատեղին տանենք և կամ այս գետին մէջ զայն խեղդենք»: «Ո՛չ, համբերէ, ասաց հայրը՝ ես այժմ յայտնապէս կը տեսնեմ որ մարդս՝ ոչ մի անգամ ամէն մարդու ուզածը չի կրնար ընել և թէ խիստ ճշմարիտ կը գտնամ այն առածը որ կըսէ»:

«Ի՞նչ քո գործեր ի՞նչ ճշմարտութեամբ չար
գարբէ

Չի հաճող ինչպէս ինչե լուր ծաղրէ»:

92. ՈՐՍՈՐԳ ԵՒ ԻՒՐ ՇՈՒՆ.

Որսորդին մէկ իւր շունը նապաստակին՝ ետեւէն ձգելով՝ «բռնէ բռնէ» կաղաղակէր. շունն էլ բոլոր զօրութեամբ որսին ետեւէն իննալով դաշտի ամէն կողմեր պտտցնելէն յետոյ վերջապէս հասաւ և գայն իւր ատամներով ամուր բռնեց: Որսորդը վրայ հասնելով նապաստակի ականջէն բռնեց և «թող թող» ասաց շան, շունն էլ թող տուաւ:

Բազմաթիւ գիւղացիք այս որսորդութեան կը նայէին և անոնցմէ մի ծերունի ասաց: Այս որսի շունը ազահ մարդուն կը նմանի որ ազահութիւնը միշտ իրեն «բռնէ, բռնէ» կասէ, ազահն էլ կը հնազանդի և իւր բոլոր ժամանակ հարստութիւնը ժողովելու կուտայ: Բայց մի օր յանկարծ մահը գալով՝ «թող թող» կասէ իրեն և ազահը այնչափ աշխատութեամբ ժողոված գանձերը առանց վայելելու ուրիշին թող կուտայ:

Զանա՛ ընդ միշտ բարի գանձեր ժողովել
Եւ երբեք մէջ զայն անհարուստ վայելել:

93. ՀՊԱՐՏ ՕՐԻՈՐԳ.

Օրիորդ Մագթաղինէն կը բնակէր մի փա-

ռաւոր տան մէջ և ինքզինքը իւր վիճակին համեմատ կը թեալ կը համարէր:

Մի օր իւր դրացի աղքատ որմնադրի գուսոր Մարիամ իրեն գալով ասաց, «հայրս մերձ ի մահ հիւանդացեր է գրեզ կաղաչէ որ իրեն քով գաս, մի կալևոր բանի համար քեզ հետ պիտի խօսի»:

Օրիորդը արհամարհանօք պատասխանեց Մարիամին: «Ի՞նչ պիտի լինի այն կարևոր բան որ մի այնպիսի յետին աստիճանի մարդ ինձի պիտի խօսի, գնա՛, ես ձեր խրճիթին հետ գործ չունիմ»:

Մարիամ գնաց՝ բայց մի քանի վայրկենէ յետոյ նորէն եկաւ և շնչասպառ «ո՛հ սիրելի օրիորդ, ասաց, աճապարեցէք մեր տուն գալ, ձեր երանելի մայրը պատերազմի ժամանակ շատ ոսկի և արծաթ դնել տուած է ձեր տան պատի մէջ և հօրս պատուիրած որ ոչ ոքի չասէ բացի ձեզմէ երբ քսան տարեկան լինիք: Այժմ հայրս մեռնելու մօտ է և երկար սպասել չի կրնար»:

Օրիորդ Մագթաղինէն զայս լսելով շուտ վեր ելաւ և կարելի եղած արագութեամբ հիւանդի տունը գնաց: Բայց երբ սենեակը մտաւ որմնադիրն արդէն մեռած էր:

Ասոր վրայ Մագթաղինէն խիստ ցաւի և

մտատանջութեան պատճառաւ գրէթէ ինք-
զինք կորսնցուց, իւր գեղեցիկ տան պատերը ա-
մէն տեղ ծակել և ճեղքել տուաւ, բայց ոչ մի
բան չի գտաւ: Սա իւր բոլոր կենաց մէջ շատ
կը գոջար՝ երբ կը լիջէր թէ իւր անբարտառա-
նութիւնը արգելեց զինք այն համեստ մարդուն
պոցելութիւն տալու, իւր կենաց վերջի ժամուն
մէջ, և թէ 'ի պատիժ այն հստարտութեան կոր-
սնցուց իւր այն մեծ հարստութիւնը: Ուրեմն՝

Զգոյշ եղէր չի Տարտութեան հարստութեան
Որ շատ անգամ զըջալ հոտայ նոյն վայր-
կէան:

94. ՄՈՒՐԱՅՈՂ ԿԻՆ.

Սոյի ժամանակ մի անձանօթ մուրացկան,
քր շատ աղքատօրէն բայց շատ էլ մաքուր հա-
գուած էր, գիւղի մէջ շրջելով ողորմութիւն
կը խնդրէր:

Սա մի քանի տուններէ անարգուելով հե-
ռացաւ, մի տուն էլ խիստ աննշան ողորմութիւն
տուաւ: Միայն մի աղքատ գիւղացի կանչեց
զինք և օղի ցրտութեան պատճառաւ իւր տաք
սենեակը տանելով, նորեփ կարկանդակ կերցուց:

Հետեւալ օրը այն ամէն մարդիկ՝ որոնց-
մէ անձանօթ մուրացկանը ողորմութիւն խընդ-

րած էր՝ իշխանի ապարանքը ընթրիքի հրա-
ւիրեցան: Երբոր սեղանատուն մտան, սեղանի
վրայ մեծագին կերակուրներ, կտրտուած հա-
ցեր, գետնախնձոր և ուրիշ զանազան բանջա-
րեղէններ կային՝ որոց մեծագոյն մասը ան-
ձանօթ էր իրենց: Սյստեղ իշխանուհին, հիւ-
րերուն ասաց, գիւղը շրջող անձանօթ մուրա-
ցիկ կինը ես էի, այս սովի ժամանակ՝ յորում
աղքատներ խիստ կը տանջուին, ձեր բարերա-
րութիւն և աղքատասիրութիւնը փորձել ու-
զեցի: Զեր մէջէն այս երկու աղքատ մարդիկ
իրենց կրցածին չափ զիս հիւրասիրեցին և ինձ
հետ հաց կերան, որոց այժմ կը փոխաբնեմ:
Իսկ դուք բաւականացէք այն ողորմութեամբ,
որ ինձի տուիք և այստեղ իմ կերակուրներուս
վրայ նայեցէք, լիջելով որ հանդերձեալին մէջն
ևս սեղանոյ պիտի ծառայէք:

Ինչ կերպով Տարտ այս երէրէ մէջ իւր ցանկ
Նոյնը ճշտութեամբ երկնիքի մէջ իւրազէ:

95. ԽՈՂԻ ԳՈՂ.

Մի երեկոյ երկու ճանապարհորդ հետեր-
նին մի խաղացող արջ առած գիւղի պանդակ
գնացին: Սյս միջոցին պանդակապետ իւր մեծ

և պարարտ խոզը ծախած էր և տեղը պարապ մնալուն՝ խաղացող արջը արձակ խոզի ախոռ մտցուցին:

Գողին մէկ՝ որ խոզի ծախուիլն չը գիտէր, կէս գիշեր զայն գողնալու եկաւ և լռելեայն ախոռի դուռը բանալով՝ խոր մթութեան մէջ փոխանակ խոզի պատահեցաւ արջի, որ մըմուտով իւր վրայ վազեց՝ թաթերով բռնեց զինք և էլ թող չի տուաւ:

Գողը սաստիկ երկիւղէն և ցաւէն բոլոր զօրութեամբ սկսեց աղաղակել: Պանդոկի մարդիկ իւր ձայնը լսելով շուտ այն տեղ վազեցին և եղածը իմանալով մեծ աշխատութեամբ հագիւ թէ գողը սոսկալի արջէն աղատեցին և արիւնոտ ու տանջուած դատաւորին տարան:

Չարագործներ Տէր երէնց շար գործերէն
Արժանաւոր պարիժ ինչոյն էլ չընեն:

96. ԵՐԵՔ Ա.Ի.Ս.ՁԱ.ԿՆԵՐ.

Երեք աւազակներ մի հարուստ վաճառական անտառին մէջ կողոպտելով մեռցուցին: Յափշտակած գանձերը մի քարայրի մէջ բերելով՝ իրենցմէ փոքրիկը ի քաղաք խրկեցին կերակուր գնելու:

Սորա հեռացած ժամանակ միւս երկուքը

ասին իրարու: «Ինչո՞ւ մենք այս մեծ հարստութիւնը այն անգոր տղային հետ բաժնենք: Քաղաքէն վերադարձած ժամանակ կերակուրն առնելով զինքը սպանենք և նորա բաժինը թող մեզ մնայ»:

Փոքրիկ աւազակն էլ ճամբուն վրայ մտածեց թէ ինքը շատ բաղաւոր պիտի լինի եթէ այն մեծ հարստութիւնը միայն իրեն մնայ: Այս խորհրդով քաղաքէն առած կերակուրներուն մէջ թոյն խառնած ընկերներուն բերաւ:

Քարայրի դուռ հասած ժամանակ ընկերներ վրայ յարձակելով զինք մեռցուցին և իրենք կերակուրն առած սկսան ուտել և խմել: Մի քանի վայրկեանէ յետոյ թունաւորուած կերակուրներէն իրենք էլ մեռան, և մարմինն այն մեծ հարստութեան շուրջ փռուած մնաց:

Չարեր յաճախ երէրի վրայ
Մէջ զմէնս պարիժ էլ չընեն:

97. ՄԱՐԴԱ.ԿԵՐ.

Երկու քաղաքացի մանուկներ անտառի մէջ ճանապարհնին կորսցնելով, երեկոյեան դէմ բնակութենէ հեռու աննշան մի պանդոկ եկան գիշերն անցնելու: Կէս գիշեր իրենց քովի սենեակի մէջ խօսելու ձայն լսելով՝ և որովհետեւ

մէջերնին փայտեայ մի բարակ պատ կօր և խօսքերը դիւրութեամբ կը լսուէր, սկսան երկուքն էլ ականջնին պատին գնելով ունկնդիր լինել: Նոյն միջոցին այս խօսքը լսեցին որ կասէր՝ պանդոկապետը, «կին, առաւօտ շուտ կաթսան եռացուր, որ քաղաքացի մանկիկներ պիտի մորթեմ»:

Եւզճ մանուկները զայս լսելով մահուան երկիւղի մէջ ինկան: «Ա՛խ, Աստուած իմ, այս պանդոկապետ մարդակեր զազան է եղեր» կասէին: Փախչելու համար սենեակի պատուհանէն ինքզինքնին դուրս ձգեցին, բայց ինկած ժամանակ ոտքերնին այնպէս ցաւեցաւ, որ ելնել և առաջ երթալ չէին կրնար, թող զայս, բակի մեծ դուռն էլ փակուած էր:

Յուսահատեալ քովի ախոռը սողալով խոտերու մէջ ծածկուեցան և բոյր գիշեր մահուան երկիւղի մէջ էին: Երբոր առաւօտ եղաւ, պանդոկապետը գայով ախոռի դուռը բացաւ և դանակը դուրս հանելով կանչեց, մանկիկներ դուրս եկէք, ձեր վերջին ժամ հասած է»:

Մանուկները զայս լսելով սկսեցին լալ, աղաղակել և ծունկի վրայ իննալով գառնապէս փնդրել որ գիրենք չի գենու: Պանդոկապետը գանձք խոզերու մէջ տեսնալով, զարմացած հարցուց թէ ինչ է պատճառ որ կը կարծեն

թէ գիրենք կը գենու՝ և թէ ինքը մարդակեր է:

Մանուկները լալով պատասխանեցին, «չէ որ դուք այս գիշեր այնպէս խօսեցաք թէ զմեզ պիտի գենէք», «ո՛հ, պարզամիտ աղաներ, աղաղակեց պանդոկապետ, ես ձեզի չէ, այլ իմ քաղաքէն գնած երկու խոզերու համար ասի և գանձք զուարճաբանութեամբ քաղաքացի մանկիկ անուանեցի»:

Այսպէս կը լինի գաղտնի խօսքերու ունկնդիր եղողի, 'ի միտ առ հետեւեալ առածը որ կ'ասէ՝

«Ամաչե՛ր, գաղտնի հոնչ ընէ՛

Որ հարբոյս մեղս եւ հիշո՞ զըջում էր
բերէ»:

98. ԴԵՂԱՎԱՅԱՌ.

Մի ճանապարհորդ կիւրակի օր գիւղի պանդոկ գալով խորոված հաւ և մի շիշ ընտիր գինի բերել տուաւ ճաշելու համար: Հագիւ թէ մի պատառ կերած էր, սկսեց «վայ վայ» աղաղակել. ճերմակ թաշկինակով ծնօտը փաթթեց «արգէն տասն հինգ օր է որ սաստիկ տամնացաւով կը չարչարուիմ» ասաց: Սրահի բոլոր գիւղացիք ասոր վրայ իւր շուրջը ժողովելով կարեկից կը լինէին:

Քիչ լետոյ մի դեղավաճառ պանդոկը

ճաշելու եկաւ, սա քովի փոքրիկ արկղէն իրա-
 րու վրայ ծալուած ոսկեգօծեալ թուղթեր հա-
 նելով բացաւ և օտարականին ներկայացնելով
 «տէր իմ, ասաց, ձեր մտտի ծայրը թըջելով
 այս ճերմակ վառօղէն մի քիչ առէք և ցաւօղ
 ատամին վրայ դրէք: Օտարականը հաղիւ թէ
 դեղը ատամին վրան դրած էր, զիս ինչպէս
 հանգստացայ, գոչեց, կարծես թէ ցաւը մէջէն
 դուրս փչեց»: Ասոր վրայ դեղավաճառին կէս
 ոսկի տալով ստիպեց որ իրեն հետ ճաշէ:

Բոլոր հիւրեր և գիւղի բազմութիւնը դեղա-
 վաճառին շուրջ ժողովելով այն վառօղէն մօտ
 երկու հարիւր ծրար գնեցին: Այնուհետև երբ
 գիւղին մէջ մէկը ատամնացաւ ունենար՝ շու-
 տով այն հրաշալի վառօղին կը դիմէր: Բայց
 մեծ զարմանք եղաւ ամենուն տեսնելով որ
 վառօղը ոչ մէկին չի բժշկեց:

Խաբէութիւնը վերջապէս յայտնուեցաւ:
 Երկու ճանապարհորդներ այն առևտուրին մէջ
 ընկեր էին: ձերմակ վառօղը ուրիշ բան չէր
 բայց մանրուած կաւիճ: Սակայն խաբեբաներ
 թէ այս և թէ ասոր նման խարդախութեանց
 համար բռնուելով պատժուեցան:

Թէ անձանօթ վաճառողէ դէղ գնէս

Սորա չարիք և քո զղջում շոքի չը
 փետնես:

99. ՄՈՂՈՒԿԱՆ ՄՍՏԱՆԻ.

Մի վաճառական ծովու վրայ ճանապար-
 հորդելով մի խիստ հեռու աշխարհ գնաց դրամ
 վաստակելու: Այն տեղ իւր աշխատասիրու-
 թեամբ և բնական յաջողակութեամբ ըստ բա-
 ւականին հարստանալով, երկար տարիներէ լե-
 տոյ իւր հայրենիք վերադարձաւ: Երբոր նաւը
 նաւահանգիստ հասաւ, վաճառականը լսեց որ
 իւր ազգականները մի գիւղական ագարակի մէջ
 ժողովուած, երեկոյթի և ուրախութեան մէջ են:

Ասոր վրայ ուրախանալով՝ առանց իւր ճա-
 նապարհի զգեստները փոխելու, աճապարեց
 նոցա ժողովուած սեղը գնալ:

Երբոր երեկոյթի լուսաւոր և զարդարուն
 սրահը մտաւ, ազգականները իւր զգեստները
 տեսնելով կարծեցին թէ աղքատ և կարօտ վի-
 ճակի մէջ հայրենիք վերադարձած է. ուստի
 զինք կրկին տեսնելու համար մի մեծ ուրախու-
 թիւն չը յայտնեցին:

Վաճառականի հնդիկ ծառայն տեսնելով
 զայն անհնարին զայրացմամբ գոչեց «ինչ վատ
 մարդիկ են ասոնք, որ իրենց բարեկամ, զոր
 երկար ժամանակ չէին տեսած, ուրախութեամբ
 անգամ չը բարևեցին»:

Համբերէ, ասաց վաճառականը իւր ծա-

առային լուսթեամբ, քիչ յետոյ պիտի տեսնես որ նորա կերպարանքնին պիտի փոխեն: Զայս ասելով՝ գրպանէն մի մատանի հանաւ և մատն անցուց: Երբոր ազգականները գայն տեսան մի առ մի վաճառականի շուրջ ժողովելով սկսեցին ուրախութեամբ նորա գալուստը շնորհաւորել: Մին նորա ձեռները բռներ բարի գալուստ կը մաղթէր, միւսն զինքն գրկեր կը համբուրէր: Ամէնքը մի մի ցոյցերով կը ջանային աւելի մեծ ուրախութիւն յայտնել: Ի վերջոյ սկսան վիճել, ամէն ոք փափագ կը յայտնէր որ իւր սիրելի ազգականը, իւր ազնիւ տէրը, որուն ի վաղուց կարօտաւոր էր, իւր տունը իջեանի:

«Տէր իմ, հարցուց Հնդիկ ծառայն, զարմացմամբ, արդեօք ձեր մատանին զմարդ մոգելու զօրութիւն ունի»: — Ա՛չ, պատասխանեց վաճառականը, ազգականներս այս փայլուն մատանին տեսնելով գիտցան որ ես հարուստ եմ, անոր համար իմ շուրջ ժողովեցան. հարստութիւն նոցա համար ամենայն ինչ է»:

«Ով կոյր և իմար մարդիկ, աղաղակեց Հնդիկ ծառայն, մատանին չէր որ զձեզ մոգեց այլ ձեր ընչասիրութիւն և ազահուսթիւն: Ուրեմն ձեզ համար դեղին պղինձ և փայլուն քարեր նախապատիւ են, քան իմ տէրոջս պէս

առաքինի և պատուական մարդիկ: Զձմարիտ է ուրեմն այն առածը որ կասէ՝

Յիմարին Կով արծառ ունի
Բարչր է Կան զմարդ աստիճանի:

100. ԳԱՆՁ ՓՆՏՈՒՈՂ.

Երեկոյեան վերջնալուստի ժամանակ մի օտարական նոր օրինակ զգեստներով, թւի տակ մի թանձր գիրք, ձեռքին էլ ճերմակ գաւազան բռնած՝ Մատթէոս անուն գեղացւոյ տուն եկաւ: «Ես ձեզ մի գաղտնիք պիտի յայտնեմ, ասաց զիւրացւոյն, ձեր ազարակներէն մէկուն մէջ ոսկւոյ և արծաթի մի մեծ գտնձ կայ, եթէ դու այն գտնձի տասներորդ մասը ինձի տաս, ես գայն կը հանեմ և դու ևս մէկէն մեծ հարստութեան տէր կը լինիս»: Գիւղացին ուրախութեամբ ընդունեց:

Կէս զիշերուան մօտ, թի և մի փոքր սայլ առած ի միասին ազարակ գնացին և սկսան լուրեւայն գտնձին տեղը փորել: Քիչ միջոցէն մի ծանր սնտուկ գտան և սայլին վրայ դնելով ուրախութեամբ զիւրացւոյ տուն բերին: Գտնձ գտնողը այստեղ սնտուկ ամէն կողմէ դիտելէ յետոյ գաւազանը մերթ այս մերթ այն կողերուն դպցուց և իւր գրքէն մի քանի անհաս-

կանալի բառեր էլ կարգաց գլուխը շարժելով:

«Լերջապէս եթէ կուզենք որ մեր գանձը ածուխ չի դառնայ, պէտք է որ զայն բանալէ առաջ մասնաւոր և բոլորովին գաղտնի դեղ մի գործածենք, ասաց: Բայց ասիկայ միայն մի դեղավածառի քով կը գտնուի որ ասկէ տասն ժամ հեռու է և այն ևս քսան տուքաթէն պակաս չի տար»:

Գիւղացին որ երկու օր առաջ նոյնչափ գումար մի ստացած էր իւր ձին ծախելով, անմիջապէս այն մարդուն տուաւ, որ գիշերուայ մէջ ճամբայ ելնելով գնաց և այլ ևս չի վերադարձաւ:

Գիւղացին երկար սպասելէ յետոյ սնտուկը քացաւ և մէջը ոչ ոսկի, արծաթ և ոչ իսկ ածուխ գտաւ, այլ միայն կայծքար որ իւր ագարակի դրան տուաջ լեցուց և տախտակի վրայ հետևեալ ոտանաւորը գրելով քով դրաւ:

Տե՛սէ՛ք ի՞նչպէ՛ս գա՛նջ փորձելով

Հարստացայ այ՞ս Կարելով:

101. ձիւՍ.Ղ (Վիշերային երեւոյնը).

Մանուէլ անուն գործաւոր երկու մաղախ առած, կէս գիշեր դրացի իշխանի պարտէզը

մտաւ և զանոնք մինչև բերան խնձոր լեցնելէն յետոյ՝ ուզեց մի առ մի փախցնել:

Երբոր մի մախաղն առած պարտիզի պատի առջևէն կերթար, եկեղեցւոյ զանգակատան ժամը՝ վեց զարկաւ, հովն էլ ծառոց տերևներ շրջըջել սկսեց: Կէս գիշեր էր, Մանուէլ լանկարձ իւր քով մի սև մարդ տեսաւ որ օգնականի պէս կերևէր թէ միւս մախաղն ևս ինքն առած իւր հետ կուգար:

Մանուէլը զայս տեսնելով զարհուրեցաւ, ուստի անմիջապէս մախաղը ուսի վրայէն ձգելով ամենայն զօրութեամբ փախաւ: Սև մարդն ևս նոյնպէս իւր մախաղը ձգելով իրեն հետ վազեց մինչև պարտիզի պատի ծայրը և այնտեղ այլ ևս չերևցաւ:

Երկրորդ օր Մանուէլ ճիւղաղին տեսնելը ամէն տեղ պատմեց առանց իւր գողութիւնը յայտնելու: Սակայն պարտիզի տէրը նոյն օր զինք կոչելով՝ «դու այս գիշեր իմ պարտէզ խնձոր գողնալու եկած ես, ասաց, այն մախաղներ որոց վրայ ձեր հօր անունը գրուած է զձեզ մատնեցին, ասոր համար դու իմ տանս արգելանոցի մէջ պիտի բանտարկուիս: Իսկ այն ճիւղաղ որմէ դու զարհուրած ես, ուրիշ բան չէր բայց քո ստուեր, զոր դու պարտիզի սպի-

տակ պատերու վրայ տեսած ես լուսնակի եր-
նելու պահուն»:

Այսպէս կը լինի ամէն անոնց որք չա-
րութեան հակամիտ են, նոքա տերևներու շար-
ժուկներէն կը վախնան և իրենց ստուերէն
անգամ կը զարհուրին:

Ոչ որ իւր մէջ մի հանրարար խելճ ունենայ
Նա ոչ ոքէ, ոչ միանգամ չի դողայ:

102. ՊԱՆԴՈՒԿ.

Հարուստ դատաւորին մէկ կը բնակէր
մի ամենագեղեցիկ տան մէջ, զոր մեծագումար
գրամով շինել տուած էր և որուն այժմ հետքն
անգամ չերևիր: Այս դատաւորը աղքատաց
ողորմութիւն տալ կամ անոնց զթութիւն ընել
չէր ուզեր:

Մի անգամ մի աղքատ կրօնաւոր նորա
տուն գալով աղաչեց որ մի գիշեր օթեանելու
տեղ տայ: Դատաւորը բարկանալով «գնա՛,
ասաց, միթէ իմ տունս պանդոկ է», կրօնաւորը
«խնդրեմ, հրաման տուր ասաց որ երեք հար-
ցում անեմ և ապա գնամ»: Դատաւորը հրա-
ման տուաւ, բայց այս պայմանաւ որ իւր հար-
ցումը միայն իւր տան համար լինի, որուն սի-
րով պիտի պատասխանեմ, ասաց:

Կրօնաւորը դատաւորին հարցուց, «Ձեզմէ
առաջ ո՞վ այս տան մէջ կը բնակէր» — «Իմ
հայրս», «ձեր հօրմէն առաջ» — «Իմ մեծ հայրը»
— «սակայն ձեզմէ յետոյ ո՞վ պիտի բնակի» —
«Այդ Աստուած գիտէ, շատ կարելի է որ իմ
որդիս» պատասխանեց դատաւորը:

Շատ լաւ, շարունակեց կրօնաւորը, եթէ
ամէն մէկ միայն քիչ ժամանակ այս տան մէջ
բնակած է և միշտ մէկ միւսին տեղ տուած՝
ուրեմն ինչ էք դուք այժմ այստեղ, չէ որ
հիւր էք և այս տունն էլ հիւրանոց, մի շա-
նաք ուրեմն զայն այնչափ մեծ փառաւորու-
թեամբ զարդարել, որուն մէջ դուք միայն քիչ
ժամանակ պիտի բնակիրք. շանացէք աւելի
աղքատաց ողորմութիւն և բարերարութիւն ա-
նել և անով երկնքի մէջ ձեզ մշտնջենաւոր
բնակարան պատրաստել:

Կրօնաւորին այս խօսքերը զգատաւորն ի
գուրթ ածեց, զայն իւր տուն բնակեցուց և
սկսեց աղքատաց ևս ողորմութիւն տալ:

Այս աշխարհի փառքն և պատիւն չունցանէ
Բարիք միայն էր փայլ և յարստել:

103. ՃԳՆԱԻՈՐ.

Մի իշխանագուն՝ որ իւր գէմքի քեղեց-

կուսութեամբ հարստութեամբ և բարձրաստի-
ճան լինելուն վրայ՝ ոչ սակաւ կը պարծէր, մի-
օր լեռան հեռու և անձանօթ կողմեր որսոր-
դութեան զնաց: Այնտեղ նա մի ձերուկի ձգ-
նաւոր տեսաւ որ իւր մենարանի առջև նստած,
մեծ ուշադրութեամբ մեռեալի գանկ կը դիտէր:

Իշխանազուն ճգնաւորին մօտեցաւ և ար-
համարհական ծիծաղով հարցուց թէ «ինչո՞ւ
համար այդ գանկը այդպիսի ուշադրութեամբ
կը դիտես և դորա վրայ ինչ կուզես տեսնել»,
ճգնաւորը խի տ պատկառելի դէմքով իշ-
խանին նայելով պատասխանեց, «կուզեմ իմա-
նալ թէ այս իշխանի՞ արդեօք թէ մուրաց-
կանի գանկ է և որոշելու կը դժուարիմ»:

Գանի ունայն գեղէցի-
ն-ն, ունի ու-
փա-քնէ

Գանչ մեռելոյն բեղի ճշտի-
չո-սո-ցանէ:

104. ՄԵՌԵԱԼ ԿԱՐԾՈՒԱԾ ՕՐԻՈՐԻ.

Մի ազնուական Օրիորդ ծաղիկ հասակի
մէջ մեռաւ: Իւր դին ճերմակ պատառներով
փաթաթած դագաղին մէջ դրին, մարգարիտ-
ներով զլուխը զարդարած, աջ ձեռքն էլ ոս-
կեայ մատանի: Այս հարստութիւնը իւր վշտա-
լի ծնողք իւր հետ գերեզման դրին:

Հետեւեալ գիշեր, մի դիւթաղ լապտեր
ի ձեռին գաղտնի Օրիորդի թաղուած տեղը
մտաւ և գերեզմանը բանալով ուղեց դին իւր
զարդերէն կողոպտել: Սակայն մեռեալը լան-
կարծ ելաւ նստեցաւ, իւր վրայ ցուրտ ակնարկ
մի ձգեց և բարակ ձայնով հարցուց, «ինչ կու-
զես», դիւթաղը զարհուրած աճապարանօք
փախաւ:

Օրիորդը որ իրօք մեռած չէր այլ մեռեալ
կարծուած, գերեզմանէն դուրս ելաւ, փախ-
չողի լապտերն առաւ և շիտակ դէպի տուն
գնաց: Երբոր ներս սենեակ մտաւ, ծնօղք ա-
ռաջին անգամ շատ վախցան, բայց վերջէն
իւր կենդանութիւնը իմանալով անպատմելի
ուրախութեան մէջ ինկան:

Չմեռած հարդիկ լապտերէ

Չգուշանալ մեղի պէտքէ:

105. ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆ.

Մի հարուստ վաճառական իւր բոլոր հա-
րստութիւն իւր զաւակաց յանձնեց, որոնք
խօստացան զինք մինչ ՚ի մահ հանգիստ կենօք
և առատութեամբ կերակրել:

Իսկզբան խոստումնին կատարեցին, վեր-
ջէն սկսան հետզհետէ անզթանալ, անպիտան և

ցնցոտի զգեստներ տուին իրեն. մինչև անգամ կերած միջոցին պատառները կը համբէին:

Համբերատար հայրը, յաճախ կ'ասէր: «Ես շատ սխալեցայ որ իմ բոլոր հարստութիւնը զաւակներուս տուի: Աւելի լաւ էր որ նոքա ինձի ազաչելու պ'օրտաւորէին քան թէ ես նոցա»:

Մի օր հայրը իւր առևտուրի հին բարեկամներէն մէկուն քով մնացած երկու հարիւր ոսկին՝ որ ի վաղուց կորսուած կը կարծէր, ամբողջապէս ստացաւ:

Այս գումարը՝ երկաթեայ խիտ հաստատուն և մի քանի փականք ունեցող սնտուկի մէջ պահեց:

Իւր զաւակները զայս իմանալով՝ սկսեցին իրենց հայրը նորէն ամենայն առատութեամբ խնամել և իւր պակասութիւններ անմիջապէս հոգալ, որպէս զի այս գումարն ևս ձեռքերնին ձգեն: Սակայն հայրն այլ ևս ոչ մի դրամ չի տուաւ իրենց, ուստի յոյսերնին ժառանգութեան վրայ մնաց:

Հօր մեռնելէն լետոյ, զաւակները աճապարանօք սնտուկը բացին որպէս զի դրամը բաժնեն: Բայց նա իւր ստացած գումարը գաղտնի սրբանոցին նուիրած էր և տեղը՝ սնտուկին մէջ կալծքար լեցուցած, վրան էլ մի թուղթ դրած յորում հետևեալ տողերը կային՝

«Աղերսիս զաւակներս ոսկոյ փոխան
ինչ կրնայի ժառանգ լաղուշ քան քոր
փայն»:

106. ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ ՄԱՀՈՒԱՆԻ ՅԵՏՈՅ.

«Մի անգամ մի հայր իւր չափահաս զաւակաց հետևեալը պատմեց: Մի թագաւոր իւր կառավարիչ իշխանը կղզիի վրայ կոչեց իւր տեսչութեան հաշիւն առնելու: Կառավարչի բարեկամներէն անոնք՝ որոց վրայ ինք մեծ վստահութիւն և հաւատարմութիւն ունէր, թող տուին որ ինքը հեռանայ և բնաւ իրենց տեղէն չի շարժեցան: Քանիներ ևս՝ որոց վրայ ինք դարձեալ բաւական վստահութիւն ունէր մինչև նա իւր հետ ընկերացան: Իսկ անոնք՝ որոցմէ բնաւ յոյս չուներ, իւր հետ գնացին մինչև թագաւորի գահին առաջ, ամենայն ջանիւք բարեխօսեցին և իրեն համար թագաւորէն գթութիւն և շնորհ հայցեցին»:

«Մարդն էլ երկրի վրայ, շարունակեց հայրը երեք տեսակ բարեկամներ ունի, զորս մենք շատ անգամ այն ժամանակ միայն կը ճանչնանք, երբ երկնաւոր թագաւորէն կը կանչուինք այս աշխարհի մէջ ունեցած մեր գործոց վրայ հաշիւ տալու»:

«Այս բարեկամներէն առաջինը՝ հարստութիւնն է, որ այն միջոցին մեզմէ կը հեռանայ: Երկրորդ՝ ազգականներ և բարեկամներ՝ որոնք մեզ հետ մինչև գերեզման կուգան: Իսկ երրորդ մեր բարի գործեր՝ որոնք մեր երկար ճամբորդութեան մէջ՝ որ 'ի յաւիտենականութիւն կը տանի, մեզ հետ կ'ընկերանան և բարեխօս կը լինին Աստուծոյ աթոռին առաջ մեզ համար ողորմութիւն և գթութիւն հայցելով: Որչափ ողորմելի է այն մարդ որ այսպէս բարեկամներ չունի և անոնց վրայ իւր յայտնի դնէր»:

Կէանքիւր այս հարձ՝ օրերու մէջ Բարիէ-
 Գործէ

Նորա յերջինս Կէլ Բարեխօս ընկեր էն:

ՎԵՐՋ

Յ Ա Ն Կ

Գլուխ	Երես
1 Աստուած	7
2 Բարի Հայր	9
3 Ջերմեռանդ Մայր և իւր որդիներ	10
4 Քոյր և եղբայր	12
5 Արեգակ	14
6 Անձրև	15
7 Ծիրանի գօտի	16
8 Արձազանք	17
9 Աղբիւր	19
10 Ծաղիկ	20
11 Խնձոր	21
12 Տանձ	21
13 Ընկոյզ	23
14 Ընկոյզի կեղեւ	23
15 Կանաչ ճիւղ	24
16 Հագուագիւտ բանջար	25
17 Բողկ	26
18 Կաղամբ	27
19 Սունկեր	29
20 Դրմենի և ընկոյզենի	30
21 Կաղնի և ուռենի	31
22 Կաղնի ծառ	32
23 Հգարակ	33
24 Առնձք	34
25 Ոլոռն (կլուլ)	35
26 Ոսպեր	36
27 Կտաւ	37

Գլուխ	Երես
28 Հարուստ և աղքատ	38
29 Ագարակի գանձ	40
30 Սահմանաքար	42
31 Բարունակ	43
32 Այգի	44
33 Երգող թռչուն	44
34 Դեղձանիկ թռչուն	45
35 Խօսող թռչուն	47
36 Աքաղաղ	48
37 Հաւ	48
38 Թռչնոյ մեծ բոյն	49
39 Մեղուններ	49
40 ձանճ և սարդ	50
41 Մեծ ձուկ	52
42 Եան հաւատարմութիւն	52
43 Փոքրիկ շուն	53
44 Դրացիի հաւ	54
45 Ոչխարարած	56
46 Գողցուած ձի	58
47 Մեծ եղն	59
48 Էջ	60
49 Զորի	62
50 Կապիկ	62
51 Արջ	63
52 Գայլ	65
53 Առիւծ	66
54 Ոսկի	67
55 Մարգարիտ	69
56 Պատուական ակունք	70

Գլուխ	Երես
57 Կայծքար	72
58 Քար	73
59 Հողով լեցուն պարկ	74
60 Գիւղացւոյ բակ	75
61 Զարմանալի պարիսպ	76
62 Աղօթող տղայ	77
63 Հաց	79
64 Մսի կտոր	80
65 Երեքին պատճառ	82
66 Թանկագին խորտիկ	83
67 Պայտի կտոր	84
68 Նալի բեւեռ	86
69 Կարթ	87
70 Սրինգ	87
71 Բակեղէթ (հայպէ)	89
72 Եօթն գաւազաններ	90
73 Հայելի	91
74 Հազուագիւտ բարեկամութիւն	92
75 Պատկեր	93
76 Հանդերձի ընտրութիւն	94
77 Ոսկեայ տուփ	95
78 Յովհաննէս	97
79 Քսակ	99
80 Ոսկի	101
81 Որդիական սէր	102
82 Խաչ	103
83 Հրաշագործ արկղ	104
84 Աղօթող իշխանազուն	106
85 Հովուուհի	108

Գլուխ	Երես
86 Փոքրիկ կողովագործ	109
87 Փոքրիկ նաւորդ	111
88 Կոյր Անդրէաս	113
89 Երկու ճանապարհորդ	114
90 Ածխագործ և լուացարար	115
91 Պարտիզպան և իւր էջ	116
92 Որսորդ և իւր շուն	118
93 Հպարտ օրիորդ	118
94 Մուրացող կին	120
95 Խոզի գող	121
96 Երեք աւազակներ	122
97 Մարդակեր	123
98 Կեղավաճառ	125
99 Մոգական մատանի	127
100 Գանձ փնտռող	129
101 ձիւաղ (գիշերային երևոյթ)	130
102 Պանդոկ	132
103 ձգնաւոր	133
104 Մեռեալ կարծուած օրիորդ	134
105 Ժառանգութիւն	135
106 Բարեկամներ մահուանէ յետոյ	137

1913 թվականի օգոստոսի 28-ին ընդունված է
 Երևանի Գրադարան: Թի ու Վրացի կենտրոն
 ըստ իմացության: արևմտյան մասի ըստ 7. թմ.
 արևմտյան մասի ըստ 7. թմ. համար 7...

պարտեզ հարկայ 19^{xii} 20 12 00
14 - 3 միամանկս Կեօթիսիս

103

Հայաստանի Ազգային գրադարան

NL0438409

59

The image shows the front cover of an old book. The cover is decorated with a dark, marbled pattern, likely a leopard or cheetah print, in shades of black, dark brown, and tan. The pattern is dense and irregular. There are several areas of wear and tear, particularly along the edges and in the center, where the marbled paper has been rubbed away, revealing a lighter, fibrous material underneath. A small, rectangular white paper label is affixed to the top right corner of the cover, with the number '59' handwritten in blue ink. The book is placed on a dark, flat surface.